

ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΚΥΠΡΙΑΚΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Απορρόφηση των Κονδυλίων του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

**ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΟΙ ΦΟΡΕΙΣ: ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ**

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ: ΕΕ-ΕΥ 12/2026

19 Μαρτίου 2026

Πίνακας Περιεχομένων

Προλογισμός Γενικού Ελεγκτή	iii
Πίνακας Συντομογραφιών	iv
Σημεία Αναφοράς	v
Γλωσσάριο.....	vi
1. Σύνοψη αποτελεσμάτων ελέγχου	1
2. Εισαγωγή	6
3. Ανάλυση ευρημάτων και συστάσεις.....	11
4. Υποβολή πρότασης στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για πέμπτη τροποποίηση του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.	46
5. Παραρτήματα.....	49
Παράρτημα I: Θεσμικό πλαίσιο αρμοδιοτήτων Γενικού Ελεγκτή.....	49
Παράρτημα II: Μεθοδολογία.....	50
Παράρτημα IV: Δείγμα ελέγχου.....	59
Παράρτημα V: Σύστημα Παρακολούθησης - Παρατηρήσεις	64
Παράρτημα VI: Λόγοι καθυστέρησης στην υλοποίηση των οροσήμων και στόχων	67

Προλογισμός Γενικού Ελεγκτή

Η παρούσα Έκθεση παρουσιάζει τα κύρια ευρήματα του ελέγχου αναφορικά με τον σχεδιασμό και την υλοποίηση του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΣΑΑ) της Κυπριακής Δημοκρατίας στο πλαίσιο του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΜΑΑ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο ΜΑΑ αποτελεί προσωρινό χρηματοδοτικό μέσο συνολικού ύψους €723,8 δισ., το οποίο θεσπίστηκε για να στηρίξει τα κράτη μέλη στην αντιμετώπιση των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19, ενισχύοντας παράλληλα την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση των οικονομιών τους. Η περίοδος εφαρμογής του εκτείνεται από τον Φεβρουάριο του 2020 μέχρι τον Αύγουστο του 2026.

Το ΣΑΑ της Κύπρου, το οποίο εγκρίθηκε τον Ιούλιο του 2021, περιλάμβανε 133 Μέτρα, τα οποία αφορούσαν σε επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις με σαφώς καθορισμένα ορόσημα και στόχους. Η χρηματοδότηση αποτελείται από μη επιστρεπτέα χορηγία ύψους €1,02 δισ. και δανειακή διευκόλυνση ύψους €200,32 εκ. Με τροποποίηση του Σχεδίου τον Δεκέμβριο του 2025 αποφασίστηκε τελικά η μη αξιοποίηση της δανειακής διευκόλυνσης.

Από τον έλεγχο μας διαπιστώθηκε ότι η επιλογή των επενδυτικών έργων που εντάχθηκαν στο αρχικό ΣΑΑ δεν βασίστηκε σε συνολική προτεραιοποίηση όλων των δυνητικά επιλέξιμων έργων λαμβάνοντας υπόψη την επίδρασή τους στην οικονομία και την κοινωνία, καθώς και τον πραγματικό βαθμό ωριμότητάς τους.

Επίσης, κατά την αξιολόγηση κινδύνου φαίνεται να υποεκτιμήθηκαν ή να μην λήφθηκαν υπόψη όλοι οι ενδεχόμενοι κίνδυνοι που θα μπορούσαν να δυσχεράνουν την υλοποίηση των έργων αυτών εντός των χρονοδιαγραμμάτων του ΜΑΑ. Ενδεικτικό παράδειγμα αποτελεί το έργο ηλεκτρικής διασύνδεσης Ελλάδας - Κύπρου του

οποίου ο κίνδυνος μη υλοποίησης αξιολογήθηκε ως χαμηλός.

Επιπρόσθετα, ο αρχικός σχεδιασμός του ΣΑΑ δεν στηρίχθηκε σε ολοκληρωμένο θεσμοθετημένο πλαίσιο δημόσιων διαβουλεύσεων. Οι παράγοντες αυτοί συνέβαλαν στη διαμόρφωση ιδιαίτερα φιλόδοξων αρχικών χρονοδιαγραμμάτων, τα οποία σε αρκετές περιπτώσεις αποδείχθηκαν μη ρεαλιστικά.

Τα πιο πάνω, σε συνδυασμό με εξωγενείς παράγοντες όπως η ενεργειακή κρίση και οι επιπτώσεις του πολέμου στην Ουκρανία, οδήγησαν σε αλληπάλληλες τροποποιήσεις του ΣΑΑ, ώστε να ελαχιστοποιηθεί ο κίνδυνος απώλειας χρηματοδότησης.

Μέχρι τον Αύγουστο του 2025 η απορρόφηση της χρηματοδότησης ανερχόταν περίπου στο 56% του συνολικού ποσού. Η Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης εκφράζει αισιοδοξία ότι, μέχρι την ολοκλήρωση του ΜΑΑ, θα επιτευχθεί η απορρόφηση της χορηγίας που αναλογεί στην Κυπριακή Δημοκρατία.

Αναμφιβόλως ο ΜΑΑ ήταν ένας νέος μηχανισμός και σχεδιάστηκε κάτω από συνθήκες μεγάλης χρονικής πίεσης. Η εμπειρία από την εφαρμογή του Σχεδίου και οι όποιες αδυναμίες εντοπίστηκαν, μπορεί να αποτελέσουν χρήσιμο οδηγό για καλύτερο σχεδιασμό και παρακολούθηση μελλοντικών προγραμμάτων χρηματοδοτικής στήριξης, ώστε, όχι απλώς να επιτυγχάνεται η απορρόφηση των ευρωπαϊκών κονδυλίων, αλλά και να διασφαλίζεται η αξιοποίησή τους σε δράσεις που να επιφέρουν το μέγιστο κοινωνικό και οικονομικό όφελος.

Ανδρέας Παπακωνσταντίνου
Γενικός Ελεγκτής

Πίνακας Συντομογραφιών

ΓΔΑ	Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης
ΔεΠαΠ	Δελτίο Παρακολούθησης Παρέμβασης
ΔεΠροΠ	Δελτίο Προγραμματισμού Παρέμβασης
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Επ., Επιτροπή	Ευρωπαϊκή Επιτροπή
ΕΠ	Επιτροπή Παρακολούθησης
ΚΔ	Κυπριακή Δημοκρατία
ΜΑΑ	Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας
ΠΣΠ	Πληροφοριακό Σύστημα Παρακολούθησης της υλοποίησης του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας
ΣΑ	Συντονιστική Αρχή
ΣΑΑ	Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας
ΣΠΕ	Σύστημα Παρακολούθησης και Ελέγχου
Συμβούλιο	Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΦΠ	Φορέας Παρακολούθησης
ΦΥ	Φορέας Υλοποίησης

Σημεία Αναφοράς

€723,8δισ.	Συνολικός προϋπολογισμός του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης για στήριξη των κρατών-μελών μετά την πανδημία Covid-19
02/2020 – 08/2026	Χρονικό πλαίσιο εντός του οποίου πρέπει να υλοποιηθούν όλα τα έργα
€1,02δισ.	Μη επιστρεπτέα χρηματοδότηση που αναλογεί στην Κυπριακή Δημοκρατία
€200,3εκ.	Διαθέσιμη δανειακή διευκόλυνση που τελικά δεν αξιοποιήθηκε
133	Δυσανάλογα μεγάλος αριθμός Μέτρων για το μέγεθος της Κύπρου που αύξησε την πολυπλοκότητα υλοποίησης και παρακολούθησης τους
5	Διαδοχικές τροποποιήσεις του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Κυπριακής Δημοκρατίας λόγω καθυστερήσεων και μη ρεαλιστικού αρχικού σχεδιασμού
€567,7εκ. (56%)	Χαμηλό επίπεδο απορρόφησης χρηματοδότησης ένα χρόνο πριν τη λήξη του προγράμματος. Ωστόσο, η Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης είναι αισιόδοξη ότι θα επιτευχθεί υψηλό ποσοστό απορρόφησης μέχρι τον Αύγουστο 2026.
20η θέση	Χαμηλή συγκριτική κατάταξη της Κύπρου μεταξύ 27 κρατών μελών ως προς την απορρόφηση χρηματοδότησης

Γλωσσάριο

Επένδυση: Δραστηριότητα, έργο ή άλλη δράση που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΜΑΑ) και αναμένεται να αποφέρει οφέλη για την κοινωνία, την οικονομία ή/και το περιβάλλον, όπως π.χ. η ανέγερση ενός κτηρίου, ή η δημιουργία δρόμου.

Επιχειρησιακή ρύθμιση: Συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Ε.Επ., Επιτροπή) και κράτους μέλους για τεχνικά θέματα που αφορούν την υλοποίηση του εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΣΑΑ).

Ευρωπαϊκό Εξάμηνο: Είναι η διαδικασία μέσω της οποίας τα κράτη μέλη ευθυγραμμίζουν τις δημοσιονομικές και οικονομικές πολιτικές τους με τους κανόνες που έχουν συμφωνηθεί σε ενωσιακό επίπεδο.

Μεταρρύθμιση: Δράση ή διαδικασία που αποσκοπεί στην πραγματοποίηση αλλαγών και βελτιώσεων με σημαντικό αντίκτυπο ή μακροπρόθεσμες συνέπειες στη λειτουργία μιας αγοράς ή πολιτικής, στη λειτουργία ή τις δομές ενός θεσμού ή μιας διοίκησης, όπως η θέσπιση νέων νομοθεσιών ή η τροποποίηση υφιστάμενων.

Μέτρο: Είναι ένα ολοκληρωμένο σύνολο παρεμβάσεων και δράσεων με κοινό στρατηγικό στόχο, το οποίο υλοποιείται στο πλαίσιο ενός άξονα ή πυλώνα του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και συμβάλλει στην επίτευξη συγκεκριμένων μεταρρυθμίσεων ή επενδύσεων.

Μη πρόκληση σημαντικής βλάβης: Αρχή σύμφωνα με την οποία τα επενδυτικά Μέτρα δεν πρέπει να έχουν σημαντικό αρνητικό περιβαλλοντικό αντίκτυπο.

Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας: Ο μηχανισμός χρηματοδοτικής στήριξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), που σκοπό έχει τον μετριασμό των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19, την τόνωση της ανάκαμψης και την αντιμετώπιση των προκλήσεων ενός περισσότερο πράσινου και ψηφιακού μέλλοντος.

Ορόσημο: Συνιστά αντικειμενικά επαληθεύσιμη ποιοτική επίτευξη (όπως π.χ. η έγκριση σχετικής νομοθεσίας ή η πλήρης επιχειρησιακή λειτουργία των συστημάτων πληροφορικής) και περιγράφει το περιεχόμενο και τα χαρακτηριστικά αυτής.

Παρέμβαση: Τα προγραμματικά στοιχεία των Μέτρων αναλύονται σε μία ή περισσότερες Παρεμβάσεις οι οποίες ανατίθενται σε ένα ή περισσότερους Φορείς Υλοποίησης (ΦΥ). Η παρέμβαση αφορά και περιλαμβάνει το σύνολο των Δεσμεύσεων που αναλαμβάνει ένας συγκεκριμένος ΦΥ για συνεισφορά στην υλοποίηση των στόχων και οροσήμων ενός Μέτρου.

Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας: Έγγραφο που καθορίζει τις σκοπούμενες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις ενός κράτους μέλους στο πλαίσιο του ΜΑΑ.

Τελικός αποδέκτης: Φυσικό ή νομικό πρόσωπο που λαμβάνει κονδύλια του ΜΑΑ για την υλοποίηση Μέτρου που περιλαμβάνεται στο ΣΑΑ κράτους μέλους.

Στόχος: Συνιστά ποσοτική επίτευξη βάσει συμφωνημένου δείκτη (όπως π.χ. ο αριθμός τετραγωνικών μέτρων ανακαινισμένων κτηρίων, ο αριθμός δικαιούχων συγκεκριμένου επενδυτικού προγράμματος ή ο αριθμός χιλιομέτρων αγωγού που κατασκευάστηκε). Η επιλογή των στόχων πρέπει να αντικατοπτρίζει την πρόοδο στην εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων και, ως εκ τούτου, να είναι επιχειρησιακού χαρακτήρα.

1. Σύνοψη αποτελεσμάτων ελέγχου

1.1 Ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΜΑΑ) είναι προσωρινό χρηματοδοτικό μέσο με μέγιστη συνολική αξία €723,8δισ. και έχει σχεδιαστεί για να βοηθήσει τα κράτη μέλη να αντιμετωπίσουν τις οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19 ώστε να καταστούν οι οικονομίες τους περισσότερο βιώσιμες, ανθεκτικές και καλύτερα προετοιμασμένες για την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση και, επιπρόσθετα, για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις που προσδιορίζονται στις ανά χώρα συστάσεις στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Πρόκειται για καινοτόμο μοντέλο χρηματοδότησης, που δεν συνδέεται με τις δαπάνες, αλλά με την επίτευξη οροσήμων και στόχων. Η περίοδος ισχύος του ΜΑΑ αρχίζει τον Φεβρουάριο του 2020 και λήγει τον Αύγουστο του 2026. Στο πλαίσιο του ΜΑΑ, τα κράτη μέλη έπρεπε να σχεδιάσουν και υποβάλουν τα εθνικά τους Σχέδια Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΣΑΑ), χωρίς καθυστέρηση, στα οποία να παρουσιάσουν προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις, δηλαδή Μέτρα προς χρηματοδότηση, για αξιολόγηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Ε.Επ., Επιτροπή) και έγκριση από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Συμβούλιο). Για την υλοποίηση των Μέτρων, προβλέπεται η εκπλήρωση σαφών οροσήμων και στόχων, σε ενδεικτικά τρίμηνα εντός της περιόδου ισχύος του ΜΑΑ.

Η χρηματοδότηση του ΣΑΑ της Κύπρου αποτελείται από δύο μέρη, τη μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη ύψους €1,02δισ. και τη δανειακή διευκόλυνση, ύψους €200,32εκ. Με πρόσφατη τροποποίηση του ΣΑΑ, το Δεκέμβριο του 2025, αποφασίστηκε η μη αξιοποίηση της δανειακής διευκόλυνσης και ο προϋπολογισμός του Σχεδίου ανέρχεται τώρα σε €1,02δισ. Το ΣΑΑ Κύπρου, όπως εγκρίθηκε τον Ιούλιο του 2021 περιλάμβανε 133 Μέτρα, 75 επενδυτικά και 28 μεταρρυθμιστικά.

1.2 Τα Μέτρα που εντάχθηκαν στο ΣΑΑ επιλέγηκαν με βάση τα κριτήρια και τις προϋποθέσεις του κανονιστικού πλαισίου της Ε.Επ. Ωστόσο, η επιλογή των Επενδυτικών Μέτρων που εντάχθηκαν στο ΣΑΑ της Κύπρου, δεν βασίστηκε σε προτεραιοποίηση όλων των δυνητικά επιλέξιμων έργων, ώστε να διασφαλιστεί η μέγιστη αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των διαθέσιμων πόρων. Η σωστή προτεραιοποίηση των έργων είναι σημαντική, καθώς διασφαλίζει ότι, πέραν του ότι οι διαθέσιμοι πόροι κατευθύνονται σε δράσεις που είναι βιώσιμες και ευθυγραμμισμένες με τις προτεραιότητες που έθεσε η Επιτροπή, αποφέρουν και το μεγαλύτερο όφελος στους πολίτες.

1.3 Ο αριθμός των Μέτρων που περιλήφθηκαν στο ΣΑΑ και των οροσήμων/στόχων που συνδέονταν με αυτά, ήταν δυσανάλογα μεγάλος σε σχέση με το μέγεθος της Κύπρου και το ποσό χρηματοδότησης που της κατανεμήθηκε, γεγονός που δυσχέρανε την παρακολούθηση και την έγκαιρη επίτευξη τους και δημιούργησε κίνδυνο απώλειας χρηματοδότησης.

1.4 Η προετοιμασία του ΣΑΑ δεν στηρίχθηκε σε θεσμοθετημένο και ολοκληρωμένο εθνικό πλαίσιο δημόσιων διαβουλεύσεων αφού η σχετική απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου λήφθηκε στις 4.1.2024, δηλαδή μεταγενέστερα της ολοκλήρωσης του σχεδιασμού του ΣΑΑ. Παρότι πραγματοποιήθηκαν στοχευμένες τεχνικές συναντήσεις με αρμόδιους φορείς για την ετοιμασία του Σχεδίου, η περιορισμένη συμμετοχή ευρύτερων ενδιαφερόμενων μερών ενδέχεται να μείωσε τον

βαθμό ενσωμάτωσης όλων των αναγκών της κοινωνίας και της αγοράς και να περιορίσει σε κάποιο βαθμό τον δυνητικό κοινωνικοοικονομικό αντίκτυπο του Σχεδίου.

1.5 Δεν τεκμηριώνεται η εφαρμογή ενιαίας και συστηματικής μεθοδολογίας αξιολόγησης κινδύνων μη υλοποίησης κατά τον σχεδιασμό του ΣΑΑ. Λαμβάνοντας υπόψη την πολυπλοκότητα πολλών Μέτρων και τα διαδοχικά στάδια υλοποίησης που απαιτούνταν για ολοκλήρωση των έργων, προκύπτει ότι ο αρχικός χρονικός προγραμματισμός οροσήμων και στόχων καταρτίστηκε με ιδιαίτερα φιλόδοξες παραδοχές, και ενείχε εγγενή κίνδυνο μη έγκαιρης υλοποίησης. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώθηκε αφού, λόγω της μη έγκαιρης επίτευξης οροσήμων έργων που περιλήφθηκαν στον αρχικό σχεδιασμό, προέκυψε η ανάγκη αλληπάλληλων μεταγενέστερων τροποποιήσεων και μετακινήσεων του χρονοδιαγράμματος επίτευξής τους.

1.6 Παρότι θεσπίστηκε πλαίσιο διακυβέρνησης για το ΣΑΑ, που προνοούσε ανάπτυξη πληροφοριακού συστήματος, δεν διασφαλίστηκε μέσω του συστήματος αυτού, η διαθεσιμότητα πλήρων, αξιόπιστων και έγκαιρων πληροφοριών, για σκοπούς παρακολούθησης της υλοποίησης και για άμεση λήψη διορθωτικών ενεργειών σε περιπτώσεις καθυστέρησης στην υλοποίηση έργων. Το Πληροφοριακό Σύστημα Παρακολούθησης της υλοποίησης του ΣΑΑ (ΠΣΠ), σχεδιάστηκε τόσο για να λειτουργήσει ως αποθετήριο για τα δεδομένα των τελικών δικαιούχων, όσο και για τη συγκέντρωση και ανάλυση δεδομένων προόδου. Το σύστημα δεν χρησιμοποιήθηκε για κεντρική εποπτεία από τη ΣΑ. Η περιορισμένη χρήση του Συστήματος δεν παρέχει τη δυνατότητα έγκαιρου εντοπισμού, μέσω του, των αποκλίσεων από τον προγραμματισμό και δεν διευκολύνει την άμεση παρέμβαση, όπου αυτό είναι αναγκαίο. Σύμφωνα με τη ΣΑ, η πληροφόρηση που λάμβανε πιο άμεσα μέσω ηλεκτρονικών μηνυμάτων για το σκοπό αυτό ήταν επαρκής.

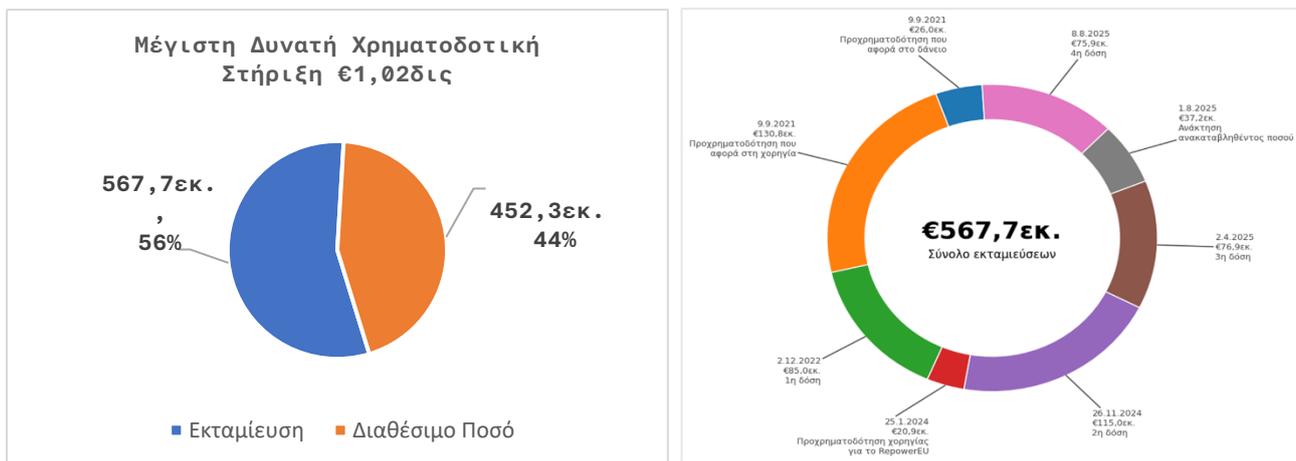
1.7 Κατά τον σχεδιασμό του ΣΑΑ δεν χρησιμοποιήθηκε ενιαίο εργαλείο ή καθορισμένο πλαίσιο αξιολόγησης διοικητικής επάρκειας των Φορέων Υλοποίησης (ΦΥ) και της ΣΑ. Η διοικητική επάρκεια, ιδίως σε αριθμό προσωπικού σε ότι αφορά στην ΣΑ και εξειδικευμένη τεχνογνωσία σε ότι αφορά τους ΦΥ, αποτέλεσε πρόκληση για την υλοποίηση του Σχεδίου. Οι περιορισμοί αυτοί επηρέασαν σε κάποιο βαθμό την ταχύτητα ωρίμανσης και υλοποίησης συγκεκριμένων Μέτρων, αυξάνοντας τον κίνδυνο αποκλίσεων από τον αρχικό προγραμματισμό. Ως αποτέλεσμα, αυξήθηκε η ανάγκη για διαχειριστικές προσαρμογές κατά τη διάρκεια εφαρμογής του ΣΑΑ.

1.8 Λόγω (α) διαφόρων προβλημάτων που προέκυψαν κατά την υλοποίηση των Μέτρων, που οδήγησαν σε καθυστερήσεις, (β) της αύξησης του κόστους των επενδύσεων, εξαιτίας και της ενεργειακής κρίσης του 2022, όπως επίσης και (γ) της ένταξης του νέου Κεφαλαίου RePowerEU στο ΣΑΑ, ο αρχικός του σχεδιασμός τροποποιήθηκε πέντε φορές. Ο έλεγχος μας κάλυψε μέχρι την τέταρτη τροποποίηση, η οποία εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 20.6.2025. Διαφάνηκε ότι η καθυστέρηση στην υλοποίηση των Μέτρων οφειλόταν κυρίως:

- ◆ στο ότι κάποια από τα έργα δεν ήταν ώριμα,
- ◆ στο ότι κάποια από τα αρχικά χρονοδιαγράμματα δράσεων/έργων δεν ήταν ρεαλιστικά,

- ◆ σε προβλήματα στις διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων και σε προσφυγές στην Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών,
- ◆ σε αυξημένο χρόνο παράδοσης εξοπλισμού και αυξημένο κόστος, κυρίως λόγω του πολέμου στην Ουκρανία,
- ◆ σε μειωμένο ενδιαφέρον συμμετοχής δυνητικών δικαιούχων σε σχέδια χορηγιών ή απόσυρση ενδιαφέροντος,
- ◆ σε καθυστερήσεις στην εξασφάλιση των απαραίτητων αδειών/πιστοποιητικών από τις αρμόδιες αρχές και την εκπόνηση των αναγκαίων μελετών και σχεδίων,
- ◆ σε οικονομικούς λόγους,
- ◆ σε πολιτικούς λόγους ιδιαίτερα όσον αφορά στις μεταρρυθμίσεις.

1.9 Η διαδικασία υποβολής αιτημάτων πληρωμής συνδέεται άμεσα με την επίτευξη των οροσήμων και στόχων. Συνεπώς, οι καθυστερήσεις στην υλοποίηση Μέτρων επιβράδυναν την υποβολή αιτήματος πληρωμής για τη μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη και κατ' επέκταση της εκταμίευσης της, σε σχέση με το αρχικό χρονοδιάγραμμα. Ένα χρόνο περίπου πριν από την καταληκτική ημερομηνία του ΜΑΑ, η απορρόφηση περιορίστηκε στο 56% του συνολικού ποσού της χρηματοδότησης που κατανεμήθηκε στη Κύπρο (€1,02δισ.). Το συνολικό ποσό που εκταμιεύθηκε από τη μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη ανήλθε, μέχρι τις 8.8.2025, σε €567,7εκ., το οποίο συμπεριλαμβάνει και την προχρηματοδότηση ύψους €151,67εκ.

Με βάση τα στοιχεία που λάβαμε από την Πλατφόρμα Παρακολούθησης (scoreboard) του ΜΑΑ στην ιστοσελίδα της Ε.Π. στις 16.1.2026 (πληροφόρηση μέχρι 12/2025), η οποία παρέχει ανασκόπηση της πορείας υλοποίησης του ΜΑΑ στην ολότητα του, καθώς και των εθνικών σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ανά κράτος μέλος), η Κύπρος, όσον αφορά στο ποσοστό απορρόφησης της μη

επιστρεπτέας χρηματοδοτικής στήριξης (ανά κράτος μέλος), κατατάσσεται στην 20^η θέση από το σύνολο των 27 κρατών μελών.

1.10 Η Κύπρος στο πλαίσιο του ΜΑΑ, μπορούσε να χρησιμοποιήσει δανειακή διευκόλυνση, ύψους €200,32εκ., η οποία συνδεόταν με την ικανοποιητική εκπλήρωση επτά Μέτρων. Δεν υποβλήθηκε κανένα αίτημα καταβολής δανειακής διευκόλυνσης και, βάσει της πέμπτης τροποποίησης του ΣΑΑ, η διευκόλυνση δεν θα χρησιμοποιηθεί, αφού έξι Μέτρα που συνδέονταν με αυτή κατά τη χρονική στιγμή της υποβολής της πρότασης, αφαιρέθηκαν από το ΣΑΑ. Αναφέρουμε ότι, ποσό ύψους €100εκ., που αντιστοιχεί στο 50% του συνολικού δανείου, αφορούσε στην υλοποίηση του έργου κοινού ενδιαφέροντος ηλεκτρικής διασύνδεσης Ελλάδας - Κύπρου, «Great Sea Interconnector», η οποία δεν είναι πλέον εφικτή εντός της χρονικής περιόδου του ΣΑΑ, αφού αυτό δεν έχει καν ξεκινήσει. Το ποσό της προχρηματοδότησης, ύψους €26,04εκ. το οποίο ήδη εκταμιεύθηκε, θα συμψηφιστεί με επόμενες δόσεις χορηγίας. Θεωρούμε ότι ο δανεισμός μέσω του ΜΑΑ, με όρους ευνοϊκότερους από εκείνους που επιτυγχάνονται μέσω του δανεισμού από τις αγορές ή την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, θα έπρεπε να είχε αξιοποιηθεί.

1.11 Ο Κανονισμός του ΜΑΑ παρείχε στα κράτη μέλη τη δυνατότητα για τροποποίηση των εθνικών τους σχεδίων, με την προϋπόθεση ότι θα αιτιολογούνταν οι λόγοι αντικειμενικής δυσκολίας στην υλοποίησή τους. Η Κύπρος, όπως και τα άλλα κράτη μέλη, αξιοποίησαν τη δυνατότητα αυτή. Οι μεταγενέστερες τροποποιήσεις του ΣΑΑ συνέβαλαν στην προσαρμογή του σχεδιασμού στις πραγματικές δυνατότητες υλοποίησης των Μέτρων και στη μείωση του κινδύνου μη επίτευξης οροσήμων και στόχων. Εάν η Ε.Επ. δεν επιδείκνυε ευελιξία αποδεχόμενη τις αιτιάσεις της Κύπρου για τροποποιήσεις του ΣΑΑ λόγω αντικειμενικών δυσκολιών, τότε η Κύπρος θα βρισκόταν αντιμέτωπη με πολύ υψηλό κίνδυνο απώλειας σημαντικής χρηματοδότησης. Η διαπίστωση αυτή αναδεικνύει τη σημασία ρεαλιστικού αρχικού σχεδιασμού και έγκαιρης διαχείρισης κινδύνων παρά το γεγονός ότι αναγνωρίζεται ότι ο ΜΑΑ ήταν ένας νέος μηχανισμός (σε σχέση με προηγούμενους) και σχεδιάστηκε κάτω από συνθήκες μεγάλης χρονικής πίεσης.

1.12 Η Ε.Επ. δύναται να επιβάλει μερική ή πλήρη αναστολή πληρωμής ποσού για συγκεκριμένο ορόσημο/στόχο που εμπίπτει σε δόση, που υποβλήθηκε με αίτημα πληρωμής για εκταμίευση των χρηματοδοτήσεων, βάσει καθορισμένης μεθοδολογίας, σε περίπτωση μη ικανοποιητικής επίτευξής του. Η υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων που σχετίζονται με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις, οι οποίες απευθύνονται στο κράτος μέλος στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, θεωρείται από την Επιτροπή ιδιαίτερης σημασίας και για τον λόγο αυτό, δόθηκε σ' αυτές αυξημένος συντελεστής για τον υπολογισμό του ποσού προς αναστολή. Στη βάση πληροφόρησης που είχαμε ενώπιόν μας, αναστολή χρηματοδότησης ενδέχεται να προκύψει σε σχέση με το Μέτρο που αφορά στη μεταρρύθμιση για την «Πράσινη Φορολογία», όπου η αναστολή καταβολής ποσού από τη χορηγία, βάσει της μεθοδολογίας που χρησιμοποιεί η Επιτροπή, αναμένεται να φτάσει τα €50εκ.

Σχετικά αναφέρουμε ότι προβλέπεται η παροχή εύλογου χρονικού διαστήματος (έξι μήνες) στα κράτη μέλη για την υλοποίηση διορθωτικών ενεργειών. Σε περίπτωση που παρέλθει το εύλογο χρονικό

διάστημα και δεν επιτευχθεί ικανοποιητικά το ορόσημο/στόχος, τότε το σχετικό ποσό αποκόπτεται οριστικά από τη χρηματοδοτική στήριξη.

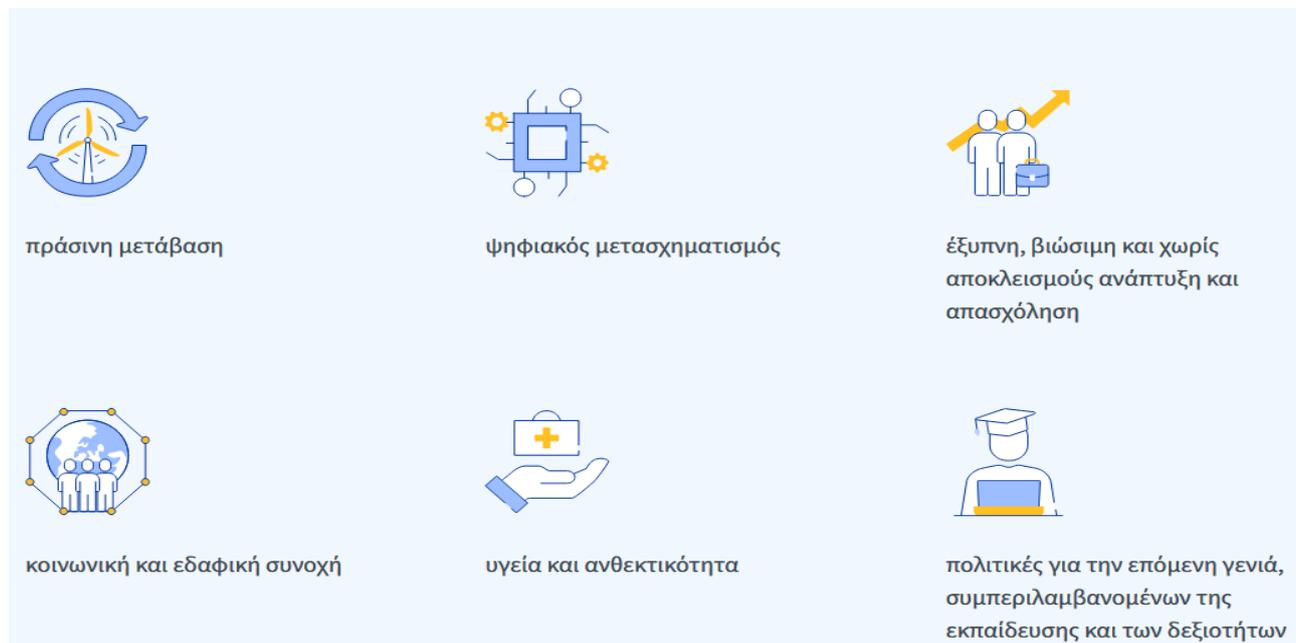
1.13 Μετά την ολοκλήρωση του ελέγχου μας, και συγκεκριμένα στις 5.11.2025, η Κύπρος υπέβαλε στην Ε.Επ. τροποποιημένο εθνικό ΣΑΑ, στη βάση των κατευθυντήριων γραμμών της ανακοίνωσης της Ε.Επ. ημερ. 4.6.2025, σύμφωνα με τις οποίες η Επιτροπή επέδειξε ευελιξία σε ότι αφορά στην ερμηνεία της αντικειμενικής δυσκολίας που αναφέρεται στον Κανονισμό θέσπισης του ΜΑΑ (ΕΕ)2021/241. Δηλαδή, τα κράτη μέλη μπορούσαν να τροποποιήσουν τα εθνικά τους ΣΑΑ χωρίς ιδιαίτερη τεκμηρίωση όπως γινόταν προηγουμένως, ώστε να αντιμετωπιστούν όλοι οι πιθανοί κίνδυνοι μη έγκαιρης υλοποίησης. Στις 20.11.2025 η Ε.Επ. πρότεινε στο Συμβούλιο την έγκριση της πέμπτης τροποποίησης και το Συμβούλιο ενέκρινε το αναθεωρημένο ΣΑΑ στις 17.12.2025. Το ποσό της μη επιστρεπτέας χρηματοδοτικής στήριξης ύψους €1,02δισ. παρέμεινε το ίδιο. Η προτεινόμενη τροποποίηση αφορούσε σε 121 Μέτρα, για λόγους όπως, η αύξηση στο κόστος υλοποίησης του Μέτρου λόγω πληθωρισμού, μη προβλεπόμενες καθυστερήσεις, μη προβλεπόμενες νομικές προκλήσεις, τεχνικά προβλήματα κ.λπ.

Η πέμπτη τροποποίηση του ΣΑΑ ενισχύει την άποψη ότι ο αρχικός σχεδιασμός του εμπεριείχε αδυναμίες και ήταν υπεραισιόδοξος. Αναδεικνύει επίσης την ανάγκη για εφαρμογή βελτιωμένων διαδικασιών σχεδιασμού και διαχείρισης μελλοντικών προγραμμάτων χρηματοδοτικής στήριξης από την Ε.Επ. Επισημαίνεται ότι, εφόσον η εν λόγω τροποποίηση επήλθε μετά την ολοκλήρωση του ελέγχου μας, δεν έχει αξιολογηθεί ο κίνδυνος μη επίτευξης, μέχρι την 31.8.2026, των διαφοροποιημένων στόχων/οροσήμων που τέθηκαν και κατά συνέπεια ούτε ο κίνδυνος μη εκταμίευσης όλου του ποσού της εναπομείνουσας χρηματοδότησης.

2. Εισαγωγή

Ο ΜΑΑ θεσπίστηκε με τον Κανονισμό (ΕΕ)2021/241¹ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 12ης Φεβρουαρίου 2021 και αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο του χρηματοδοτικού μέσου Επόμενη Γενιά ΕΕ (Next Generation EU). Ο ΜΑΑ είναι προσωρινό χρηματοδοτικό μέσο με μέγιστη συνολική αξία €723,8δισ. και έχει σχεδιαστεί για να βοηθήσει τα κράτη μέλη να αντιμετωπίσουν τις οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19 ώστε να καταστούν οι οικονομίες τους περισσότερο βιώσιμες, ανθεκτικές και καλύτερα προετοιμασμένες για την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση και, επιπρόσθετα, για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις που προσδιορίζονται στις ανά χώρα συστάσεις στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Σύμφωνα με τον πιο πάνω Κανονισμό, η περίοδος ισχύος του ΜΑΑ αρχίζει τον Φεβρουάριο του 2020 και λήγει τον Αύγουστο του 2026. Το ποσό των €723,8δισ. μπορεί να παρασχεθεί από την Ε.Επ. στα κράτη μέλη υπό μορφή μη επιστρεπτέας χρηματοδοτικής στήριξης, ύψους έως και €338δισ. και υπό μορφή δανείων, ύψους έως και €385,8δισ. Στο πλαίσιο του ΜΑΑ, τα κράτη μέλη υπέβαλαν τα εθνικά τους ΣΑΑ, στα οποία παρουσίαζαν προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις, δηλαδή Μέτρα προς χρηματοδότηση, που εμπίπτουν στους έξι πιο κάτω πυλώνες, για αξιολόγηση από την Ε.Επ. και έγκριση από το Συμβούλιο.

Γράφημα 1 – Οι έξι πυλώνες

Για την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων, προβλέπεται η εκπλήρωση σαφών οροσήμων και στόχων, σε ενδεικτικά τρίμηνα εντός της περιόδου ισχύος του ΜΑΑ. Μετά την έγκριση του Συμβουλίου, συμφωνήθηκαν, μεταξύ της Ε.Επ. και του κάθε κράτους μέλους, επιχειρησιακές ρυθμίσεις, που περιλαμβάνουν τις λεπτομέρειες και τις τεχνικές πτυχές της υλοποίησης των ΣΑΑ, όπως ενδεικτικό

¹ Κανονισμός (ΕΕ)2021/241 <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/2024-03-01>

χρονοδιάγραμμα υποβολής αιτημάτων πληρωμής για καταβολή των δόσεων της μη επιστρεπτέας χρηματοδοτικής στήριξης και του δανείου.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, ως μέσο, ο ΜΑΑ βασίζεται σε χρηματοδότηση που δεν συνδέεται με τις δαπάνες. Αυτό σημαίνει ότι, με την εξαίρεση της προχρηματοδότησης, όλες οι εκταμιεύσεις χρηματοδοτικής στήριξης, εξαρτώνται από την επίτευξη των οροσήμων και στόχων που συμφωνούνται με τα κράτη μέλη και δεν σχετίζονται με το κόστος τους, ή την υλοποίηση των σχετικών δαπανών, ως εφαρμόζεται για τη χρηματοδότηση έργων που εντάσσονται σε άλλα ευρωπαϊκά προγράμματα.

Το 2022, η Ε.Επ. παρουσίασε το σχέδιο REPowerEU για την αντιμετώπιση της διατάραξης της παγκόσμιας αγοράς ενέργειας που προκάλεσε η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία. Με στόχο τον μετασχηματισμό του ενεργειακού συστήματος της ΕΕ, για σταδιακή απεξάρτηση από τα ρωσικά ορυκτά καύσιμα, προστέθηκαν στον ΜΑΑ €20δισ. και τα κράτη μέλη κλήθηκαν να τροποποιήσουν και να προσθέσουν δέσμη Μέτρων για το REPowerEU στα υφιστάμενα εθνικά ΣΑΑ. Για τη χρηματοδότηση των Μέτρων REPowerEU, τα κράτη μέλη μπορούσαν επίσης να ζητήσουν μεταφορές από τυχόν αχρησιμοποίητο μέρος του αποθεματικού προσαρμογής στο Brexit που τους είχε κατανεμηθεί.

Το εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

Η Κύπρος υπέβαλε στην Ε.Επ. το εθνικό ΣΑΑ στις 17.5.2021. Η Επιτροπή το αξιολόγησε θετικά και πρότεινε στο Συμβούλιο την έγκρισή του, η οποία δόθηκε με την εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου της 20.7.2021, που υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο στις 28.7.2021. Η χρηματοδότηση αποτελείται από δύο μέρη, τη μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη ύψους €1.005.946.047 και τη δανειακή διευκόλυνση, ύψους €200.320.000.

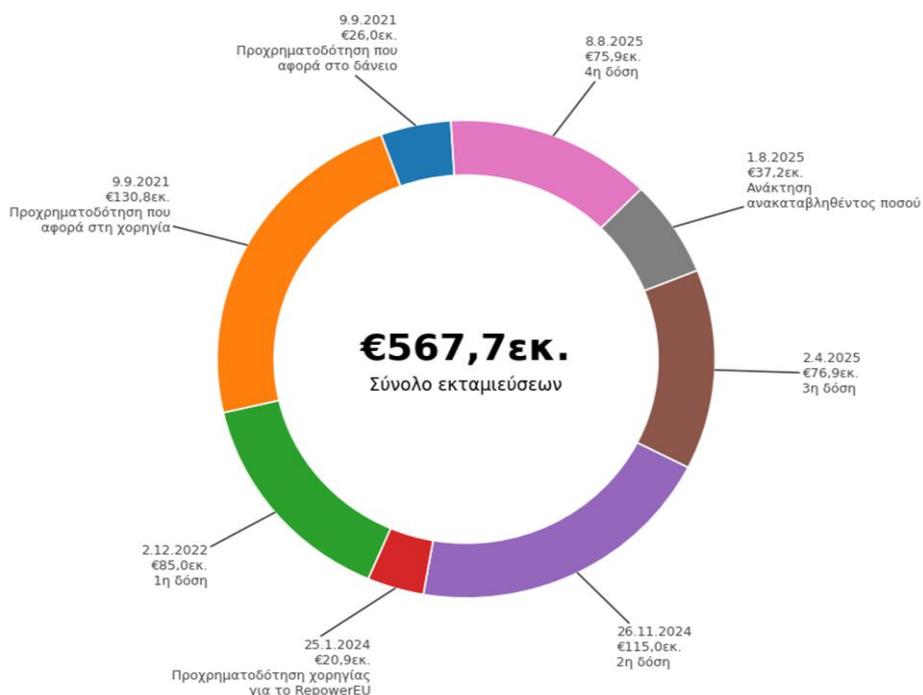
Στις 30.6.2022, η μέγιστη χρηματοδοτική στήριξη κάθε κράτους μέλους επικαιροποιήθηκε από την Ε.Επ. στη βάση του άρθρου 11 του Κανονισμού θέσπισης του ΜΑΑ. Την 1.9.2023, με πρόταση τροποποίησης της εκτελεστικής απόφασης του Συμβουλίου της 28.7.2021, η Κύπρος υπέβαλε στην Επιτροπή τροποποιημένο εθνικό ΣΑΑ, το οποίο έλαβε υπόψη την επικαιροποιημένη μέγιστη χρηματοδοτική συνεισφορά (για την Κύπρο μειώθηκε κατά €90εκ περίπου) και τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου που υποβλήθηκαν στην Κύπρο στις 14.7.2023, και περιέλαβε δέσμη Μέτρων σε σχέση με το REPowerEU κόστους €104,6εκ., ως η κατανομή για την Κύπρο. Για σκοπούς μείωσης της κατανομής για την Κύπρο σε σχέση με το αρχικό ΣΑΑ είχαν αφαιρεθεί έργα/δράσεις των οποίων η υλοποίηση δεν ήταν εφικτή, λόγω αντικειμενικών περιστάσεων (άρθρο 21 του Κανονισμού). Το τροποποιημένο ΣΑΑ εγκρίθηκε με την εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου της 8.12.2023, με βάση την οποία η ΕΕ έθεσε στη διάθεση της Κύπρου πρόσθετη χρηματοδοτική συνεισφορά €14εκ. περίπου, με αποτέλεσμα η μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη, να ανέρχεται τελικά σε ποσό ύψους €1.020.223.681. Το ποσό του δανείου παρέμεινε το ίδιο.

Εκταμίευση χρηματοδότησης

Σύμφωνα με το άρθρο 24 του Κανονισμού (ΕΕ)2021/241, τα κράτη μέλη μπορούν να υποβάλλουν μέχρι δύο αιτήματα καταβολής χρηματοδοτικής στήριξης ετησίως, εφόσον έχουν εκπληρώσει ικανοποιητικά τα σχετικά συμφωνηθέντα ορόσημα και στόχους. Κατόπιν αξιολόγησης του κάθε αιτήματος, και νοουμένου ότι η αξιολόγηση είναι θετική, η Ε.Επ. εκδίδει απόφαση με την οποία εγκρίνει την εκταμίευση των κονδυλίων (η διαδικασία αξιολόγησης περιγράφεται στην παράγραφο 3.4).

Στις περιπτώσεις όπου η εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου με την οποία ενέκρινε το ΣΑΑ είχε εκδοθεί μέχρι τις 31.12.2021, τα κράτη μέλη μπορούσαν να ζητήσουν προκαταβολή, με τη μορφή προχρηματοδότησης, ύψους μέχρι το 13% της μη επιστρεπτέας χρηματοδοτικής στήριξης και μέχρι το 13% του ποσού του δανείου. Η προχρηματοδότηση εκκαθαρίζεται με αναλογική αφαίρεση από τις επόμενες πληρωμές. Σε σχέση με το REPowerEU, τα κράτη μέλη είχαν τη δυνατότητα να λάβουν προχρηματοδότηση ύψους μέχρι το 20% της πρόσθετης χρηματοδότησής τους. Το συνολικό ποσό που εισέπραξε μέχρι τις 8.8.2025 η Κύπρος ανήλθε σε €567,61εκ. εκ των οποίων €177,71εκ. αφορούν σε προχρηματοδότηση και €389,90εκ. αφορούν σε πληρωμές δόσεων της μη επιστρεπτέας χρηματοδοτικής στήριξης, όπως αναλύεται στο γράφημα 2:

Γράφημα 2: Εκταμίευση χρηματοδότησης μέχρι τις 8.8.2025.

Ο οικονομικός αντίκτυπος του ΣΑΑ

Η άντληση των κεφαλαίων από τον ΜΑΑ της ΕΕ, συνολικού αρχικού ύψους πέραν του €1,2δισ. και η αποτελεσματική αξιοποίησή τους, μέσα από την υλοποίηση των προγραμματιζόμενων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων του ΣΑΑ, κατά την περίοδο 2021-2026, αναμένεται να αποφέρει ιδιαίτερα σημαντικά οφέλη για την κυπριακή οικονομία. Η εκτίμηση των οικονομικών επιπτώσεων του εθνικού Σχεδίου διενεργήθηκε από το Κέντρο Οικονομικών Ερευνών (ΚΟΕ) του Πανεπιστημίου Κύπρου και παρέχει εκτιμήσεις για τον μακροοικονομικό αντίκτυπο του Σχεδίου βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα. Βάσει των κυριότερων αποτελεσμάτων της οικονομικής ανάλυσης αντικτύπου, εκτιμήθηκε ότι το ΣΑΑ μπορούσε να συμβάλει σημαντικά στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας οδηγώντας σε:

- ◆ αύξηση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕγχΠ) της Κύπρου σωρευτικά κατά περίπου 3,2% βραχυπρόθεσμα (2022-2023) και κατά 7,1% μεσοπρόθεσμα (2022-2026), σε σύγκριση με τη βασική ανάπτυξη της οικονομίας χωρίς το ΣΑΑ.
- ◆ αύξηση της συμβολής της παραγωγικότητας στο ΑΕγχΠ, από 9,5% βραχυπρόθεσμα σε 27,7% μεσοπρόθεσμα.
- ◆ αύξηση της απασχόλησης κατά περισσότερο από 2,5%, ή, αντίστοιχα, κατά περίπου 11.000 νέες θέσεις εργασίας κατά την περίοδο 2021-2026.²

a. Κύριες πληροφορίες για τον ελεγχόμενο φορέα

Η Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης (ΓΔΑ) είναι η δεύτερη Γενική Διεύθυνση του Υπουργείου Οικονομικών. Αποστολή της είναι η προώθηση της ανάπτυξης της οικονομίας και η βέλτιστη αξιοποίηση των διαθέσιμων Ευρωπαϊκών και άλλων πόρων.

Για σκοπούς συντονισμού και παρακολούθησης της εφαρμογής του ΣΑΑ, δημιουργήθηκε, με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 21.9.2021, η Διεύθυνση Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, που ορίστηκε ως η αρμόδια εθνική ΣΑ.

Νομοθετικό Πλαίσιο

Το κύριο νομοθετικό πλαίσιο σε σχέση με το αντικείμενο του παρόντος ελέγχου αφορά στον Κανονισμό (ΕΕ)2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 12ης Φεβρουαρίου 2021, στις Εκτελεστικές Αποφάσεις του Συμβουλίου και στις Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ε.Επ.

Περισσότερες πληροφορίες αναφορικά με τον ελεγχόμενο φορέα είναι διαθέσιμες στον ακόλουθο σύνδεσμο: <http://www.dggrowth.mof.gov.cy>

b. Σκοπός του ελέγχου

² Πηγή: Πληροφόρηση από ιστοσελίδα Κύπρος _ το αύριο, Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Ο υπό αναφορά διαχειριστικός έλεγχος επικεντρώθηκε στην εξέταση του κατά πόσο ο σχεδιασμός και η παρακολούθηση του ΣΑΑ της Κύπρου διασφαλίζει τη έγκαιρη απορρόφηση των κονδυλίων του ΜΑΑ που κατανεμήθηκαν στην Κύπρο και στην αξιολόγηση της ύπαρξης σημαντικών κινδύνων για την εκταμίευση του συνολικού ποσού της χρηματοδοτικής στήριξης, μέσω της εξέτασης της πορείας ολοκλήρωσης των μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων. Ο έλεγχός μας κάλυψε την περίοδο από την έγκριση του ΣΑΑ, τον Ιούλιο του 2021, μέχρι και τις ενέργειες που υλοποιήθηκαν έως τον Ιούνιο του 2025.

c. Κύριο ερώτημα ελέγχου και επί μέρους ερωτήματα.

Με βάση τον πιο πάνω σκοπό, το κύριο ερώτημα ελέγχου διαμορφώθηκε ως ακολούθως:

Λήφθηκαν τα απαραίτητα μέτρα, τόσο κατά τον σχεδιασμό του εθνικού ΣΑΑ, όσο και κατά την διάρκεια της υλοποίησής του, ούτως ώστε να διασφαλιστεί η έγκαιρη και πλήρης απορρόφηση των ευρωπαϊκών κονδυλίων που αναλογούν στην Κύπρο;

Για να απαντηθεί το κύριο ερώτημα ελέγχου, σχεδιάστηκαν τα πιο κάτω επιμέρους ερωτήματα ελέγχου:

- ◆ Διεξήχθησαν κατάλληλες διαβουλεύσεις κατά την προετοιμασία του ΣΑΑ και το αποτέλεσμά τους αντανακλάται στον σχεδιασμό των Μέτρων;
- ◆ Κατά τη διαδικασία επιλογής και σχεδιασμού των Μέτρων για ένταξη στο ΣΑΑ, αξιολογήθηκαν οι κίνδυνοι μη υλοποίησης και εκτιμήθηκαν οι αναμενόμενες επιπτώσεις τους, ώστε να περιληφθούν σε αυτό τα Μέτρα με τον χαμηλότερο βαθμό κινδύνου μη υλοποίησης και τον μεγαλύτερο αντίκτυπο στην οικονομία/κοινωνία;
- ◆ Εφαρμόζονται κατάλληλα συστήματα παρακολούθησης, τα οποία παρέχουν άμεσα διαθέσιμες πληροφορίες, οι οποίες να επιτρέπουν την έγκαιρη λήψη διορθωτικών ενεργειών σε περίπτωση καθυστέρησης στην υλοποίηση;
- ◆ Τα αιτήματα για είσπραξη της χρηματοδότησης, υποβάλλονται με βάση το χρονοδιάγραμμα όπως είχε συμφωνηθεί στις επιχειρησιακές ρυθμίσεις κατά την έναρξη υλοποίησης του ΣΑΑ;
- ◆ Τα ορόσημα και οι στόχοι υλοποιούνται και προχωρούν όπως είχαν αρχικά προγραμματιστεί ώστε να διασφαλιστεί η έγκαιρη απορρόφηση των κονδυλίων του ΜΑΑ;
- ◆ Εξασφαλίστηκε διοικητική επάρκεια, σε ανθρώπινους πόρους, οργανωτική δομή, εργαλεία και συστήματα, τόσο από την ΣΑ όσο και από τους Φορείς Υλοποίησης (ΦΥ), για να διευκολυνθεί η αποτελεσματική υλοποίηση του Σχεδίου;
- ◆ Τα κονδύλια που εισπράχθηκαν από τον ΜΑΑ, έχουν καταβληθεί στους τελικούς αποδέκτες και συνεπώς διοχετευτεί στην πραγματική οικονομία;

d. Άλλα σχόλια

Εξαιρέσαμε από την εμβέλεια του ελέγχου μας τα Μέτρα που υλοποιούνται στο πλαίσιο του REPowerEU.

3. Ανάλυση ευρημάτων και συστάσεις

a. Θέμα: Διεξήχθησαν κατάλληλες διαβουλεύσεις κατά την προετοιμασία του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και το αποτέλεσμα τους αντανακλάται στον σχεδιασμό των Μέτρων;

Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες της Ε.Επ. προς τα κράτη μέλη για τα εθνικά ΣΑΑ, αναφορικά με τη Διαδικασία Διαβούλευσης (έγγραφο εργασίας του προσωπικού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής), τόσο κατά τη διαδικασία προγραμματισμού όσο και κατά την εφαρμογή τους θα πρέπει να διεξάγονται διαβουλεύσεις σύμφωνα με το εθνικό νομικό πλαίσιο και σε αυτές να συμμετέχουν σχετικές τοπικές και περιφερειακές αρχές, κοινωνικοί εταίροι, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, οργανώσεις νεολαίας και άλλοι ενδιαφερόμενοι φορείς (π.χ. εθνικά δημοσιονομικά συμβούλια, εθνικά συμβούλια παραγωγικότητας και άλλα εθνικά συμβούλια και συμβουλευτικά όργανα).

Η Κύπρος δεν έχει καθορίσει εθνική στρατηγική διαβούλευσης, ούτε υπάρχει εθνική νομοθεσία που να ρυθμίζει τις δημόσιες διαβουλεύσεις. Στο πλαίσιο εξέτασης του πιο πάνω ερωτήματος, ζητήσαμε ενημέρωση από την ΣΑ, η οποία μας πληροφόρησε ότι, η διαδικασία σχεδιασμού των Μέτρων βασίστηκε αρχικά σε διαβούλευση με τους κοινωνικοοικονομικούς εταίρους, με τις Αρχές Τοπικές Αυτοδιοίκησης και τα πολιτικά κόμματα αλλά κυρίως σε εσωτερική συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων Υπουργείων και των ΦΥ, με τους οποίους πραγματοποιήθηκαν στοχευμένες τεχνικές συναντήσεις και ανταλλαγή εγγράφων για την προετοιμασία των Μέτρων, βάσει και των απαιτήσεων του σχετικού Κανονισμού και συστάσεων της Ε.Επ. Όπως επίσης μάς πληροφόρησε, δεν επιδιώχθηκε η υποβολή νέων προτάσεων, αλλά δόθηκε έμφαση στη συμπερίληψη στο ΣΑΑ ήδη προγραμματισμένων δημοσίων επενδύσεων, προκειμένου να διασφαλιστεί η ταχεία και έγκαιρη υλοποίησή του μέχρι το 2026. Αναφορικά με την επιλογή των μεταρρυθμίσεων, λήφθηκαν υπόψη, μεταξύ άλλων, οι ανά χώρα συστάσεις για την Κύπρο στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού εξαμήνου.

Συμπέρασμα:

- ◆ Παρότι διενεργήθηκαν στοχευμένες τεχνικές συναντήσεις μεταξύ των αρμόδιων Υπουργείων και φορέων, η διαδικασία προετοιμασίας του ΣΑΑ δεν στηρίχθηκε σε μια θεσμοθετημένη και ολοκληρωμένη εθνική πολιτική διαβούλευσης, η οποία εγκρίθηκε μεταγενέστερα στις 4.1.2024 από το Υπουργικό Συμβούλιο.
- ◆ Η επιδίωξη ταχείας υλοποίησης μέσω της ενσωμάτωσης ήδη προγραμματισμένων επενδύσεων, περιόρισε τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών κατά την προετοιμασία του ΣΑΑ. Αυτό, ενδέχεται να μείωσε τον βαθμό ενσωμάτωσης και άλλων αναγκών της κοινωνίας και της αγοράς στη διαδικασία επιλογής των Μέτρων, γεγονός το οποίο θα μπορούσε να επηρεάσει τον αντίκτυπο των σχεδιαζόμενων Μέτρων.
- ◆ Δεν τεκμηριώνεται πλήρως η διαδικασία επιλογής των επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων, γεγονός που μειώνει τη διαφάνεια και δυσχεραίνει την ανεξάρτητη αξιολόγηση της ορθότητας και της σκοπιμότητάς τους.
- ◆ Η απουσία εθνικού πλαισίου και στρατηγικής για τις δημόσιες διαβουλεύσεις, αποτελούσε θεσμική αδυναμία, η οποία περιόριζε την ποιότητα του σχεδιασμού δημοσίων πολιτικών και επενδύσεων.

3.2 Θέμα: Κατά τη διαδικασία επιλογής των Μέτρων για ένταξη στο Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, αξιολογήθηκαν οι κίνδυνοι μη υλοποίησης και εκτιμήθηκαν οι αναμενόμενες επιπτώσεις τους, με σκοπό να περιληφθούν σε αυτό τα Μέτρα που παρουσίαζαν τον χαμηλότερο βαθμό κινδύνου μη υλοποίησης και τον μεγαλύτερο αντίκτυπο στην οικονομία/κοινωνία;

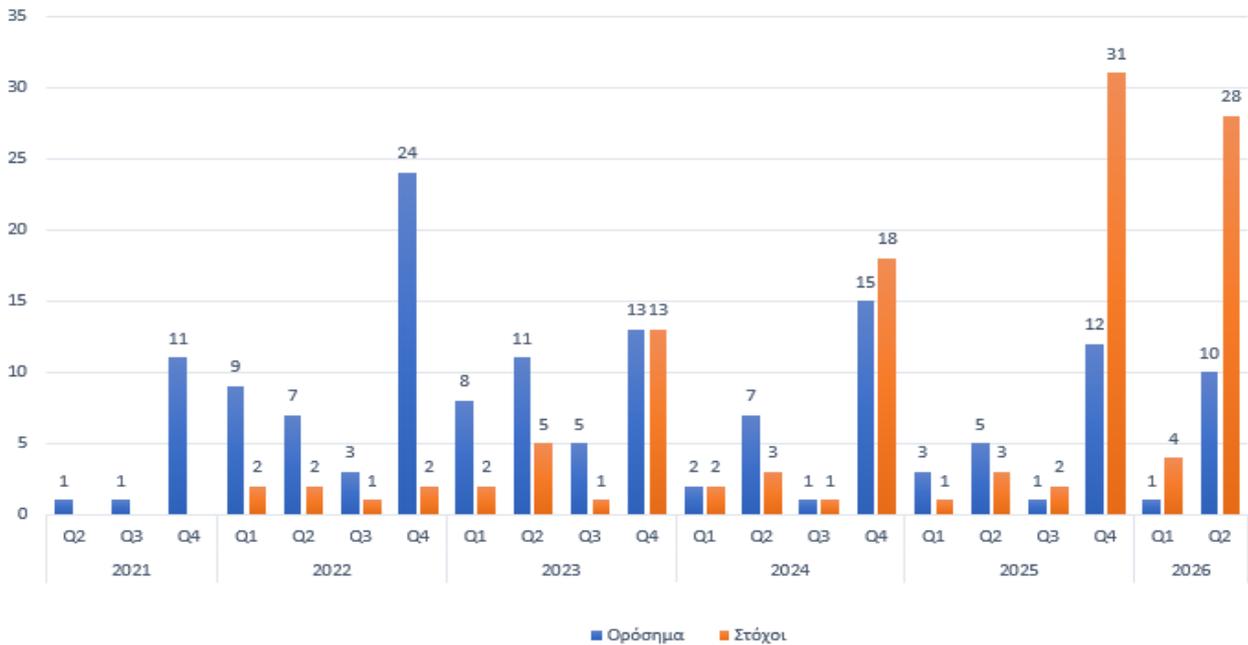
Για να απαντήσουμε στο πιο πάνω ερώτημα εξετάσαμε κατά πόσο εφαρμόστηκε οποιαδήποτε μεθοδολογία κατά την επιλογή των Μέτρων προς συμπερίληψη στο ΣΑΑ και αν συνεκτιμήθηκαν κρίσιμοι παράγοντες, οι οποίοι δυνητικά θα επηρέαζαν την έγκαιρη υλοποίησή τους, και ο αντίκτυπος στην οικονομία/κοινωνία.

Θεωρούμε ότι, σημαντική διάσταση στην αξιολόγηση και επιλογή των Μέτρων αποτελεί επίσης η προτεραιοποίηση αυτών που επιφέρουν θετικό και άμεσο αντίκτυπο στην κοινωνία/οικονομία, ενισχύοντας την κοινωνική συνοχή και την ανθεκτικότητα της οικονομίας. Η σωστή προτεραιοποίηση των Μέτρων είναι καθοριστική για την επίτευξη των στόχων του ΣΑΑ, καθώς διασφαλίζει ότι οι διαθέσιμοι πόροι κατευθύνονται σε δράσεις που είναι βιώσιμες, ευθυγραμμίζονται με τις προτεραιότητες που τίθενται στους πυλώνες που καθόρισε η Ε.Επ., αποφέρουν το μεγαλύτερο όφελος στους πολίτες και χρησιμοποιούνται με τον πιο αποτελεσματικό και αποδοτικό τρόπο, επιδιώκοντας ταυτόχρονα την επίτευξη μακροπρόθεσμων στόχων.

3.2.1 Χρονική κατανομή των οροσήμων και στόχων.

Ο αρχικός σχεδιασμός περιλάμβανε 133 Μέτρα, εκ των οποίων τα 58 αφορούσαν σε μεταρρυθμίσεις και τα 75 σε επενδύσεις. Για κάθε ένα από τα 133 Μέτρα που επιλεχθήκαν να ενσωματωθούν στο ΣΑΑ, ορίστηκε αριθμός οροσήμων ή/και στόχων, τα οποία θα έπρεπε να αφορούν σε μετρήσιμους στόχους και ορόσημα που να αντανakλούν τα αποτελέσματα και κύρια στάδια υλοποίησης του κάθε Μέτρου. Στη βάση του αρχικού προγραμματισμού, η Κύπρος θα έπρεπε να πετύχει συνολικά 271 ορόσημα και στόχους (150 ορόσημα και 121 στόχους), για τα οποία καθορίστηκε ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα ολοκλήρωσης (τρίμηνο του έτους), όπως παρουσιάζεται στο γράφημα 3 που ακολουθεί:

Γράφημα 3 – Αρχικός Σχεδιασμός ΣΑΑ

Όπως φαίνεται από το πιο πάνω γράφημα, σύμφωνα με τον αρχικό σχεδιασμό του ΣΑΑ τα πλείστα ορόσημα (93 ή 62%) αναμενόταν να επιτευχθούν κατά το πρώτο μισό της περιόδου υλοποίησης του ΣΑΑ, δηλαδή μέχρι το τέταρτο τρίμηνο του 2023, ενώ οι πλείστοι στόχοι (93 ή 77%) κυρίως, κατά το δεύτερο μισό της περιόδου. Αξίζει να σημειωθεί ότι, το 52% των στόχων (63 στόχοι) αναμενόταν να επιτευχθούν κατά τα τρία τελευταία τρίμηνα της περιόδου υλοποίησης του ΣΑΑ. Λαμβανομένου υπόψη:

- (i) ότι η υλοποίηση πολλών στόχων, οι οποίοι αφορούν κατά κύριο λόγο μετρήσιμα αποτελέσματα των 40 περίπου σχεδίων χορηγιών προς επιχειρήσεις, φυσικά πρόσωπα και άλλους φορείς, προϋποθέτει την ολοκλήρωση διαδοχικών σταδίων (π.χ. ετοιμασία σχεδίου χορηγιών, οδηγού διαχείρισής του, διαβούλευση με εμπλεκόμενους φορείς, αξιολόγηση Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων, προκήρυξη προσκλήσεων, παραλαβή και αξιολόγηση αιτήσεων, υπογραφή επιμέρους συμβάσεων με Δικαιούχους, καθώς και υλοποίηση, ολοκλήρωση και παραλαβή των έργων/εξοπλισμού/δράσεων) και τυχόν καθυστερήσεις στα αρχικά στάδια έχουν σωρευτικό αντίκτυπο στη συνολική πορεία υλοποίησης,
- (ii) ότι η επίτευξη στόχων ήταν συνδεδεμένη, ως επί το πλείστο, με τα τελικά στάδια και ολοκλήρωση των επενδύσεων/δράσεων (για τις οποίες υπάρχουν εγγενείς αυξημένοι κίνδυνοι μη υλοποίησης σε σύγκριση με τις μεταρρυθμίσεις που είναι περισσότερο ελεγχόμενες από το κράτος, σε ότι αφορά κυρίως στις μεταρρυθμίσεις που δεν αποτελούν νομοθετική ρύθμιση) και
- (iii) την καταληκτική ημερομηνία του ΜΑΑ,

προκύπτει ότι ο αρχικός σχεδιασμός ενείχε κίνδυνο μη επίτευξης των τελικών στόχων βάσει του προγραμματισμού και κατ' επέκταση κίνδυνο απώλειας χρηματοδότησης. Κατά την πορεία υλοποίησης των Μέτρων κρίθηκε αναγκαίο όπως υποβληθούν αιτήματα προς την Ε.Επ. για

διαφοροποίηση του αρχικού σχεδιασμού, ούτως ώστε το χρονοδιάγραμμα ολοκλήρωσης αριθμού οροσήμεν και στόχων να μετακινηθεί σε επόμενα τρίμηνα λόγω, σύμφωνα με τη ΣΑ, απρόβλεπτων αντικειμενικών δυσκολιών που παρουσιάστηκαν κυρίως με την ενεργειακή κρίση του 2022 που είχε ως αποτέλεσμα αύξηση στα κόστη, προβλήματα στην εφοδιαστική αλυσίδα και κατ' επέκταση μείωση του επενδυτικού ενδιαφέροντος (αναλυτικότερη αναφορά για την πορεία υλοποίησης του ΣΑΑ γίνεται στην παράγραφο 3.5 της Έκθεσης μας).

3.2.2 Επιλογή Μέτρων για συμπερίληψη στο Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

α. Μεθοδολογία επιλογής Μέτρων.

Για να εξακριβώσουμε κατά πόσο η ΓΔΑ επέλεξε τα Μέτρα, στη βάση μεθοδολογίας, με συγκεκριμένα κριτήρια επιλογής, θέσαμε σχετικό ερώτημα στη ΣΑ. Στην απάντησή της, η ΣΑ ανέφερε ότι η διαδικασία επιλογής των Μέτρων βασίστηκε στη θεσμοθετημένη διαδικασία σχεδιασμού, αξιολόγησης και επιλογής έργων δημόσιων επενδύσεων, όπως προβλέπεται από τον περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και του Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμο (Ν.20(Ι)/2014). Συγκεκριμένα, μας πληροφόρησε ότι:

- ◆ περιλήφθηκαν, κατά κύριο λόγο, έργα που ήδη περιλαμβάνονταν στον κρατικό Προϋπολογισμό ή είχαν προκριθεί από το Υπουργείο Οικονομικών βάσει του καταλόγου έργων που προνοείται στο άρθρο 85(4) του Ν.20(Ι)/2014,
- ◆ τα έργα αυτά υποβλήθηκαν στην αρμόδια Διεύθυνση του Υπουργείου Οικονομικών μαζί με τις προκαταρκτικές εκθέσεις έργου και τις μελέτες σκοπιμότητας (άρθρα 84 και 85 του Ν.20(Ι)/2014), οι οποίες περιλαμβάνουν:
 - ❖ ανάλυση στόχων και δραστηριοτήτων,
 - ❖ εκτιμήσεις κόστους,
 - ❖ συμβατότητα με τις προτεραιότητες πολιτικής,
 - ❖ τεχνικοοικονομική βιωσιμότητα, όπου εφαρμοζόταν.
- ◆ στην τελική επιλογή των Μέτρων λήφθηκαν επίσης υπόψη:
 - ❖ οι κατευθυντήριες γραμμές της Ε.Επ., ιδίως όσον αφορά την εκτίμηση του πράσινου και ψηφιακού αντικτύπου,
 - ❖ η ανάγκη εξασφάλισης συμπληρωματικότητας και σαφούς διαχωρισμού (delineation) από τα έργα που συγχρηματοδοτούνται μέσω των Προγραμμάτων Πολιτικής Συνοχής (ΘΑΛΕΙΑ),
 - ❖ η συμμόρφωση με οριζόντιες απαιτήσεις όπως το «Do No Significant Harm» (DNSH) και τους κανόνες κρατικών ενισχύσεων.

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τη ΣΑ, στις βασικές προϋποθέσεις για ένταξη Μέτρων στο ΣΑΑ, ήταν η ολοκλήρωσή τους μέχρι τον Ιούνιο του 2026 (συνεπώς υπήρξε προτίμηση σε ώριμα έργα) και η συνεισφορά τους στην επίτευξη των ανά χώρα συστάσεων (Country Specific Recommendations) που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού εξαμήνου, καθώς και οι διάφοροι κίνδυνοι μη υλοποίησης και οι ανάγκες των ΦΥ σε ανθρώπινο δυναμικό για υλοποίηση των συγκεκριμένων δράσεων. Για την αξιολόγηση των έργων, ζητήθηκε από τους ΦΥ η συμπλήρωση του εντύπου "project fiche", στο οποίο κατέγραφαν όλες τις πιο πάνω πληροφορίες.

β. Συμμόρφωση με τις κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Η Ε.Επ. παρείχε καθοδήγηση προς τα κράτη μέλη³, σε σχέση με τον σχεδιασμό των εθνικών ΣΑΑ. Μεταξύ άλλων, τα κράτη μέλη κλήθηκαν να καθορίσουν ορόσημα και στόχους τα οποία, σε γενικές γραμμές:

- ◆ να παραμένουν εντός του ελέγχου του κράτους μέλους και να μην εξαρτώνται από εξωτερικούς παράγοντες, όπως οι μακροοικονομικές προοπτικές ή η εξέλιξη της αγοράς εργασίας. Οι δείκτες αντίκτυπου (π.χ. μείωση του αριθμού των κενών θέσεων εργασίας στον τομέα της πληροφορικής) θα πρέπει να αποφεύγονται, λόγω της απρόβλεπτης φύσης τους και της εξάρτησής τους από άλλους παράγοντες εκτός του ελέγχου του κράτους μέλους.
- ◆ να είναι σαφή και ρεαλιστικά.
- ◆ να μπορούν να αντικατοπτρίζουν διαφορετικά στάδια της υλοποίησης των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων, είτε βάσει δεικτών εισροών (π.χ. παρεχόμενοι πόροι, οι οποίοι μπορεί να είναι οικονομικοί, ανθρώπινοι ή διοικητικοί) είτε, κατά προτίμηση, βάσει δεικτών αποτελεσμάτων (π.χ. αριθμός εργαζομένων που έχουν εκπαιδευτεί, αριθμός ανακαινισμένων σχολείων κ.λπ.).

Επιπλέον, τα Μέτρα του ΣΑΑ πρέπει να συνδέονται με έναν περιορισμένο αλλά ουσιαστικό αριθμό οροσήμων και στόχων που να αντικατοπτρίζουν τα βασικά στάδια της υλοποίησής τους. Ο ακριβής αριθμός των οροσήμων και στόχων θα εξαρτηθεί από το εύρος του ΣΑΑ και τον αριθμό των επιμέρους στοιχείων που περιλαμβάνει. Η συνάφεια και η ποιότητα των οροσήμων και στόχων θα πρέπει να προτάσσονται έναντι του αριθμού τους.

Στο πλαίσιο του ελέγχου του ΣΑΑ, επιλέξαμε να συμπεριλάβουμε στο δείγμα μας συνολικά 20 Μέτρα (Βλ. Παράτημα IV), ως ακολούθως:

- ◆ τα δέκα μεγαλύτερα σε αξία μη επιστρεπτέας χρηματοδοτικής στήριξης Μέτρα,
- ◆ τα επτά Μέτρα που περιλήφθηκαν στο πλαίσιο της δανειακής στήριξης και
- ◆ τρία Μέτρα μη επιστρεπτέας χρηματοδοτικής στήριξης τα οποία παρουσίαζαν, κατά την άποψή μας, σημαντικό κίνδυνο μη έγκαιρης υλοποίησης, ανεξαρτήτως αξίας.

³ Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Ε.Επ. «Guidance to member states' recovery and resilience plans».

Από τον έλεγχο του δείγματος μας διαπιστώσαμε ότι:

- i. Ορισμένα από τα Μέτρα που περιλαμβάνονται στο ΣΑΑ, κυρίως επενδύσεις, αποδείχθηκαν ασύμβατα με το χρονοδιάγραμμα του ΜΑΑ, είτε λόγω του θέματός τους (ιδίως καινοτόμα έργα, τα οποία εξ ορισμού είναι δυσκολότερο να σχεδιαστούν και να υλοποιηθούν), είτε επειδή παρουσίαζαν ανεπαρκή βαθμό ωριμότητας κατά τη χρονική στιγμή ένταξής τους στο ΣΑΑ. Παρά το γεγονός ότι στο στάδιο του σχεδιασμού του ΣΑΑ, βάσει Απόφασης Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. 89.919 και ημερ. 21.8.2020, τα Υπουργεία/Υπηρεσίες κλήθηκαν να εντοπίσουν άμεσα τα έργα που ενέπιπταν στην αρμοδιότητά τους, τα οποία θα είχαν τη δυνατότητα έγκαιρης ωρίμανσης, καθώς και τη δυνατότητα υλοποίησης εντός του χρονικού περιθωρίου που ορίζει ο ΜΑΑ (μέχρι τον Αύγουστο του 2026), εντούτοις διαφάνηκε ότι περιλήφθηκαν αρχικά στο ΣΑΑ και έργα που δεν θα μπορούσαν να ολοκληρωθούν μέχρι τη λήξη του ΜΑΑ και γι' αυτό αφαιρέθηκαν σε μεταγενέστερη τροποποίηση του ΣΑΑ. Ενδεικτικά αναφέρουμε:
- ◆ Το Μέτρο C2.1I11 με τίτλο "Έργο κοινού ενδιαφέροντος ηλεκτρικής διασύνδεσης Ελλάδας - Κύπρου, «Great Sea Interconnector»", το οποίο περιλαμβάνει την ολοκλήρωση των κατασκευαστικών εργασιών του σταθμού μετατροπής συνεχούς ρεύματος υψηλής τάσης στην Κοφίνου και της χερσαίας υποδομής στην Κύπρο, καθώς και ολοκληρωμένη και πλήρως λειτουργική εγκατάσταση της διασύνδεσης ηλεκτρικής ενέργειας μεταξύ της Κύπρου και της Κρήτης. Το Μέτρο περιλήφθηκε στη δανειακή διευκόλυνση.
 - ◆ Το Μέτρο C2.3I1 με τίτλο "Αντικατάσταση αγωγού μεταφοράς Χοιροκοιτίας – Αμμοχώστου", το οποίο αφορά στην εγκατάσταση και λειτουργία νέου αγωγού, μήκους 20χλμ, σε αντικατάσταση μέρους του υφιστάμενου αγωγού, για ελαχιστοποίηση των προβλημάτων που παρουσιάζονται κατά τη λειτουργία του (απώλειες νερού, περικοπές νερού κατά την καλοκαιρινή περίοδο κ.λπ.). Το Μέτρο περιλήφθηκε αρχικά στη μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη και μεταφέρθηκε, στη συνέχεια, στη δανειακή διευκόλυνση.
 - ◆ Το Μέτρο C5.1I1 με τίτλο "Κατασκευή δύο μοντέλων (πρότυπων) τεχνικών σχολών", μία στη Λεμεσό και μία στη Λάρνακα. Η κατασκευή τεχνικής σχολής στη Λάρνακα αφαιρέθηκε από το ΣΑΑ. Το Μέτρο περιλήφθηκε στη μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη.
 - ◆ Το Μέτρο C3.1I1 με τίτλο "Κατασκευή συλλογικής υποδομής θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας (λιμενικές και χερσαίες εγκαταστάσεις) στην παράκτια περιοχή Πεντάκωμο". Οι εργασίες του έργου περιλαμβάνουν κυματοθραύστες με φυσικούς και τεχνητούς ογκόλιθους, κρηπιδώματα, εκβάθυνση και απόρριψη βυθοκορημάτων στη θάλασσα, κτήρια, δρόμο πρόσβασης κ.α. Με βάση την τελευταία Έκθεση Προόδου (9^η αναφορά Οροσήμων και Στόχων – Οκτώβριος 2025), το δεύτερο ορόσημο του Μέρους (παράδοση πλήρους λειτουργικών εγκαταστάσεων), αναμένεται να επιτευχθεί το δεύτερο τρίμηνο του 2027. Το Μέτρο περιλήφθηκε στη μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη.

- ii. Αρκετά από τα ορόσημα και στόχους που τέθηκαν για την υλοποίηση επενδύσεων δεν φαίνεται να έχουν καθοριστεί με τρόπο που να διασφαλίζει την ανεξαρτησία τους από εξωτερικούς παράγοντες. Αντιθέτως, φαίνεται ότι η πρόδός τους επηρεάζεται από τις επικρατούσες οικονομικές συνθήκες, όπως οι αυξημένες τιμές ενέργειας και οι πληθωριστικές πιέσεις, κυρίως λόγω του πολέμου κατά της Ουκρανίας από τον Φεβρουάριο του 2022. Ωστόσο, αναγνωρίζουμε ότι η επίδραση του πολέμου στη μεταβολή των οικονομικών συνθηκών δεν ήταν δυνατό να προβλεφθεί και συνυπολογιστεί κατά τον χρόνο υποβολής του ΣΑΑ στην Ε.Ε., ούτε και είναι εφικτό, στις περιπτώσεις μεγάλων κατασκευαστικών έργων, να διασφαλιστεί η απόλυτη ανεξαρτησία από εξωγενείς παράγοντες, όπως η σημαντική αύξηση στις τιμές πρώτων υλών ή ακόμα και η έλλειψή τους.
- iii. Τα ορόσημα και οι στόχοι που διαμορφώθηκαν για τα πλείστα Μέτρα που εξετάσαμε ήταν βασισμένα σε δείκτες εκροής, ως η σύσταση της Ε.Ε., με εξαίρεση το δεύτερο ορόσημο του Μέτρου C2.1R1 με τίτλο «Πράσινη Φορολογία», το οποίο αφορά στη διενέργεια μελέτης επιπτώσεων της μεταρρύθμισης. Λόγω της καθυστέρησης στην υλοποίηση του πρώτου οροσήμου, ο χρόνος που παρέμενε μέχρι την λήξη του ΜΑΑ δεν ήταν επαρκής για εξακρίβωση των επιπτώσεων και, ως εκ τούτου, προτάθηκε στην Ε.Ε. η αφαίρεσή του.
- iv. Σε τουλάχιστον τρεις περιπτώσεις Μέτρων, ο καθορισμός στόχων, οι οποίοι περιεγράφηκαν με υπερβολική λεπτομέρεια, περιόριζε την ευελιξία/αναπροσαρμογή τους κατά τη διάρκεια υλοποίησης του Σχεδίου, γεγονός που δυσχέραινε την επίτευξη τους:
- ◆ Στην περιγραφή του Μέτρου C1.1I5 με τίτλο "Βελτίωση, εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση των δημόσιων νοσηλευτηρίων της Κύπρου", αναφέρονται συγκεκριμένες δράσεις αναβάθμισης σε συγκεκριμένα νοσηλευτήρια. Ζητήθηκε τροποποίηση του πρώτου ενδιάμεσου οροσήμου, για μείωση του αριθμού των νοσηλευτηρίων, από επτά σε τέσσερα και του δεύτερου οροσήμου, για αύξηση του συνολικού αριθμού νοσηλευτηρίων, από εννέα σε 12.
 - ◆ Στο Μέτρο C3.1I11 με τίτλο "Βελτίωση και επέκταση του Παγκύπριου δικτύου Πράσινων Σημείων και δημιουργία δικτύου Σημείων Συλλογής και Γωνιών Ανακύκλωσης", γίνεται ονομαστική αναφορά στις τοποθεσίες των Πράσινων Σημείων. Ζητήθηκε τροποποίηση του Μέτρου, η οποία αφορούσε σε απάλειψη της ονομαστικής αναφοράς, καθώς και σε μείωση του αριθμού των πράσινων σημείων (από 14 σε οκτώ). Κατά την υλοποίηση του Μέτρου κρίθηκε αναγκαία η αντικατάσταση ορισμένων Πράσινων Σημείων με άλλα, επειδή, με βάση σχετικό σημείωμα του ΦΥ, είχαν προκύψει σοβαρά τεχνικά σχεδιαστικά ζητήματα.
 - ◆ Το Μέτρο C3.4I5 με τίτλο "Έξυπνες πόλεις" αφορά στην υποβολή προτάσεως εθνικού ρυθμιστικού σχεδίου για έξυπνες πόλεις, με επίκεντρο τρεις έξυπνες λύσεις προτεραιότητας για τους δήμους: έξυπνη στάθμευση, έξυπνος φωτισμός και έξυπνη διαχείριση συλλογής αποβλήτων. Η επένδυση προϋποθέτει τον σχεδιασμό και την υλοποίηση της υποδομής της έξυπνης πόλης (κεντρική πλατφόρμα) καθώς και τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των τριών έξυπνων λύσεων

προτεραιότητας, συμπεριλαμβανομένης της τοποθέτησης αισθητήρων και αναμένεται να περιλαμβάνει 30 δήμους. Το Μέτρο περιλήφθηκε στη μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη. Ζητήθηκε τροποποίηση του Μέρου για απλοποίησή του σκοπού του. Σύμφωνα με την τροποποίηση, το Μέτρο αφορά στην ανάπτυξη πλατφόρμας έξυπνων πόλεων με εφαρμογές κινητής τηλεφωνίας.

- v. Ζητήσαμε από τη ΣΑ τα έντυπα «project fiche» για τα 20 Μέτρα του δείγματός μας, ωστόσο μόνο τα επτά από αυτά υποβλήθηκαν, αφού όπως μας πληροφόρησε η ΣΑ, ήταν χρονοβόρος ο εντοπισμός τους, ενώ για τα υπόλοιπα η ΣΑ μας παρέπεμψε στην πρόταση που υποβλήθηκε στην Επιτροπή για τη δική της αξιολόγηση των Μέρων. Εντούτοις, η πρόταση δεν μπορούσε να εξυπηρετήσει τους σκοπούς για τους οποίους ζητήθηκαν τα έντυπα αφού δεν παρείχε την απαιτούμενη για τον έλεγχο πληροφόρηση. Στα έντυπα αυτά αναφέρονται, μεταξύ άλλων, οι κίνδυνοι που θα επηρέαζαν την υλοποίηση των έργων και αξιολογείται ο βαθμός κινδύνου μη υλοποίησης της προτεινόμενης μεταρρύθμισης/έργου, σε κλίμακα από το ένα μέχρι το πέντε, όπου το ένα αντιστοιχεί στον ελάχιστο και το πέντε στον μέγιστο βαθμό κινδύνου μη υλοποίησης. Από την επισκόπηση των επτά εντύπων που μας υποβλήθηκαν, διαφάνηκε ότι, για τα Μέτρα που αναφέρουμε πιο κάτω, δεν εντοπίστηκαν/καταγράφηκαν από τους Φορείς Υλοποίησης που τα υπέβαλαν όλοι οι σχετικοί κίνδυνοι και υποεκτιμήθηκε σε κάποιες περιπτώσεις ο βαθμός κινδύνου μη υλοποίησης:
- ◆ Το Μέτρο C2.3I1 με τίτλο "Αντικατάσταση αγωγού μεταφοράς Χοιροκοιτίας – Αμμοχώστου" χαρακτηρίστηκε ως χαμηλού κινδύνου (βαθμός ένα) σε σχέση με τη μη υλοποίησή του, αναφέροντας ως μοναδικό κίνδυνο την προσφυγή των προσφοροδοτών στην Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών. Το έργο παρουσιάζει σημαντική καθυστέρηση υλοποίησης, καθώς προέκυψε ανάγκη επαναπροσδιορισμού της διαδρομής του αγωγού για λόγους που δεν είχαν προβλεφθεί κατά το στάδιο αξιολόγησης των κινδύνων.
 - ◆ Για το Μέτρο C2.1I11 με τίτλο "Έργο κοινού ενδιαφέροντος ηλεκτρικής διασύνδεσης Ελλάδα - Κύπρου, «Great Sea Interconnector»", περιλήφθηκε στο «project fiche» κατάλογος 13 ενδεικτικών κινδύνων, με καταληκτικό σχόλιο ότι ο κίνδυνος μη υλοποίησης είναι πολύ χαμηλός (βαθμός δύο) και ότι κανένας από τους τεχνικούς κινδύνους δεν αποτελεί επαρκή λόγο μη υλοποίησης. Ωστόσο το έργο δεν υλοποιείται.
 - ◆ Το Μέτρο C3.1I11 με τίτλο "Βελτίωση και επέκταση του Παγκύπριου δικτύου Πράσινων Σημείων και δημιουργία δικτύου Σημείων Συλλογής και Γωνιών Ανακύκλωσης", χαρακτηρίστηκε ως χαμηλού κινδύνου σε σχέση με τη μη υλοποίησή του (βαθμός δύο), με αναφορά σε δύο κινδύνους. Ο ένας αφορούσε σε καθυστερήσεις στην έκδοση των απαραίτητων εγκρίσεων/αδειών από τις αρμόδιες αρχές και ο δεύτερος σε μη αποδοχή, από τους επηρεαζόμενους δήμους/κοινότητες, της κατασκευής των σχετικών υποδομών εντός των ορίων τους. Κατά την υλοποίηση του Μέρου κρίθηκε αναγκαία η αντικατάσταση ορισμένων Πράσινων Σημείων με άλλα, επειδή, με βάση σχετικό σημείωμα του ΦΥ, είχαν προκύψει σοβαρά τεχνικά σχεδιαστικά ζητήματα, καθώς επίσης

και σημαντικές καθυστερήσεις στην ετοιμασία εγγράφων διαγωνισμού για την κατασκευή των έργων, κίνδυνοι οι οποίοι φαίνεται να μην λήφθηκαν υπόψη κατά τη συνολική εκτίμηση κινδύνου.

- vi. Τα έντυπα "project fiche" περιλάμβαναν επίσης κριτήρια αξιολόγησης του σκοπού των προτεινόμενων επενδύσεων/μεταρρυθμίσεων και ερωτήματα που αφορούσαν στη συνεισφορά τους στην πράσινη μετάβαση και τον ψηφιακό μετασχηματισμό, στη συμμόρφωσή τους με την αρχή της μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης, καθώς και στην ευθυγράμμιση/συσχετισμό τους με το Εθνικό Σχέδιο Μεταρρυθμίσεων και το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα. Από επισκόπηση των επτά εντύπων που είχαμε στη διάθεση μας, διαπιστώσαμε ότι οι ΦΥ παρείχαν σύντομη πληροφόρηση σχετικά με τα ερωτήματα αυτά, ωστόσο όπως μας ενημέρωσε η ΣΑ, η εκτίμηση αντικτύπου διενεργήθηκε επί του συνόλου του Σχεδίου, ως οι κατευθύνσεις της Ε.Επ. και όχι για κάθε προτεινόμενη επένδυση/μεταρρύθμιση ξεχωριστά.
- vii. Αξίζει να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με τον Κανονισμό επιτρέπεται η τροποποίηση του ΣΑΑ και η αντικατάσταση έργων λόγω αντικειμενικών δυσκολιών στην υλοποίηση τους. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού και της επιλογής των Μέτρων που επρόκειτο να ενταχθούν στο ΣΑΑ, δεν ήταν γνωστό ότι η Ε.Επ. θα επιδείκνυε ευελιξία όσον αφορά στην ερμηνεία του τι συνιστά αντικειμενική δυσκολία. Αυτό υπογραμμίζει το γεγονός ότι, εάν το ΣΑΑ έμενε ως είχε αρχικά σχεδιαστεί, θα ενείχε υψηλό κίνδυνο απώλειας σημαντικής χρηματοδότησης, δεδομένου ότι τελικά αφαιρέθηκαν οκτώ Μέτρα και τα περισσότερα από τα υπόλοιπα τροποποιήθηκαν, ορισμένα από αυτά πέραν της μιας φορές.

Από τα οκτώ Μέτρα που αφαιρέθηκαν, με βάση τον αρχικό σχεδιασμό, τα έξι θα λάμβαναν μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη ύψους €66,4εκ. Ωστόσο, δεν μπορούμε να υπολογίσουμε το συνολικό ποσό της απώλειας χρηματοδοτικής στήριξης που θα προέκυπτε σε περίπτωση που η τροποποίηση του ΣΑΑ δεν επιτρεπόταν, εφόσον για τα υπόλοιπα Μέτρα που δεν αφαιρέθηκαν, αλλά δεν θα υλοποιούνταν εντός του καθορισμένου χρονοδιαγράμματος, ή θα υλοποιούνταν εν μέρει, το ποσό της απώλειας της χρηματοδοτικής στήριξης θα υπολογιζόταν από την Ε.Επ. βάσει καθορισμένης μεθοδολογίας.

Συμπέρασμα:

- ◆ Οι τροποποιήσεις του ΣΑΑ λόγω αντικειμενικών δυσκολιών, που διενεργήθηκαν στη βάση του δικαιώματος για τροποποίηση που παρείχε ο κανονισμός ΜΑΑ, συνέβαλαν στην προσαρμογή του σχεδιασμού στις πραγματικές δυνατότητες υλοποίησης των Μέτρων και στη μείωση κινδύνου μη επίτευξης οροσήμων και στόχων. Εάν η Ε.Επ. δεν επιδείκνυε ευελιξία αποδεχόμενη τις αιτιάσεις της Κύπρου για τροποποιήσεις του ΣΑΑ λόγω αντικειμενικών δυσκολιών, τότε θα προέκυπτε σοβαρός κίνδυνος απώλειας σημαντικής χρηματοδότησης. Η διαπίστωση αυτή αναδεικνύει τη σημασία ρεαλιστικού αρχικού σχεδιασμού και έγκαιρης διαχείρισης κινδύνων,

- ◆ Ενδέχεται να μη διασφαλίστηκε η πλέον αποτελεσματική και αποδοτική αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων, καθώς δεν προτεραιοποιήθηκαν τα έργα που εντάχθηκαν στο ΣΑΑ, στη βάση του κινδύνου μη υλοποίησης τους και του βαθμού του αντικτύπου τους στην κοινωνία/οικονομία.
- ◆ Η διαδικασία επιλογής των Μέτρων δεν βασίστηκε σε μια ολοκληρωμένη και συστηματική αξιολόγηση κινδύνων και επιπτώσεων, με αποτέλεσμα στην πορεία να προκύψουν κίνδυνοι που προκάλεσαν καθυστερήσεις, οι οποίοι, κατά την άποψή μας, θα μπορούσαν να προβλεφθούν κατά το στάδιο σχεδιασμού του ΣΑΑ.
- ◆ Ο αριθμός των Μέτρων και των οροσήμων/στόχων που περιλαμβάνονται σ' αυτά ήταν δυσανάλογα μεγάλος σε σχέση με το μέγεθος της Κύπρου και το ποσό χρηματοδότησης που της κατανεμήθηκε, γεγονός που δυσχεραίνει την παρακολούθηση και έγκαιρη επίτευξή τους και δημιουργεί κίνδυνο απώλειας χρηματοδότησης.
- ◆ Η αρχική χρονική κατανομή των οροσήμων/στόχων εμπειρείχε υψηλό εγγενή κίνδυνο μη έγκαιρης υλοποίησης, ειδικά επειδή η επίτευξη μεγάλου μέρους των πιο απαιτητικών στόχων σχεδιάστηκε να επιτευχθεί προς το τέλος της περιόδου ισχύος του ΜΑΑ.
- ◆ Αριθμός από τα έργα που επιλέχθηκαν διαφάνηκε μετέπειτα ότι ήταν ανεπαρκούς ωριμότητας ή/και ασύμβατα με το στενό χρονοδιάγραμμα του ΜΑΑ, με αποτέλεσμα να παρουσιάσουν σημαντικές καθυστερήσεις ή/και αδυναμία υλοποίησης.

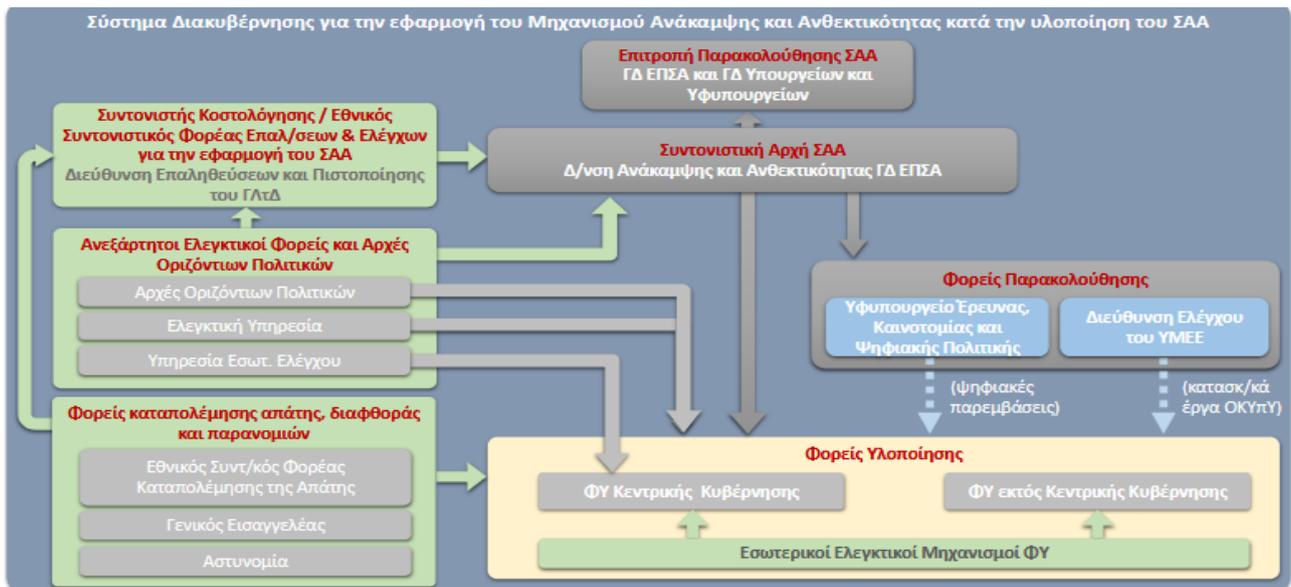
3.3 Θέμα: Εφαρμόζονται κατάλληλα συστήματα παρακολούθησης τα οποία παρέχουν άμεσα διαθέσιμες πληροφορίες οι οποίες να επιτρέπουν την έγκαιρη λήψη διορθωτικών ενεργειών σε περίπτωση καθυστέρησης στην υλοποίηση;

3.3.1 Γενικό πλαίσιο παρακολούθησης Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες Οδηγίες αξιολόγησης για τον ΜΑΑ, τα κράτη μέλη προτείνουν ρυθμίσεις οι οποίες αναμένεται να διασφαλίσουν την αποτελεσματική παρακολούθηση και υλοποίηση του ΣΑΑ. Στο πλαίσιο αυτό, όφειλαν να καθιερώσουν συστήματα παρακολούθησης τα οποία να διασφαλίζουν, σε οποιαδήποτε χρονική στιγμή, άμεσα διαθέσιμες πληροφορίες σε σχέση με το στάδιο υλοποίησης κάθε Μέτρου, που να επιτρέπουν στο κράτος μέλος να λάβει άμεσες ενέργειες σε περίπτωση καθυστερημένης εφαρμογής και υλοποίησης.

Με βάση τις απαιτήσεις του Κανονισμού (ΕΕ)2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 12ης Φεβρουαρίου 2021 και των Κατευθυντήριων Οδηγιών της Ε.Επ. προς τα κράτη μέλη για τον σχεδιασμό και υλοποίηση των εθνικών ΣΑΑ, ημερ. 22.1.2021, καταρτίστηκε προσχέδιο του Συστήματος Παρακολούθησης και Ελέγχου (ΣΠΕ), το οποίο περιγράφει το Σύστημα Διακυβέρνησης του ΣΑΑ και αποτελεί μέρος του. Το εν λόγω προσχέδιο εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 14.5.2021 με την Απόφαση αρ. 91.256. Κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων επί του προσχεδίου του ΣΑΑ με την Ε.Επ., προέκυψαν τροποποιήσεις στο ΣΠΕ και η αναθεώρηση του εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 21.9.2021. Σκοπός του ΣΠΕ είναι η θέσπιση, σε εθνικό επίπεδο, των απαιτούμενων διαδικασιών και των αρμόδιων φορέων που να διασφαλίζουν τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση και τη διενέργεια των απαραίτητων ελέγχων για την τήρηση του εφαρμοστέου ενωσιακού και εθνικού δικαίου σε σχέση με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησης των Μέτρων που χρηματοδοτούνται από τον ΜΑΑ. Το Σύστημα Διακυβέρνησης συνοψίζεται στο γράφημα 4 που ακολουθεί:

Γράφημα 4 – Σύστημα Διακυβέρνησης

Πηγή: Έγγραφο ΣΠΕ

Σημ.: Η ΓΔ ΕΠΣΑ (Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης) μετονομάστηκε σε ΓΔΑ (Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης)

Ο έλεγχός μας δεν κάλυψε ολόκληρο το Σύστημα Διακυβέρνησης του ΣΑΑ, αλλά μόνο την παρακολούθηση της υλοποίησης του ΣΑΑ. Σύμφωνα με το έγγραφο ΣΠΕ, με τον όρο «Παρακολούθηση υλοποίησης του ΣΑΑ» νοούνται οι διαδικασίες με τις οποίες πραγματοποιείται η συλλογή και διαχείριση πληροφοριών που αφορούν στην υλοποίηση του φυσικού αποκλειστικά αντικειμένου των Μέτρων του ΣΑΑ, καθώς και στην πρόοδο υλοποίησης του ΣΑΑ, ως σύνολο.

Οι διαδικασίες παρακολούθησης διενεργούνται σε δύο επίπεδα:

- ◆ **Παρακολούθηση σε κεντρικό επίπεδο από τη ΣΑ**, η οποία έχει ως στόχο τη συνολική αποτίμηση της προόδου στην επίτευξη των στόχων και οροσήμων του ΣΑΑ, με βάση τα στοιχεία που συλλέγονται από την παρακολούθηση της υλοποίησης των επιμέρους Μέτρων, σε σύγκριση με τον αρχικό προγραμματισμό του εγκεκριμένου ΣΑΑ. Παράλληλα, η ΣΑ, μέσω της παρακολούθησης του ΣΑΑ σε κεντρικό επίπεδο, έχει την ευθύνη για τη διασφάλιση της εκτέλεσης των καθηκόντων παρακολούθησης από το σύνολο των εμπλεκόμενων φορέων, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο ΣΠΕ.
- ◆ **Παρακολούθηση σε επίπεδο Μέτρων**, η οποία περιλαμβάνει την παρακολούθηση της επίτευξης των επιμέρους στόχων και οροσήμων των Μέτρων, από τους Φορείς Παρακολούθησης (ΦΠ) και από τη ΣΑ, για τα Μέτρα υπό την ευθύνη τους, σε σύγκριση με τον αρχικό προγραμματισμό.

Πιο κάτω αναφέρουμε σε συντομία τις κύριες αρμοδιότητες των ΦΠ του Συστήματος Διακυβέρνησης, με βάση το έγγραφο του ΣΠΕ και τις βασικότερες λειτουργίες του ΠΣΠ:

- i. Επιτροπή Παρακολούθησης.** Στην Επιτροπή Παρακολούθησης (ΕΠ) συμμετέχουν οι Γενικοί Διευθυντές των Υπουργείων/Υφυπουργείων ή εκπρόσωποί τους και προεδρεύει ο Γενικός Διευθυντής της ΓΔΑ ή εκπρόσωπός του. Ρόλος της ΕΠ είναι η κεντρική παρακολούθηση της προόδου υλοποίησης του συνολικού ΣΑΑ, με σκοπό την ενημέρωση όλων των Υπουργείων και Υφυπουργείων που συμμετέχουν στο ΣΑΑ για τη συνολική πρόοδό του, καθώς και την έγκαιρη επίλυση τυχόν καθυστερήσεων ή άλλων προβλημάτων ή κινδύνων που εντοπίζονται κατά την υλοποίηση του ΣΑΑ. Η ΕΠ πρέπει να συνεδριάζει τουλάχιστον μία φορά κάθε τρεις μήνες, καθώς και εκτάκτως, όποτε παρίσταται ανάγκη και οπωσδήποτε πριν την υποβολή, προς την Ε.Επ., των αιτήσεων πληρωμής και των Εκθέσεων Προόδου. Πέραν των τακτικών ή έκτακτων συνεδριάσεων της, η ΕΠ δύναται να προσφεύγει στη γραπτή διαδικασία λήψης αποφάσεων για επείγοντα θέματα που χρήζουν άμεσης αντιμετώπισης, με την υποστήριξη της ΣΑ. Οι διαπιστώσεις του ελέγχου μας για τις συνεδρίες της ΕΠ καταγράφονται στην ενότητα 3.5 της Έκθεσής μας, που αναφέρεται στην υλοποίηση των οροσήμων και στόχων.
- ii. Συντονιστική Αρχή.** Η ΣΑ έχει τη συνολική ευθύνη για τον συντονισμό και την παρακολούθηση της υλοποίησης του ΣΑΑ και ειδικότερα για:
- ◆ Τον συντονισμό των διαπραγματεύσεων με την Ε.Επ., σε συνεργασία με το Υπουργείο Οικονομικών, καθώς και των διαβουλεύσεων σε θέματα του ΜΑΑ και της εφαρμογής του στην Κυπριακή Δημοκρατία μέσω του ΣΑΑ.
 - ◆ Την κατάρτιση και υποβολή στην Ε.Επ. του ΣΑΑ και τυχόν αναθεωρήσεών του.
 - ◆ Τη συνολική ευθύνη για την παρακολούθηση της υλοποίησης του ΣΑΑ και της επίτευξης των στόχων και οροσήμων του.
 - ◆ Την πιστοποίηση της προόδου επίτευξης των στόχων και οροσήμων για το σύνολο των επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων του ΣΑΑ, με τη διενέργεια διοικητικών και, αν απαιτηθεί, επιτόπιων επαληθεύσεων.
 - ◆ Τον συντονισμό των εμπλεκόμενων φορέων στην επίλυση προβλημάτων και αντιμετώπιση κινδύνων που εντοπίζονται κατά τη διάρκεια υλοποίησης των Μέτρων του ΣΑΑ, για την αποφυγή καθυστερήσεων.
 - ◆ Την κατάρτιση και υποβολή Αιτήσεων Πληρωμής, Διαχειριστικής Δήλωσης και Σύνοψης Λογιστικών Ελέγχων προς την Ε.Επ.
 - ◆ Την ετοιμασία και υποβολή προς την Ε.Επ. Εκθέσεων Προόδου υλοποίησης του ΣΑΑ στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο Άρθρο 27 του Κανονισμού του ΜΑΑ.
 - ◆ Υποστήριξη των ελεγκτικών οργάνων της Ε.Επ. στην άσκηση των καθηκόντων τους στο πλαίσιο του ΣΑΑ.

iii. Φορείς Παρακολούθησης. Για την παρακολούθηση και πιστοποίηση της επίτευξης των οροσήμων και στόχων του ΣΑΑ, ορίστηκαν οι ακόλουθοι ΦΠ της κεντρικής κυβέρνησης:

- ◆ Για όλα τα ψηφιακά Μέτρα του ΣΑΑ, το Υφυπουργείο Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής.
- ◆ Για τους στόχους και ορόσημα τεχνικών/κατασκευαστικών Μέτρων που υλοποιούνται από τον Οργανισμό Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας, η Διεύθυνση Ελέγχου του Υπουργείου Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων.
- ◆ Για τα υπόλοιπα Μέτρα, η ΓΔΑ.

Οι κύριες αρμοδιότητες των πιο πάνω Φορέων, στο πλαίσιο του ρόλου τους, είναι:

- ◆ η διενέργεια διοικητικών και, αν απαιτηθεί, επιτόπιων επαληθεύσεων,
- ◆ η παρακολούθηση της προόδου ενεργειών επίλυσης προβλημάτων και αντιμετώπισης κινδύνων που εντοπίζονται κατά τη διάρκεια υλοποίησης των Μέτρων υπό την ευθύνη τους και υποστήριξης των ΦΥ για επίλυση των προβλημάτων και των κινδύνων αυτών.

iv. Πληροφοριακό Σύστημα Παρακολούθησης της υλοποίησης του ΣΑΑ. Σύμφωνα με το ΣΠΕ, το βασικό εργαλείο για την παρακολούθηση της υλοποίησης των επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων του ΣΑΑ, αλλά και του ΣΑΑ ως συνολικού προγράμματος, είναι το ΠΣΠ, στο οποίο συγκεντρώνεται όλη η απαιτούμενη πληροφόρηση, σε διάφορα ιεραρχικά επίπεδα και κατηγοριοποιήσεις, ανάλογα με τις απαιτήσεις παρακολούθησης του κάθε χρήστη. Το ΠΣΠ περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τις ακόλουθες λειτουργίες προγραμματισμού και παρακολούθησης:

- ◆ Αναλυτικό προγραμματισμό Μέτρων, μέσω της δημιουργίας και επικύρωσης Δελτίου Προγραμματισμού Παρέμβασης⁴ (ΔεΠροΠ).
- ◆ Παρακολούθηση προόδου υλοποίησης επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων, μέσω της υποβολής Δελτίου Παρακολούθησης Παρέμβασης (ΔεΠαΠ) από τον ΦΥ και της επικύρωσής του από τη ΣΑ και/ή τον αρμόδιο ΦΠ.

Η αξία της σύμβασης για υλοποίηση του ΠΣΠ ανήλθε σε €690.000, εκ των οποίων οι €100.000 αφορούν στη συντήρηση και οι €170.000 σε πρόσθετες υπηρεσίες μη συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ.

3.3.2 Παρακολούθηση του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας σε κεντρικό επίπεδο.

Για να απαντήσουμε το ερώτημα ελέγχου 3.3, προβήκαμε σε επισκόπηση των διαδικασιών παρακολούθησης που εφαρμόζει η ΣΑ, βάσει των δυνατοτήτων του ΠΣΠ, όπως περιγράφονται στο

⁴ Παρέμβαση είναι η άτυπη σύμβαση με ΦΥ, για υλοποίηση συγκεκριμένου Μέτρου. Στις περιπτώσεις που ένα Μέτρο υλοποιείται από πέραν του ενός ΦΥ, τότε οι παρεμβάσεις είναι ισάριθμες με τους ΦΥ.

έγγραφο ΣΠΕ. Συγκεκριμένα, προβλέπεται η εξαγωγή, από το ΠΣΠ, Αναφορών Προόδου και Αναφορών Εποπτείας. Οι Αναφορές Προόδου αφορούν στη συγκεντρωτική παρακολούθηση της υλοποίησης του ΣΑΑ, ενώ οι Αναφορές Εποπτείας, υποβοηθούν τη ΣΑ στην άσκηση της συνολικής εποπτείας της εκτέλεσης των καθηκόντων όλων των εμπλεκομένων στις διαδικασίες παρακολούθησης ΦΥ και ΦΠ.

- i. Εξαγωγή Αναφορών Προόδου από το ΠΣΠ.** Σύμφωνα με το ΣΑΑ, η παρακολούθηση της υλοποίησής του διενεργείται μέσω της παραγωγής Αναφορών Προόδου, οι οποίες:
- ◆ Αποτυπώνουν, σε συγκεντρωτική μορφή, τα στοιχεία προόδου των επιμέρους Μέτρων, που διατίθενται μέσω των ΔεΠαΠ.
 - ◆ Παρουσιάζουν σωρευτικά στοιχεία επίτευξης στόχων και οροσήμων σε σύγκριση με τον αρχικό προγραμματισμό του Μέτρου.
 - ◆ Παρουσιάζουν συγκεντρωτικά στοιχεία προόδου του οικονομικού αντικειμένου για το σύνολο των Μέτρων του ΣΑΑ.
 - ◆ Περιλαμβάνουν αυτοματοποιημένο χαρακτηρισμό κάθε Μέτρου, ως προς την ομαλότητα της υλοποίησής του σε σχέση με το αρχικό χρονοδιάγραμμα (traffic lights), βάσει των καθυστερήσεων στην έναρξη ή στη λήξη ενδιάμεσων σταδίων, των καθυστερήσεων στην επίτευξη οροσήμων και στόχων, καθώς και του αριθμού και της σοβαρότητας κινδύνων ή θεμάτων που υφίστανται.

Από εξέταση του κατά πόσο οι Αναφορές Προόδου που εξάγονται από το ΠΣΠ παρέχουν την πιο πάνω πληροφόρηση, καθώς και από ενημέρωση που λάβαμε από την ΣΑ, διαπιστώσαμε τις ακόλουθες αδυναμίες:

- ◆ Οι εν λόγω Αναφορές περιλαμβάνουν πληροφόρηση, σε σχέση με τα βασικά στοιχεία προόδου των οροσήμων/στόχων, για τα οποία έχουν επικυρωθεί/εγκριθεί τα δελτία παρακολούθησης. Κατά συνέπεια, οι Αναφορές δεν εμφανίζουν πληροφόρηση σε σχέση με την πρόοδο οροσήμων και στόχων για τα οποία δεν επικυρώθηκε/εγκρίθηκε το ΔεΠαΠ.
- ◆ Η Αναφορά Προόδου οροσήμων και στόχων δεν αποτυπώνει συγκεντρωτικά στοιχεία του οικονομικού αντικειμένου, καθώς το ΣΑΑ είναι πρόγραμμα που αφορά στην υλοποίηση στόχων και οροσήμων και όχι δαπανών. Ωστόσο, με βάση το ΣΠΕ, θα έπρεπε να αναπτυχθεί κατάλληλη διασύνδεση με το Πληροφοριακό Σύστημα Enterprise Resource Planning (ERP) του Γενικού Λογιστηρίου, με σκοπό την παρακολούθηση του οικονομικού αντικειμένου σε σύγκριση με τις χρηματοροές που διενεργούνται σε εθνικό επίπεδο. Αντιλαμβανόμαστε ότι αυτό δεν ήταν εφικτό να εφαρμοστεί εφόσον το ERP δεν υλοποιήθηκε τελικά, ωστόσο θα μπορούσε να εξεταστεί, εναλλακτικά, η δυνατότητα ανάπτυξης κατάλληλης διασύνδεσης με το υφιστάμενο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διοικητικής και Οικονομικής Πληροφόρησης (FIMAS).

- ◆ Η δυνατότητα αυτόματης απόδοσης χαρακτηρισμού (on track, delayed, completed, not completed) δεν παρέχεται σε επίπεδο Μέτρου. Ο χαρακτηρισμός εισάγεται χειροκίνητα από τον χρήστη/ΦΥ, ο οποίος καταχωρίζει την εξέλιξη της υλοποίησης του Μέτρου κατά την κρίση του. Όμως υπολογίζεται η εξέλιξη της υλοποίησης για κάθε ορόσημο, στόχο ή ενδιάμεσο στάδιο υλοποίησης, από το ΠΣΠ, με κριτήριο την προθεσμία ΣΑΑ και την ημερομηνία λήξης των σταδίων υλοποίησης των δεσμεύσεων που συνδέονται με το συγκεκριμένο ορόσημο/στόχο/ενδιάμεσο στάδιο υλοποίησης, και το σύστημα αποδίδει αυτόματα χαρακτηρισμό.
- ii. **Παραγωγή Αναφορών Εποπτείας από το ΠΣΠ.** Με βάση το ΣΠΕ, η ΣΑ ασκεί τη συνολική εποπτεία της εκτέλεσης των καθηκόντων όλων των εμπλεκομένων στις διαδικασίες παρακολούθησης ΦΥ και ΦΠ, υποστηριζόμενη από τις Αναφορές Εποπτείας, οι οποίες περιλαμβάνουν πληροφορίες, μεταξύ άλλων, για την υποβολή ή όχι του ΔεΠροΠ, την ημερομηνία υποβολής του, τις απόψεις και την ημερομηνία των απόψεων των ΦΠ σε σχέση με την υποβολή και ορθότητα/πληρότητα του περιεχομένου του, την ημερομηνία επικύρωσής του και την ημερομηνία του τελευταίου δημιουργημένου και τελευταίου επικυρωμένου ΔεΠαΠ. Σε σχέση με τις Αναφορές Εποπτείας που παράγονται μέσω ΠΣΠ διαπιστώσαμε τα ακόλουθα:
 - ◆ Δεν παρέχουν συγκεντρωτικές πληροφορίες σε σχέση με το ιστορικό υποβολής των ΔεΠαΠ και, κατά συνέπεια, δεν μπορεί να εξακριβωθεί από το ΠΣΠ κατά πόσο οι ΦΥ ανταποκρίθηκαν στην υποχρέωσή τους για ενημέρωση του ΠΣΠ σε τριμηνιαία βάση, όπως προβλέφθηκε αρχικά στο ΣΠΕ, ή σε εξαμηνιαία βάση, όπως μεταγενέστερα ζητήθηκε από τη ΓΔΑ με την έκδοση σχετικής εγκυκλίου. Η ΣΑ επιβεβαίωσε τη μη ύπαρξη συνολικής αναφοράς σε σχέση με το ιστορικό υποβολής και επικύρωσης των ΔεΠαΠ. Όπως μας πληροφόρησε η ΣΑ αυτό γινόταν λόγω μη αναγκαιότητας ή και πρόσθετης αξίας.
 - ◆ Από επισκόπηση της Αναφοράς Εποπτείας με ημερομηνία εξαγωγής την 1.7.2025, και σύγκριση της στήλης που αφορά στην ημερομηνία λήξης του Μέτρου με τη στήλη που αφορά στην ημερομηνία του τελευταίου δημιουργημένου ΔεΠαΠ, διαφάνηκε ότι, για κάποια Μέτρα, μεταξύ των δύο ημερομηνιών μεσολαβούν πέραν των δύο ετών, γεγονός που υποδηλοί ότι οι ΦΥ δεν ανταποκρίθηκαν έγκαιρα στην πιο πάνω υποχρέωση.
 - ◆ Για κάποια Μέτρα, η ημερομηνία του τελευταίου δημιουργημένου ΔεΠαΠ είναι μεταγενέστερη της ημερομηνίας λήξης του Μέτρου, όπως είναι καταχωρισμένη στο ΠΣΠ, γεγονός που ενδεχομένως οφείλεται στη μη επικαιροποίηση των ημερομηνιών λήξης των Μέτρων στη βάση των τροποποιήσεων του ΣΑΑ. Συνεπώς, η πληροφόρηση που παρέχεται στις Αναφορές Εποπτείας σε σχέση με αυτό το θέμα δεν μπορεί να θεωρηθεί αξιόπιστη.
 - ◆ Από επισκόπηση της Αναφοράς Εποπτείας με ημερομηνία εξαγωγής την 1.7.2025, που αφορούσε και τα 133 Μέτρα, παρατηρήθηκε ότι δεν υποβλήθηκε ΔεΠροΠ για 48 Μέτρα, ενώ δεν υποβλήθηκε ΔεΠαΠ για 68 Μέτρα. Επιπλέον, σε επτά περιπτώσεις, υποβλήθηκε ΔεΠροΠ από τους ΦΥ, το οποίο δεν φέρει ένδειξη επικύρωσης.

iii. Άλλες αδυναμίες του ΠΣΠ

- ◆ Δεν παρέχει πληροφόρηση σε σχέση με την απορρόφηση των κονδυλίων σε επίπεδο τελικού αποδέκτη.
- ◆ Δεν διασυνδέεται με άλλα πληροφοριακά συστήματα όπως:
 - ❖ το Μητρώο Πραγματικών Δικαιούχων του Εφόρου Εταιρειών, για λήψη σχετικών στοιχείων,
 - ❖ το σύστημα e-procurement για την παρακολούθηση των σχεδιαζόμενων και υλοποιούμενων δημοσίων συμβάσεων,
 - ❖ συστήματα ΦΥ για Σχέδια Χορηγιών όπου ενδεχομένως να τηρούνται στοιχεία τελικών αποδεκτών ενισχύσεων και πραγματικών δικαιούχων.

3.3.3. Προγραμματισμός και παρακολούθηση προόδου υλοποίησης Μέτρων μέσω του Πληροφοριακού Συστήματος Παρακολούθησης.

A. Προγραμματισμός. Σύμφωνα με το ΣΠΕ, ο προγραμματισμός κάθε Μέτρου είναι το προκαταρκτικό στάδιο για την έναρξη της υλοποίησής του, προκειμένου να είναι δυνατή η συγκριτική, σε σχέση με αυτόν, αποτίμηση των στοιχείων προόδου που θα συλλέγονται μέσω της διαδικασίας παρακολούθησης. Ο αναλυτικός προγραμματισμός περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, για κάθε Μέτρο τα ακόλουθα:

- ◆ Αναλυτικό χρονικό προγραμματισμό (σε επίπεδο ημερολογιακού τριμήνου) των στόχων και οροσήμων που έχουν οριστεί στο εγκεκριμένο ΣΑΑ, καθώς και των ενδιάμεσων σταδίων (εφόσον μπορούν να οριστούν) από τα οποία εξαρτάται η ομαλή υλοποίηση του Μέτρου, μέχρι την επίτευξη των στόχων και οροσήμων που έχουν περιληφθεί στο ΣΑΑ. Στα ενδιάμεσα στάδια περιλαμβάνονται οπωσδήποτε τα στάδια ετοιμασίας τυχόν απαιτούμενων μελετών και λήψης των απαιτούμενων αδειών, οι διαδικασίες για τη σύναψη συμβάσεων, τα στάδια έκδοσης προκηρύξεων/προσκλήσεων για υποβολή προσφορών/προτάσεων και επιλογή αναδόχων ή τελικών αποδεκτών ενισχύσεων, τα στάδια υλοποίησης του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου κάθε Μέτρου, καθώς και τα ενδιάμεσα προπαρασκευαστικά στάδια σε περιπτώσεις μεταρρυθμιστικών Μέτρων που υλοποιούνται με ίδιους πόρους.
- ◆ Εντοπισμό κινδύνων ή θεμάτων προς επίλυση, που μπορεί να έχουν επίπτωση στην έγκαιρη επίτευξη των στόχων και οροσήμων, και επικαιροποίηση, εφόσον απαιτείται, της αρχικής καταγραφής ενδεχόμενων κινδύνων που έχει περιληφθεί στο εγκεκριμένο ΣΑΑ, εκτιμώμενη πιθανότητα εμφάνισης και επίπτωσή τους και προτεινόμενες ενέργειες αντιμετώπισης. Επίσης, καταγράφονται τυχόν προβλήματα που έχουν ήδη παρουσιαστεί κατά τη φάση ωρίμασης του Μέτρου, για τα οποία ορίζονται επίσης οι προτεινόμενες ενέργειες αντιμετώπισης.

Ο αναλυτικός προγραμματισμός των Μέτρων αποτυπώνεται στο ΔεΠροΠ του ΠΣΠ, το οποίο επικυρώνεται από τον αρμόδιο ΦΠ, μετά την διενέργεια των απαιτούμενων ελέγχων. Στο ΔεΠροΠ,

επισυνάπτεται, μεταξύ άλλων, η Δήλωση Δέσμευσης Υποχρεώσεων με την οποία ο ΦΥ δεσμεύεται για την τήρηση του συνόλου των υποχρεώσεων που απορρέουν από τον Κανονισμό του ΜΑΑ, την ευρωπαϊκή και εθνική νομοθεσία και το ΣΠΕ.

Β. Παρακολούθηση προόδου υλοποίησης. Σύμφωνα με το ΣΠΕ, με τον όρο «Παρακολούθηση υλοποίησης» νοούνται οι διαδικασίες με τις οποίες πραγματοποιείται η συλλογή και διαχείριση πληροφοριών που αφορούν αποκλειστικά στην υλοποίηση του φυσικού αντικείμενου των Μέτρων. Η παρακολούθηση σε επίπεδο Μέτρου, όπως αναφέρεται στο έγγραφο ΣΠΕ, διενεργείται πάντοτε σε σύγκριση με τον αρχικό προγραμματισμό υλοποίησης κάθε Μέτρου. Τις απαιτούμενες πληροφορίες για την πρόοδο υλοποίησης παρέχουν οι ΦΥ σε τακτική βάση (ανά τρίμηνο σύμφωνα με το ΣΠΕ/ανά εξάμηνο, σύμφωνα με την εγκύκλιο της ΣΑ) με την καταχώριση του ΔεΠαΠ, στο ΠΣΠ. Το δελτίο περιλαμβάνει, για κάθε Μέτρο, κυρίως τις ακόλουθες πληροφορίες:

- ◆ στοιχεία προόδου επίτευξης των στόχων και οροσήμων του Μέτρου,
- ◆ στοιχεία προόδου υλοποίησης ενδιάμεσων σταδίων για την επίτευξη των στόχων και οροσήμων,
- ◆ στοιχεία τεκμηρίωσης της προόδου επίτευξης των στόχων και οροσήμων του Μέτρου, σύμφωνα με τη μέθοδο πιστοποίησης που έχει οριστεί στο ΣΑΑ για το κάθε Μέτρο,
- ◆ στοιχεία των αναδόχων και υπεργολάβων, καθώς και των πραγματικών δικαιούχων κάθε δημόσιας σύμβασης, σύμφωνα με το Άρθρο 22(2)(d) του Κανονισμού του ΜΑΑ, τα οποία συμπληρώνονται τη στιγμή που είναι διαθέσιμη η σχετική πληροφορία (κατά την ανάθεση),
- ◆ ενδεχόμενους κινδύνους και προτεινόμενες ενέργειες αντιμετώπισης, για κάθε στόχο και ορόσημο,
- ◆ πρόοδο υλοποίησης ενεργειών αντιμετώπισης κινδύνων/θεμάτων που τυχόν είχαν εντοπιστεί κατά τον αρχικό σχεδιασμό της παρέμβασης.

Ο αρμόδιος ΦΠ προβαίνει σε επικύρωση των ΔεΠαΠ, μετά από επαλήθευση της επίτευξης των στόχων και οροσήμων, βάσει των στοιχείων που δηλώνονται.

Από τον έλεγχο των ΔεΠροΠ και ΔεΠαΠ για τα 20 Μέτρα του δείγματός μας, διαπιστώσαμε τα ακόλουθα (η αναλυτική πληροφόρηση, για κάθε Μέτρο του δείγματος ξεχωριστά, παρατίθεται στο Παράρτημα V):

1. Για ορισμένα Μέτρα δεν εντοπίστηκε ΔεΠροΠ. Για ένα Μέτρο, το οποίο τροποποιήθηκε, εισάχθηκε μόνο ο αρχικός προγραμματισμός, ενώ για ένα δεύτερο Μέτρο που τροποποιήθηκε δεν είχαν εισαχθεί οι αρχικές πληροφορίες πριν την τροποποίηση.
2. Δεν περιλήφθηκαν στο ΔεΠροΠ όλοι οι πιθανοί κίνδυνοι μη υλοποίησης του Μέτρου, όπως κίνδυνοι που επήλθαν και, κατά το πλείστο, θα μπορούσαν κατά την άποψη μας, να προβλεφθούν στο στάδιο του προγραμματισμού, ούτε αναφέρονται οι ενέργειες που

προγραμματίστηκαν για αντιμετώπιση των κινδύνων που εντοπίστηκαν. Το εύρημα αυτό αφορά σε αρκετά Μέτρα.

3. Δεν εκδόθηκε η Δήλωση Δέσμευσης Υποχρεώσεων στις περιπτώσεις Μέτρων για τα οποία δεν υποβλήθηκε ΔεΠροΠ.
4. Σε τρεις περιπτώσεις το ΔεΠροΠ φέρει ημερομηνία επικύρωσης μεταγενέστερη της καταληκτικής ημερομηνίας υλοποίησης του πρώτου οροσήμου και σε μία άλλη, ολόκληρου του Μέτρου. Όπως προκύπτει, η επικύρωση και έκδοση της Δήλωσης Δέσμευσης Υποχρεώσεων έγινε με καθυστέρηση.
5. Για ορισμένα Μέτρα δεν υποβλήθηκε ΔεΠαΠ, ενώ για κάποια άλλα υποβλήθηκε μόνο ένα. Όπως προκύπτει, το εν λόγω δελτίο δεν υποβαλλόταν συστηματικά. Αναφέρουμε ότι, αντί αυτού εντοπίστηκε ηλεκτρονική αλληλογραφία της ΣΑ με τους ΦΥ, με την οποία στέλνονταν πληροφορίες που αφορούσαν στην πορεία υλοποίησης του Μέτρου υπό την ευθύνη τους.
6. Για τα Μέτρα που ελέγξαμε, για τα οποία δεν υποβλήθηκε ΔεΠαΠ, εξυπακούεται ότι δεν επικαιροποιήθηκαν οι κίνδυνοι που ενδεχομένως να προέκυπταν κατά την υλοποίησή τους. Επιπλέον, ακόμα και για τα Μέτρα για τα οποία υποβλήθηκε ΔεΠαΠ, αυτό δεν περιλάμβανε πληροφόρηση για τις ενέργειες του ΦΥ για αντιμετώπιση των κινδύνων. Κατά συνέπεια η πληροφόρηση ήταν και πάλι ελλιπής.

Συμπέρασμα:

Από τον έλεγχο των διαδικασιών παρακολούθησης του ΣΑΑ διαπιστώθηκε ότι, παρά την υιοθέτηση ενός ολοκληρωμένου πλαισίου διακυβέρνησης, το οποίο περιλαμβάνει και την εφαρμογή του ΠΣΠ, το μέρος του πληροφοριακού συστήματος που αφορά στην παρακολούθηση της προόδου των Μέτρων δεν αξιοποιήθηκε πλήρως. Συνεπώς δεν διασφαλίστηκε, η διαθεσιμότητα πλήρων, αξιόπιστων και έγκαιρων πληροφοριών μέσω του ΠΣΠ όπως απαιτείται για την αποτελεσματική διαχείριση και την άμεση λήψη διορθωτικών ενεργειών σε περιπτώσεις καθυστέρησης, γεγονός που περιορίζει ουσιαδώς τη δυνατότητα άσκησης αποτελεσματικής εποπτείας από τη ΣΑ.

Σημειώνεται ότι, από στοιχεία που μας υπέβαλε η ΣΑ, προκύπτει ότι η παρακολούθηση της υλοποίησης του ΣΑΑ, διενεργείται κατά κύριο λόγο μέσω ανταλλαγής επιστολών, τηλεφωνικής και ηλεκτρονικής επικοινωνίας καθώς και συναντήσεων με τους αρμόδιους φορείς, όπως Υπουργούς, όπου κρίνεται αναγκαίο, με στόχο την άμεση διαχείριση και επίλυση προβλημάτων/καθυστερήσεων που παρουσιάζονται.

3.4 Θέμα: Τα αιτήματα για είσπραξη της χρηματοδότησης, υποβάλλονται με βάση το συμφωνημένο χρονοδιάγραμμα;

Τα χρονοδιαγράμματα για την υποβολή των αιτημάτων καταβολής της μη επιστρεπτέας χρηματοδοτικής στήριξης ή του δανείου, συμφωνήθηκαν μεταξύ της Ε.Επ. και κάθε κράτους μέλους και περιλαμβάνονται στις επιχειρησιακές ρυθμίσεις που υπογράφηκαν. Επιπρόσθετα, στην Εκτελεστική Απόφαση του Συμβουλίου καθορίζονται τα ορόσημα και οι στόχοι που συνδέονται με κάθε αίτημα καταβολής χρηματοδότησης. Κατά συνέπεια, η οποιαδήποτε καθυστέρηση στην υποβολή των αιτημάτων πληρωμής, δεικνύει υποκείμενα προβλήματα και πιθανούς κινδύνους μη έγκαιρης επίτευξης των σχετικών οροσήμων και στόχων εντός της περιόδου ΣΑΑ.

Το εθνικό ΣΑΑ, μέχρι την ολοκλήρωση του ελέγχου μας, τροποποιήθηκε τέσσερις φορές, με αποφάσεις του Συμβουλίου στις 8.12.2023, στις 16.7.2024, στις 21.1.2025 και 20.6.2025. Η πρώτη τροποποίηση, της 8.12.2023 για την οποία γίνεται αναφορά στην Εισαγωγή της Έκθεσης μας, αφορούσε σε επικαιροποίηση της χρηματοδοτικής συνεισφοράς ώστε να περιλαμβάνει κεφάλαιο για το REPowerEU, καθώς και τροποποίηση Μέτρων, που λόγω αντικειμενικών περιστάσεων η επίτευξη των οροσήμων και στόχων καθίστατο ανέφικτη. Η δεύτερη και τρίτη τροποποίηση αφορούσαν σε πολύ μικρής εμβέλειας τροποποιήσεις. Η τέταρτη τροποποίηση που ήταν ουσιαδής αφορούσε σε τροποποίηση 87 Μέτρων, που δεν θα μπορούσαν να υλοποιηθούν λόγω αντικειμενικών περιστάσεων.

Για να απαντήσουμε το πιο πάνω ερώτημα συγκρίναμε τα αιτήματα καταβολής χρηματοδότησης που υπέβαλε η ΣΑ, στην Ε.Επ., με το σχετικό ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα το οποίο περιλαμβάνεται στις επιχειρησιακές ρυθμίσεις που υπέγραψε η Κύπρος, κατά την έγκριση του αρχικού εθνικού ΣΑΑ και των σχετικών τροποποιήσεών του. Μέχρι την ολοκλήρωση του ελέγχου μας, όλα τα αιτήματα χρηματοδότησης που υπέβαλε η ΣΑ αφορούσαν στη μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη.

3.4.1 Χρηματοδοτική συνεισφορά με τη μορφή μη επιστρεπτέας χρηματοδοτικής στήριξης.

Όπως αναφέραμε στην εισαγωγή της Έκθεσης μας, τα κράτη μέλη μπορούν να υποβάλλουν έως και δύο αιτήματα καταβολής χρηματοδότησης ετησίως, εφόσον έχουν εκπληρώσει καθορισμένα ορόσημα και στόχους. Η Ε.Επ. οφείλει, εντός δύο μηνών, να προβεί σε προκαταρκτική αξιολόγηση των αιτημάτων και να επαληθεύσει την ικανοποιητική εκπλήρωση των σχετικών οροσήμων και στόχων. Σε περίπτωση θετικής αξιολόγησης, η Ε.Επ. υποβάλλει τα πορίσματά της στην Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή του Συμβουλίου, η οποία γνωμοδοτεί εντός τεσσάρων εβδομάδων. Εάν η γνωμοδότηση είναι θετική, η Ε.Επ. εκδίδει απόφαση με την οποία εγκρίνει την εκταμίευση των κονδυλίων.

Με βάση τις αρχικές επιχειρησιακές ρυθμίσεις που συμφωνήθηκαν για την Κύπρο, η εκταμίευση του συνολικού ποσού μπορεί να γίνει με δέκα αιτήματα, το κάθε ένα για συγκεκριμένο ποσό.

Με βάση το προβλεπόμενο αρχικό χρονοδιάγραμμα, μέχρι το δεύτερο τρίμηνο του 2025, η Κύπρος θα έπρεπε να είχε υποβάλει επτά αιτήματα καταβολής μη επιστρεπτέας χρηματοδοτικής στήριξης συνολικού αρχικού ποσού ύψους €816,09εκ. (81% της συνολικής χρηματοδοτικής στήριξης), τα οποία

συνδέονταν με την ικανοποιητική εκπλήρωση 162 οροσήμων και στόχων. Με την τροποποίηση του ΣΑΑ τον Δεκέμβριο του 2023 και την υπογραφή νέου εγγράφου επιχειρησιακών ρυθμίσεων, η υποβολή των αιτημάτων για την εκταμίευση των επτά δόσεων μετακινήθηκε σε επόμενα τρίμηνα. Λαμβάνοντας υπόψη και την προσθήκη των νέων Μέτρων για το RePowerEU, το προβλεπόμενο ποσό εκταμίευσης, μέχρι το δεύτερο τρίμηνο του 2025, μειώθηκε, από €816,09εκ. σε €608,94εκ. (60% της αναθεωρημένης συνολικής χρηματοδοτικής στήριξης) και αφορούσε στην υποβολή έξι δόσεων και στην ικανοποιητική εκπλήρωση 114 οροσήμων και στόχων. Παρόλο που η τροποποίηση του Ιουνίου 2025 δεν επέφερε αναθεώρηση του χρονοδιαγράμματος υποβολής αιτημάτων για εκταμίευση των δόσεων ή του συνολικού ποσού, αναθεωρηθήκαν τα ποσά προς εκταμίευση από την 5^η μέχρι την 10^η δόση. Λόγω της αναθεώρησης αυτής, το ποσό προς εκταμίευση μέχρι το δεύτερο τρίμηνο του 2025 μειώθηκε σε €535,8εκ. (52,5% του συνολικού ποσού) και ο αριθμός των οροσήμων και στόχων που θα έπρεπε να εκπληρωθούν σε 110. Επίσης, συνολικό ποσό ύψους €129,55εκ. (που αναμενόταν να εκταμιευθεί μεταξύ του δεύτερου τρίμηνου του 2024 και του τέταρτου τρίμηνου του 2025) μεταφέρθηκε στις δύο τελευταίες δόσεις (9^η και 10^η), οι οποίες αναμενόταν να εκταμιευθούν κατά το πρώτο εξάμηνο του 2026.

Μέχρι το δεύτερο τρίμηνο του 2025, η ΣΑ υπέβαλε τέσσερα αιτήματα, τα οποία αφορούσαν στην εκταμίευση πέντε δόσεων (το δεύτερο αίτημα περιλάμβανε δύο δόσεις), για συνολικό ποσό ύψους €446,55εκ. (44% της συνολικής χρηματοδοτικής στήριξης). Το ποσό που τελικά εκταμιεύθηκε και αφορούσε στην ικανοποιητική εκπλήρωση 96 οροσήμων και στόχων ανήλθε σε €389,9εκ., λόγω εκκαθάρισης μέρους της προχρηματοδότησης με αναλογική αφαίρεση από τις εν λόγω πληρωμές.

Στο γράφημα 5 που ακολουθεί, παρουσιάζεται η απορρόφηση της μη επιστρεπτέας χρηματοδοτικής στήριξης με βάση το χρονοδιάγραμμα (αρχικό και τροποποιημένα), καθώς και ο αριθμός των οροσήμων και στόχων που συνδέονται με αυτά, μέχρι το δεύτερο τρίμηνο του 2025.

Γράφημα 5 – Σύγκριση της χρηματοδοτικής στήριξης, όπως διαμορφώθηκε στη βάση των δύο σημαντικών τροποποιήσεων του ΣΑΑ, με τον αρχικό σχεδιασμό.

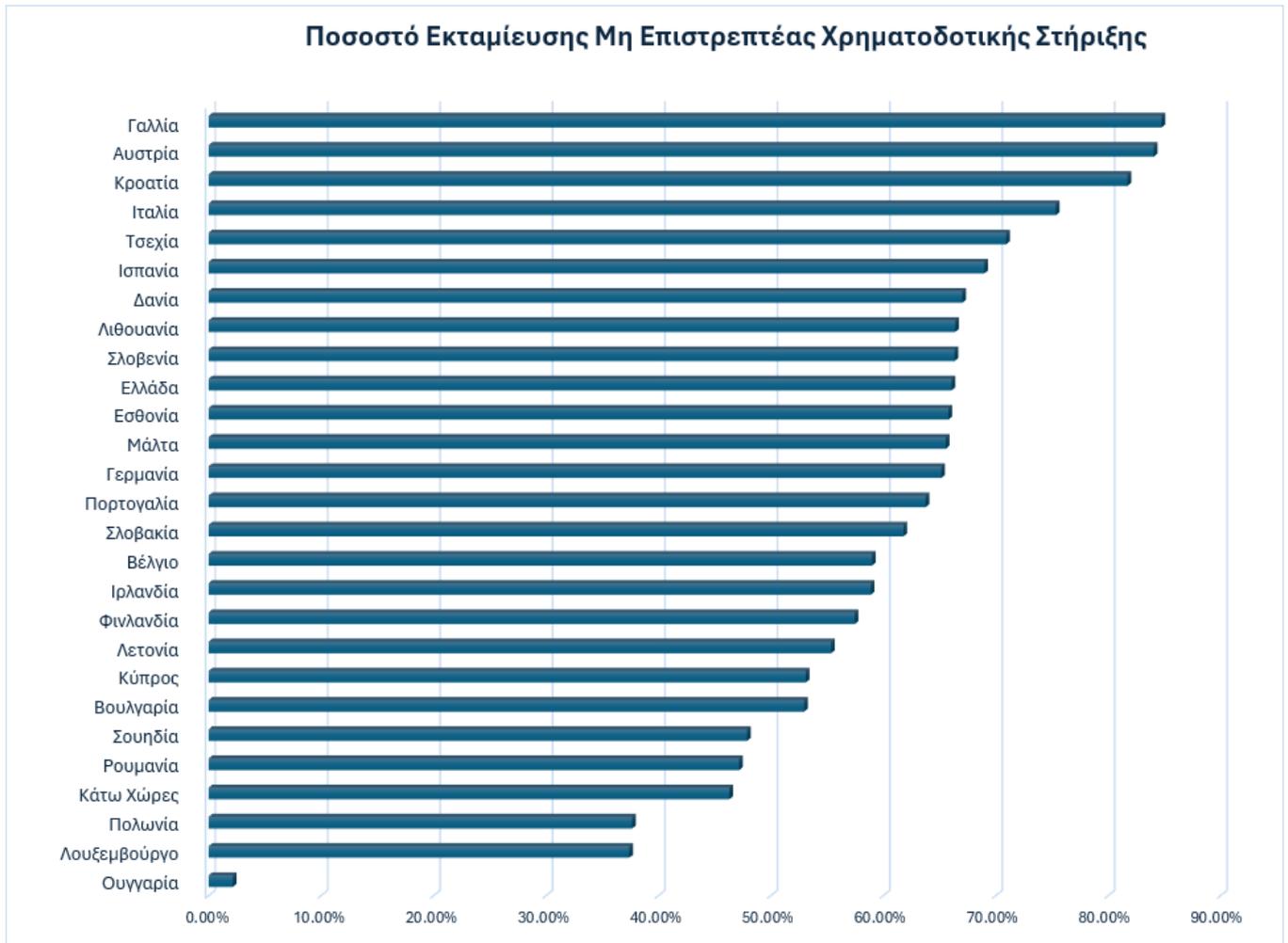

Από τον έλεγχο διαπιστώσαμε τα ακόλουθα :

- i. **Καθυστέρηση στην υποβολή των αιτημάτων καταβολής της μη επιστρεπτέας χρηματοδοτικής στήριξης:** Σύμφωνα με το αρχικό χρονοδιάγραμμα, το αίτημα για την δεύτερη δόση υποβλήθηκε από τη ΣΑ με καθυστέρηση ενός έτους και τα αιτήματα για τις επόμενες τρεις δόσεις με καθυστέρηση έξι μηνών. Οι καθυστερήσεις στην υποβολή των αιτημάτων οφείλονταν, σύμφωνα με τις Εκθέσεις Προόδου που υποβλήθηκαν στην Ε.Επ., στην καθυστέρηση υλοποίησης οροσήμων και στόχων που ήταν συνδεδεμένα με τις δόσεις.
- ii. **Καθυστέρηση στην αξιολόγηση των αιτημάτων καταβολής της μη επιστρεπτέας χρηματοδοτικής στήριξης από την Ε.Επ.:** Παρατηρήθηκε μεγάλη καθυστέρηση κατά τη διαδικασία αξιολόγησης των αιτημάτων από την Ε.Επ. αφού, από την ημερομηνία υποβολής τους μέχρι την ημερομηνία εκταμίευσης του ποσού, μεσολάβησαν από έξι μέχρι 12 μήνες. Από επισκόπηση σχετικής αλληλογραφίας μεταξύ της ΣΑ και της Ε.Επ., προκύπτει ότι βασικός λόγος για την καθυστέρηση ήταν η απαίτηση, από την Ε.Επ., για υποβολή πρόσθετων πληροφοριών προς τεκμηρίωση της ικανοποιητικής εκπλήρωσης των οροσήμων και στόχων τα οποία περιλαμβάνονταν στα αιτήματα πληρωμής, όπως έγγραφα προσφορών, υπογεγραμμένες συμφωνίες κ.λπ., καθώς και διευκρινήσεις σχετικά με την τεκμηρίωση που είχε ήδη σταλεί.

3.4.2 Κατάταξη της Κύπρου σε σύγκριση με τα υπόλοιπα κράτη μέλη ως προς την απορρόφηση της μη επιστρεπτέας χρηματοδοτικής στήριξης.

Με βάση τα στοιχεία που λάβαμε από την Πλατφόρμα Παρακολούθησης (scoreboard) του ΜΑΑ στην ιστοσελίδα της Ε.Επ. στις 16.1.2026 (πληροφόρηση μέχρι 12/2025), η οποία παρέχει ανασκόπηση της πορείας υλοποίησης του ΜΑΑ στην ολότητα του, καθώς και των εθνικών σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ανά κράτος μέλος), η Κύπρος, όσον αφορά στο ποσοστό απορρόφησης της μη επιστρεπτέας χρηματοδοτικής στήριξης (ανά κράτος μέλος), κατατάσσεται στην 20^η θέση από το σύνολο των 27 κρατών μελών.

Γράφημα 6 – Απορρόφηση μη επιστρεπτέας χρηματοδοτικής στήριξης από τα κράτη μέλη.

3.4.3 Δανειακή διευκόλυνση.

Όπως προαναφέραμε, η Κύπρος θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει μέσω του ΣΑΑ δανειακή διευκόλυνση ύψους €200,32εκ. Το ποσό αυτό μπορούσε να εκταμιευθεί μέσω τεσσάρων αιτημάτων καταβολής δόσης, τα οποία συνδέονται με την ικανοποιητική εκπλήρωση οροσήμων και στόχων, ο συνολικός αριθμός των οποίων ήταν αρχικά 15 και, μετά την τέταρτη τροποποίηση του ΣΑΑ τον Ιούνιο του 2025, αυξήθηκε σε 19. Η δανειακή διευκόλυνση θα ήταν διαθέσιμη για αξιοποίηση μέχρι τις 31.12.2026, ωστόσο με βάση την πέμπτη τροποποίηση που εγκρίθηκε στις 17.12.2025 (βλ. παρ. 4), η Κύπρος δεν θα λάβει δανειακή στήριξη.

(i) **Όροι της δανειακής σύμβασης:** Οι όροι της Δανειακής Σύμβασης προβλέπουν, μεταξύ άλλων, ότι η αποπληρωμή του κεφαλαίου:

- ◆ θα έχει διάρκεια 30 έτη από την ημερομηνία της κάθε εκταμίευσης,
- ◆ ξεκινά μετά από περίοδο χάριτος δέκα ετών από την ημερομηνία εκταμίευσης και
- ◆ καταβάλλεται ομοιόμορφα σε ίσες δόσεις κατά τη διάρκεια της υπολειπόμενης περιόδου λήξης της εκταμίευσης.

Προβλέπεται επίσης ότι, το κόστος χρηματοδότησης, το κόστος παροχής υπηρεσιών και το κόστος διαχείρισης, θα υπολογίζονται και θα τιμολογούνται σύμφωνα με την εκάστοτε ισχύουσα μεθοδολογία κατανομής κόστους.

(ii) **Μη αξιοποίηση δανειακής διευκόλυνσης.** Με εξαίρεση το ποσό που λήφθηκε ως προχρηματοδότηση (€26,04εκ.), μέχρι την ημερομηνία του ελέγχου μας, η ΣΑ δεν υπέβαλε αίτημα καταβολής δανειακής διευκόλυνσης και ως εκ τούτου δεν εκταμιεύθηκε καμία δόση από το δάνειο. Με βάση το προβλεπόμενο χρονοδιάγραμμα της αρχικής επιχειρησιακής ρύθμισης, η Κύπρος, μέχρι το δεύτερο τρίμηνο του 2025 θα έπρεπε να είχε υποβάλει τρία αιτήματα καταβολής δόσεων για συνολικό ποσό ύψους €155,17εκ. (77% του δανείου), τα οποία σχετίζονται με την ικανοποιητική εκπλήρωση έξι οροσήμων και δύο στόχων. Με την τέταρτη τροποποίηση του ΣΑΑ τον Ιούνιο του 2025, το χρονοδιάγραμμα για την εκταμίευση της πρώτης δόσης μεταφέρθηκε στο δεύτερο τρίμηνο του 2025, αλλά δεν τηρήθηκε, αφού δεν υλοποιήθηκαν τα σχετικά ορόσημα/στόχοι.

Σημειώνουμε ότι, ποσό ύψους €100εκ., που αντιστοιχεί στο 50% του συνολικού δανείου, συνδεόταν με τρία ορόσημα της 1^{ης}, 3^{ης} και 4^{ης} δόσης δανείου και αφορούσε την υλοποίηση του έργου κοινού ενδιαφέροντος ηλεκτρικής διασύνδεσης Ελλάδας - Κύπρου, «Great Sea Interconnector», η οποία δεν είναι πλέον εφικτή εντός της χρονικής περιόδου του ΣΑΑ, αφού η προβλεπόμενη διάρκεια του έργου ήταν τεσσεράμισι έτη περίπου και αυτό δεν είχε καν ξεκινήσει.

Περισσότερα σε σχέση με την έγκαιρη υλοποίηση των οροσήμων και στόχων αναφέρουμε στην επόμενη παράγραφο της Έκθεσης μας.

Συμπέρασμα:

- ◆ Παρουσιάστηκαν καθυστερήσεις στην υποβολή των αιτημάτων καταβολής χρηματοδότησης από τη ΣΑ προς την Ε.Επ., λόγω μη έγκαιρης υλοποίησης οροσήμων και στόχων, ενώ η αξιολόγηση από την Ε.Επ. επιβραδύνθηκε, λόγω της ανάγκης που προέκυψε για υποβολή πρόσθετων στοιχείων τεκμηρίωσης και διευκρινίσεων.
- ◆ Η δανειακή διευκόλυνση δεν αξιοποιήθηκε, αφού σημαντικά έργα, όπως ο «Great Sea Interconnector», δεν μπορούν πλέον να ολοκληρωθούν εντός της περιόδου του ΣΑΑ.

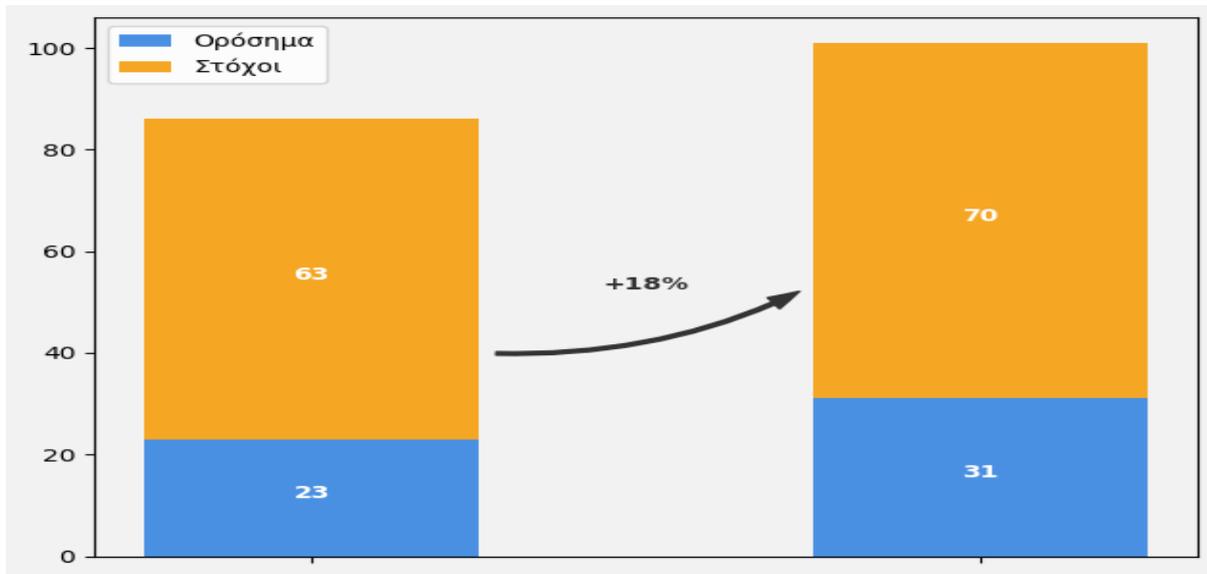
3.5 Θέμα: Τα ορόσημα και οι στόχοι υλοποιούνται όπως είχαν αρχικά προγραμματιστεί, ώστε να διασφαλιστεί η έγκαιρη απορρόφηση των κονδυλίων του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας;

Για να απαντήσουμε το πιο πάνω ερώτημα συγκρίναμε το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης των οροσήμων και στόχων σύμφωνα, με τον αρχικό σχεδιασμό, με τις μεταγενέστερες τροποποιήσεις που κατέστησαν αναγκαίες, ώστε να εντοπιστούν τα ορόσημα και οι στόχοι για τα οποία υπήρξαν καθυστερήσεις στην υλοποίηση και ως εκ τούτου κρίθηκε απαραίτητο να τροποποιηθεί το χρονοδιάγραμμα υλοποίησής τους.

3.5.1 Τροποποίηση στο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης των οροσήμων και στόχων.

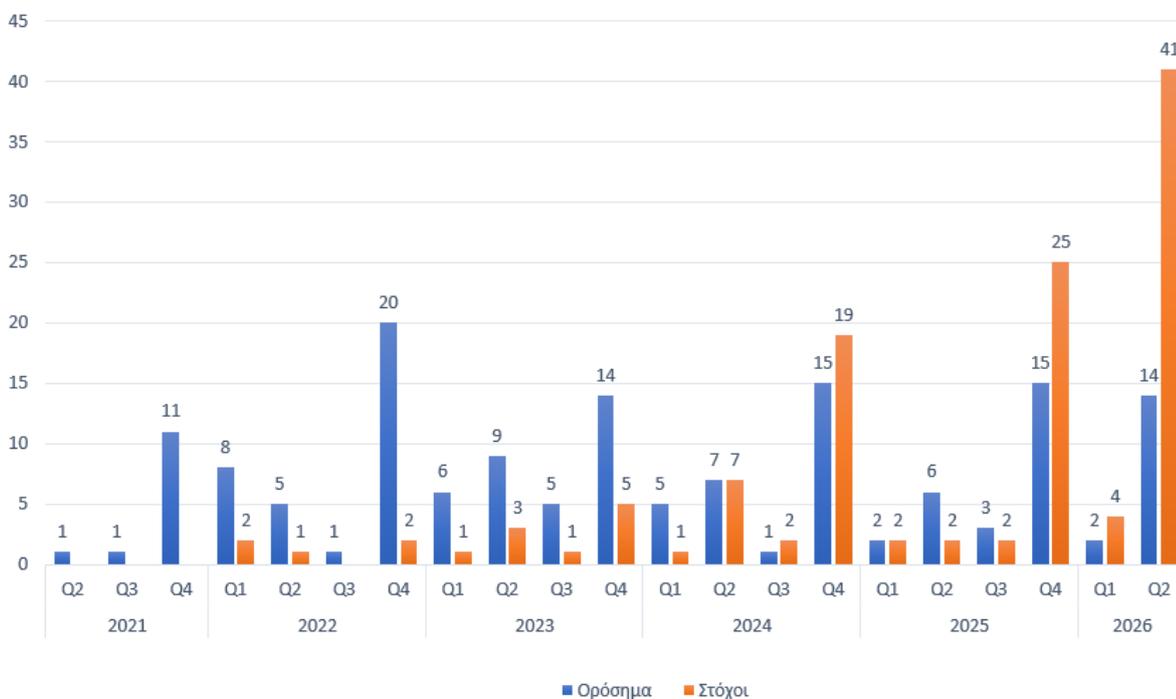
Λόγω διαφόρων προβλημάτων που προέκυψαν κατά την υλοποίηση των Μέτρων, σημαντικός αριθμός οροσήμων και στόχων δεν επιτεύχθηκαν σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα του αρχικού σχεδιασμού (βλέπε γράφημα 3 στην παράγραφο 3.2). Η συσσώρευση σημαντικών καθυστερήσεων οδήγησε σε επανειλημμένες τροποποιήσεις του χρονοδιαγράμματος και των ίδιων των οροσήμων και στόχων (π.χ. τιμή στόχου, περιγραφή, αφαίρεση, μετακίνηση από τη χορηγία στο δάνειο και αντίστροφα). Μέχρι την ολοκλήρωση του ελέγχου μας, ο αρχικός σχεδιασμός του ΣΑΑ τροποποιήθηκε τέσσερις φορές (οι 2 τροποποιήσεις δεν αφορούσαν στο σχεδιασμό του ΣΑΑ, αλλά ένα ή δύο μεμονωμένα Μέτρα), ενώ υποβλήθηκε για έγκριση και πέμπτη τροποποίηση. Η πρώτη και η τέταρτη τροποποίηση περιλάμβαναν, μεταξύ άλλων, μετακίνηση των χρονοδιαγραμμάτων υλοποίησης οροσήμων και στόχων σε μεταγενέστερα τρίμηνα. Όπως προκύπτει από την τέταρτη τροποποίηση του Ιουνίου 2025, ο συνολικός αριθμός οροσήμων και στόχων που προγραμματίζεται να υλοποιηθούν κατά τα τρία τελευταία τρίμηνα μέχρι τη λήξη της προθεσμίας του ΣΑΑ (δηλαδή το τελευταίο τρίμηνο του 2025 και τα δύο τρίμηνα του 2026), αυξήθηκε από 86 (23 ορόσημα και 63 στόχοι), δηλαδή το 31,7% του συνόλου των 271 οροσήμων και στόχων του αρχικού εγκεκριμένου ΣΑΑ, σε 101 (31 ορόσημα και 70 στόχοι), δηλαδή το 37,3% του συνόλου των 271 οροσήμων και στόχων του τέταρτου τροποποιημένου ΣΑΑ. Η μετακίνηση της επίτευξης οροσήμων και στόχων κατά τα ήδη βαρυφορτωμένα τρία τελευταία τρίμηνα από 86 σε 101, ισοδυναμεί με 18% και μειώνει τη δυνατότητα ευελιξίας, αφού εάν δεν επιτευχθούν, θα προκύψει αυξημένος κίνδυνος απώλειας της χρηματοδότησης που είναι συνδεδεμένη με αυτά.

Γράφημα 7 – Μετακίνηση οροσήμων και στόχων στα τελευταία τρία τρίμηνα υλοποίησης του ΣΑΑ μετά την τέταρτη τροποποίηση.

Η χρονική κατανομή των οροσήμων και στόχων όπως διαμορφώθηκε μετά την τέταρτη τροποποίηση του ΣΑΑ, παρουσιάζεται στο γράφημα 8 που ακολουθεί:

Γράφημα 8 - Κατανομή οροσήμων και στόχων μετά την τέταρτη τροποποίηση του ΣΑΑ.

Οι πιο πάνω τροποποιήσεις, σε αρκετά Μέτρα, συνδέονταν και με τροποποιήσεις στα ορόσημα/στόχους. Για παράδειγμα, στο Μέτρο C2.2I3: «Προώθηση της ευρείας χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων», μετά από δύο τροποποιήσεις, μειώθηκε η τιμή του στόχου αρ. 62α, από 2.050 ηλεκτρικά οχήματα που θα έπρεπε να αγοραστούν, σε 1.523 και του τελικού στόχου αρ. 63α μειώθηκε, από 5.750 σε 3.483 ηλεκτρικά

οχήματα. Η υλοποίηση του στόχου αρ. 62α μετακινήθηκε από το τέταρτο τρίμηνο του 2023 στο τέταρτο τρίμηνο του 2024 και του τελικού στόχου αρ. 63α από το τέταρτο τρίμηνο του 2025 στο δεύτερο τρίμηνο του 2026.

3.5.2 Λόγοι καθυστέρησης στην υλοποίηση των οροσήμων και στόχων.

Για τα Μέτρα του δείγματός μας μελετήσαμε τις εξαμηνιαίες Αναφορές Προόδου προς την Ε.Επ. και αλληλογραφία της ΣΑ με τους ΦΥ για τα Μέτρα που παρουσίαζαν καθυστερήσεις και θα προτεινόταν για τροποποίηση.

Όπως διαπιστώθηκε, τα 18 από τα 20 Μέτρα που εξετάσαμε παρουσίασαν καθυστερήσεις στην υλοποίηση. Ωστόσο, για κάποια από αυτά, δεν παρεχόταν ικανοποιητική πληροφόρηση των λόγων της καθυστέρησης στις Αναφορές Προόδου που αποστέλλονταν στην Ε.Επ. (π.χ. Μέτρο C2.1I11: «Τερματισμός ενεργειακής απομόνωσης – Έργο κοινού ενδιαφέροντος «EuroAsia Interconnector», Μέτρο, C1.1I5: «Βελτίωση, εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση των δημόσιων νοσηλευτηρίων της Κύπρου» και Μέτρο C1.1R3: «Σταδιακή μεταστροφή του πλαισίου παροχής υγειονομικής περίθαλψης και επιστροφής εξόδων προς μοντέλα με βάση την αξία»). Με βάση τους λόγους καθυστέρησης που αναφέρονται για τα υπόλοιπα Μέτρα (βλ. Παράρτημα VI), τα ορόσημα/στόχοι των οποίων παρουσίασαν καθυστέρηση στην υλοποίηση, διαφάνηκε ότι αυτή οφειλόταν:

1. στο ότι κάποια από τα έργα δεν ήταν ώριμα, π.χ. δεν είχε ετοιμαστεί μελέτη σκοπιμότητας και περιβαλλοντική μελέτη αντικτύπου,
2. στο ότι τα αρχικά χρονοδιαγράμματα δεν ήταν ρεαλιστικά,
3. σε προβλήματα στις διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων και σε προσφυγές στην Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών,
4. σε αυξημένο χρόνο παράδοσης εξοπλισμού, κυρίως λόγω του πολέμου στην Ουκρανία,
5. σε μειωμένο ενδιαφέρον συμμετοχής δυνητικών δικαιούχων σε σχέδια χορηγιών ή απόσυρσης ενδιαφέροντος,
6. σε καθυστερήσεις στην εξασφάλιση των απαραίτητων αδειών/πιστοποιητικών από τις αρμόδιες αρχές και την εκπόνηση των αναγκαίων μελετών και σχεδίων,
7. σε οικονομικούς λόγους,
8. στην έλλειψη διοικητικής επάρκειας,
9. σε πολιτικούς λόγους ιδιαίτερα όσον αφορά στις μεταρρυθμίσεις και
10. σε άλλους λόγους.

3.5.3 Ενέργειες προς επίλυση των κινδύνων και προβλημάτων που εντοπίστηκαν.

Για να διαπιστώσουμε κατά πόσο προωθήθηκαν ενέργειες προς επίλυση των προβλημάτων που εντοπίστηκαν εξετάσαμε, για τα Μέτρα του δείγματός μας, εάν:

- ◆ ενημερώθηκε η ΣΑ από τους ΦΥ έγκαιρα,
- ◆ καταρτίστηκαν και τέθηκαν σε εφαρμογή σχέδια δράσης, ως καλή πρακτική,
- ◆ ενημερώθηκαν έγκαιρα η ΕΠ και το Υπουργικό Συμβούλιο,
- ◆ ζητήθηκε τροποποίηση του Μέτρου όσον αφορά (α) τα χρονοδιαγράμματα υλοποίησης των οροσήμων/στόχων, (β) την αξία του τελικού στόχου, (γ) τη διαγραφή οροσήμων/στόχων και (δ) τη μεταφορά Μέτρων από τις χορηγίες στα δάνεια και το αντίστροφο, την περιγραφή των ορόσημων/στόχων και
- ◆ έγιναν άλλες ενέργειες, πέραν των πιο πάνω.

Από την εξέταση που διενεργήσαμε, διαφάνηκε ότι:

- ◆ Από την πληροφόρηση που μας υπέβαλε η ΓΔΑ, δεν φαίνεται να ετοιμάστηκαν σχέδια δράσης για τα Μέτρα όπου παρουσιάζονταν καθυστερήσεις στην υλοποίηση των οροσήμων/στόχων τους, για αντιμετώπιση των κινδύνων και των προβλημάτων που οδηγούσαν στις καθυστερήσεις, από όλους τους ΦΥ.
- ◆ Η ΕΠ, από την έναρξη του ΣΑΑ μέχρι τον Ιούνιο του 2025, συνεδρίασε μόνο έξι φορές και συγκεκριμένα στις 23.7.2021, στις 23.11.2021, στις 10.5.2022, στις 19.6.2023, στις 10.6.2024 και στις 16.6.2025. Όπως είναι εμφανές, η Επιτροπή, με εξαίρεση τον πρώτο χρόνο, συνεδρίαζε μόνο μια φορά τον χρόνο, αντί τουλάχιστον τέσσερις, όπως αναφέρεται στο ΣΠΕ. Από την εξέταση των 20 Μέτρων του δείγματός μας, εντοπίσαμε περιπτώσεις όπου, ενώ παρουσιαζόταν καθυστέρηση στην υλοποίηση, εντούτοις είτε δεν ενημερώθηκε καθόλου η ΕΠ, είτε δεν ενημερώθηκε έγκαιρα, είτε ενημερώθηκε μόνο για ορισμένα από τα ορόσημα/στόχους. Επιπρόσθετα, διαπιστώσαμε ότι η Επιτροπή, ως σώμα, δεν λάμβανε συγκεκριμένες αποφάσεις για τις ενέργειες/δράσεις που έπρεπε να προωθηθούν, παρά μόνο, ο κάθε Γενικός Διευθυντής παρουσίαζε τα Μέτρα που αφορούσαν στο Υπουργείο του, αναφέροντας τις ενέργειες που προγραμματίζονταν για αντιμετώπιση των προβλημάτων/καθυστερήσεων.
- ◆ Όπως προαναφέρθηκε, αρκετά Μέτρα τροποποιήθηκαν.

3.5.4 Κίνδυνος μη ολοκλήρωσης των Μέτρων μέχρι τις 31.8.2026.

- (α) Στο πλαίσιο της εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ)2021/241 και της ανακοίνωσης της Ε.Επ. ημερ. 21.2.2023, σχετικά με τη μεθοδολογία προσδιορισμού της αναστολής πληρωμών, επισημαίνεται ότι η Ε.Επ. δύναται να επιβάλει μερική ή πλήρη αναστολή χρηματοδοτήσεων σε περίπτωση μη επίτευξης συμφωνημένων οροσήμεων ή στόχων, ή όταν εντοπίζονται σημαντικές αδυναμίες στη λειτουργία των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου. Η μεθοδολογία που υιοθετήθηκε αποσκοπεί στο να διασφαλίσει τη διαφάνεια και την αναλογικότητα του υπολογισμού του ποσού προς αναστολή, στη βάση της αξίας και της βαρύτητας των μη επιτευχθέντων οροσήμεων, ενώ παράλληλα προβλέπει την παροχή εύλογου χρονικού διαστήματος (έξι μήνες) στα κράτη μέλη για την υλοποίηση διορθωτικών ενεργειών. Σε περίπτωση που παρέλθει το εύλογο χρονικό διάστημα και δεν επιτευχθεί το σχετικό ορόσημο/στόχος, τότε αποκόπτεται από τη χρηματοδοτική στήριξη το ποσό που υπολογίστηκε μέσω της μεθοδολογίας προσδιορισμού της αναστολής. Η υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων που σχετίζονται με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις, οι οποίες απευθύνονται στο κράτος μέλος στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, θεωρείται από την Επιτροπή ιδιαίτερης σημασίας και για τον λόγο αυτό, δόθηκε σε αυτές αυξημένος συντελεστής για τον υπολογισμό του ποσού προς αναστολή. Η πρόνοια αυτή υπογραμμίζει τη σημασία της έγκαιρης και αποτελεσματικής υλοποίησης του εθνικού ΣΑΑ και καθιστά αναγκαία την ύπαρξη επαρκούς παρακολούθησης, συντονισμού και τεκμηρίωσης, ώστε να διασφαλίζεται η απρόσκοπτη απορρόφηση των σχετικών ενωσιακών πόρων.
- (β) Στη βάση της πληροφόρησης που είχαμε ενώπιον μας, μέχρι τον Ιούνιο του 2025, προχωρήσαμε σε αξιολόγηση του κινδύνου μη ολοκλήρωσης των Μέτρων του δείγματός μας μέχρι τον Αύγουστο του 2026. Από την αξιολόγηση αυτή προκύπτει ότι ο κίνδυνος ήταν υπαρκτός για τα πλείστα από τα Μέτρα (16 από τα 20), είτε στην ολότητά τους (π.χ. Μέτρο C2.1I11: «Τερματισμός ενεργειακής απομόνωσης – Έργο EuroAsia Interconnector που περιλήφθηκε στο ΣΑΑ για δανειακή στήριξη ύψους €100εκ.), είτε σε σχέση με κάποια από τα ορόσημα/στόχους τους (π.χ. στόχος αρ. 68 του Μέτρου C2.3I1: Αντικατάσταση Αγωγού Μεταφοράς Χοιροκοιτίας – Αμμοχώστου»). Στο αίτημα για την πέμπτη τροποποίηση του ΣΑΑ (Νοέμβριος 2025), ζητείται η αφαίρεση τεσσάρων από τα 16 Μέτρα του δείγματός μας και η τροποποίηση των υπόλοιπων 12 Μέτρων, ώστε να επιτευχθεί η πλήρης απορρόφηση της χρηματοδότησης που σχετίζεται με αυτά, νοουμένου ότι θα ολοκληρωθούν μέχρι τη λήξη του ΜΑΑ, στις 31.8.2026.

Όπως πληροφορηθήκαμε, αναστολή χρηματοδότησης ενδέχεται να προκύψει σε σχέση με τα ακόλουθα δύο Μέτρα που αφορούν σε μεταρρυθμίσεις και συνδέονται με τις ειδικές συστάσεις που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για την Κύπρο:

- (i) Μέτρο C2.1R1 με τίτλο «Πράσινη Φορολογία». Σύμφωνα με σχετική αναφορά στα Πρακτικά της συνεδρίας του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 2.5.2025, σε περίπτωση μη εφαρμογής των φορολογιών για τα καύσιμα και του τέλους αποβλήτων, δηλαδή μη επίτευξης των σχετικών οροσήμεων του Μέτρου, η αποκοπή από τη χορηγία, βάσει της μεθοδολογίας που χρησιμοποιεί η

Επιτροπή, αναμένεται να φτάσει ή ακόμα και να ξεπεράσει τα €50εκ., χωρίς ωστόσο να μπορεί να υπολογιστεί το ακριβές ποσό της αποκοπής. Η Ε.Επ. υπέδειξε ότι εάν η Κύπρος δεν εφαρμόσει το Μέτρο εντός της χρονικής περιόδου του ΣΑΑ, πέραν του ότι η αποκοπή θα είναι μόνιμη, αυτό θα δημιουργήσει αρνητική εικόνα για την Κύπρο ως εταίρο ως προς την εκπλήρωση των υποχρεώσεων της έναντι της Ε.Ε.

- (ii) Μέτρο C5.1R2 με τίτλο «Νέο σύστημα αξιολόγησης εκπαιδευτικών και σχολικών μονάδων». Σε περίπτωση που το Μέτρο δεν υλοποιηθεί μέχρι τον Αύγουστο του 2026, το ποσό της αναστολής εκτιμήθηκε από τη ΣΑ σε έως και €60εκ. Σύμφωνα με τον αρχικό προγραμματισμό, είχε τεθεί ως προθεσμία υλοποίησης το τέταρτο τρίμηνο του 2023, ωστόσο στη συνέχεια μετακινήθηκε στο δεύτερο τρίμηνο του 2026. Τελικά, στις 22.12.2025, η Βουλή των Αντιπροσώπων ψήφισε το σχετικό νομοσχέδιο.

Συμπέρασμα:

Οι διαπιστωθείσες αδυναμίες σχετικά με την ένταξη στο ΣΑΑ έργων που δεν ήταν ώριμα, η μη επαρκής αξιολόγηση των κινδύνων μη υλοποίησης και ο καθορισμός μη ρεαλιστικών χρονοδιαγραμμάτων, οδήγησαν σε πέντε τροποποιήσεις του ΣΑΑ για να μειθούν οι κίνδυνοι μη επίτευξης οροσήμων. Αυτό επέφερε, μεταξύ άλλων τη μεταφορά πρόσθετων, οροσήμων και στόχων, στον ήδη μεγάλο αριθμό, που προγραμματίζεται να ολοκληρωθούν στα τελευταία τρίμηνα. Ως αποτέλεσμα ο κίνδυνος μη έγκαιρης ολοκλήρωσής τους και, κατ' επέκταση, ο κίνδυνος μη πλήρους απορρόφησης της διαθέσιμης χρηματοδοτικής στήριξης είναι υπαρκτός, γεγονός που καθιστά επιτακτική τη στενή παρακολούθηση υλοποίησης για έγκαιρη αντιμετώπιση προβλημάτων.

3.6 Θέμα: Εξασφαλίστηκε διοικητική επάρκεια σε ανθρώπινους πόρους, οργανωτική δομή, εργαλεία και συστήματα, τόσο από τη Συντονιστική Αρχή όσο και από τους Φορείς Υλοποίησης, για να διευκολυνθεί η αποτελεσματική υλοποίηση του Σχεδίου;

Για να απαντήσουμε το πιο πάνω ερώτημα, προσπαθήσαμε να εξασφαλίσουμε στοιχεία σχετικά με τις ενέργειες της ΣΑ αναφορικά με την αξιολόγηση της διοικητικής επάρκειας των αρμόδιων αρχών για την υλοποίηση των Μέτρων που περιλήφθηκαν στο ΣΑΑ, καθώς και των σχετικών ενεργειών για ενίσχυσή της, όπου κρίθηκε αναγκαίο.

3.6.1 Πρόνοιες σε κατευθυντήριες οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και στο Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Κύπρου. Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες της Ε.Επ. προς τα κράτη μέλη για τα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, αναφορικά με τη διοικητική επάρκεια, λόγω του ότι οι δημόσιοι φορείς και ΦΥ βρίσκονται στο επίκεντρο της υλοποίησης του ΣΑΑ, απαιτείται αποτελεσματική χρήση των πόρων και μεγάλος βαθμός ευελιξίας για να διασφαλιστεί ότι οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις προχωρούν όπως έχει προγραμματιστεί. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι υπάρχει η διοικητική επάρκεια που απαιτείται για την αποτελεσματική εφαρμογή των σχεδίων. Επίσης, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες, το ΣΑΑ πρέπει να παρέχει λεπτομέρειες σχετικά με τη διοικητική επάρκεια και τη νομική εξουσιοδότηση των αρμόδιων φορέων.

Όπως αναφέρεται στο ΣΑΑ της Κύπρου, η διοικητική επάρκεια μπορεί να εννοηθεί ως ο συνδυασμός ικανοτήτων που χρησιμοποιούνται για την επίτευξη αποτελεσματικής δαπάνης κονδυλίων της ΕΕ, δηλαδή άνθρωποι (ποσότητα, ποιότητα σε όρους δεξιοτήτων και εμπειρίας, συστήματα διαχείρισης ανθρώπινων πόρων που δομούν κίνητρα, κ.λπ.), οργανωτική δομή (θεσμικός σχεδιασμός, συντονισμός και λογοδοσία φορέων στη διαχείριση και διαδικασία υλοποίησης), συστήματα και εργαλεία (συμπεριλαμβανομένης της προσαρμοστικότητας σε διαδικασίες) και διακυβέρνηση (νομικές και διαδικαστικές ρυθμίσεις).

Αναφέρεται επίσης ότι, για τη διασφάλιση της δυνατότητας των αρμόδιων αρχών να εκτελούν αποτελεσματικά τους αντίστοιχους ρόλους και τις ευθύνες τους για την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων που περιλαμβάνονται στο ΣΑΑ, ως έχουν προγραμματιστεί, έχουν ληφθεί υπόψη η υφιστάμενη ανθρώπινη κεφαλαιακή βάση, οι εσωτερικές οργανωτικές δομές, οι διαδικασίες και τα εργαλεία των αρμόδιων αρχών, καθώς και οι υφιστάμενες δεξιότητες και ικανότητες των επαγγελματιών.

3.6.2 Συμμόρφωση με τις σχετικές πρόνοιες. Όπως πληροφορηθήκαμε από τη ΣΑ, δεν χρησιμοποιήθηκε ενιαίο εργαλείο ή πλαίσιο αξιολόγησης της διοικητικής επάρκειας των ΦΥ των μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων κατά τον σχεδιασμό του ΣΑΑ. Σημειώνεται ότι τέτοια εργαλεία ήταν διαθέσιμα, όπως για παράδειγμα το Εργαλείο Αυτοαξιολόγησης της Διοικητικής Ικανότητας που προσφέρει ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, το οποίο έχει σχεδιαστεί για χρήση από τις εθνικές και περιφερειακές Διαχειριστικές Αρχές στα κράτη μέλη της ΕΕ. Πληροφορηθήκαμε επιπρόσθετα ότι η διοικητική επάρκεια αποτέλεσε βασικό κριτήριο για την επιλογή των έργων. Στην

περίπτωση όπου ένας ΦΥ θα έπρεπε να ενισχυθεί διοικητικά για να υλοποιήσει το προτεινόμενο έργο, τότε αυτό καταγραφόταν στο έντυπο «project fiche» του έργου και στην περίπτωση επιλογής του έργου, προωθείτο η προτεινόμενη ενίσχυση μέσω διαδικασιών που είχαν αναληφθεί σε συνεργασία με το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού (ΤΔΔΠ) για την πρόσληψη εργοδοτούμενων ορισμένου χρόνου(ΕΟΧ). Όπως προαναφέραμε, μόνο επτά «project fiche» μας υποβλήθηκαν.

Από πληροφόρηση που ζητήσαμε και λάβαμε από το ΤΔΔΠ, διαπιστώσαμε ότι αρχικά υποβλήθηκαν αιτήματα για πρόσληψη 189 ατόμων και δόθηκαν εγκρίσεις για πρόσληψη 127. Το κόστος των 60, θα καλυπτόταν από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και των υπόλοιπων 67 από εθνικούς πόρους. Δεδομένου ότι οι προσλήψεις διενεργήθηκαν από τους ΦΥ και όχι από το ΤΔΔΠ και οι ανάγκες διαφοροποιούνταν, οι πιο πάνω αριθμοί δεν είναι οριστικοί. Το ΤΔΔΠ δεν διέθετε κατάλογο με τις πραγματικές προσλήψεις που έγιναν και ο έλεγχός μας δεν επεκτάθηκε σε στοιχεία που τηρήθηκαν από τους ΦΥ.

3.6.3 Διοικητική επάρκεια της Συντονιστικής Αρχής. Για ενίσχυση της διοικητικής επάρκειας της ίδιας της Διεύθυνσης Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, η οποία ορίστηκε ως η ΣΑ για το ΣΑΑ, προσλήφθηκαν δύο ΕΟΧ. Επιπρόσθετα, σταδιακά προσλήφθηκε νέο μόνιμο προσωπικό, έγιναν εσωτερικές μετακινήσεις μεταξύ των Διευθύνσεων της ΓΔΑ και αποσπάστηκαν δύο υπάλληλοι από άλλους Οργανισμούς. Συνολικά, στη ΣΑ εργοδοτούνται 14 λειτουργοί (μη συμπεριλαμβανομένης της Διευθύντριας), εκ των οποίων οι 11 είναι μόνιμοι (ένας εξ αυτών είναι αποσπασμένος από άλλο Οργανισμό), ένας είναι Έκτακτος Αορίστου Χρόνου (αποσπασμένος από άλλο Οργανισμό) και δύο είναι ΕΟΧ. Παρά τις πιο πάνω ενέργειες, σε συνάντηση που είχαμε με τη ΣΑ, μας αναφέρθηκε ότι η Διεύθυνση αντιμετώπισε προβλήματα στελέχωσης, λόγω νέων διαδικασιών στα εθνικά ΣΑΑ που επέβαλε η Επιτροπή με νεότερες οδηγίες της στα κράτη μέλη, σε μεταγενέστερο στάδιο από τον αρχικό σχεδιασμό οι οποίες επέφεραν πρόσθετο διοικητικό φόρτο και ανάγκη για ενίσχυση (π.χ. νέα απαίτηση για συλλογή στοιχείων και ετοιμασία αναφορών για τους 100 υψηλότερους δικαιούχους, διαφοροποίηση κοινών δεικτών).. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται και από το ότι σε αρκετές περιπτώσεις διαπιστώσαμε σημαντικές καθυστερήσεις στην παροχή της αναγκαίας πληροφόρησης/στοιχείων που ζητήθηκαν από την Υπηρεσία μας στο πλαίσιο διενέργειας του παρόντος ελέγχου, καθώς και από το ότι μεγάλο μέρος της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας μεταξύ της Διεύθυνσης και των αρμόδιων αρχών, δεν ήταν αρχειοθετημένο στους κατάλληλους φακέλους, λόγω, όπως μας αναφέρθηκε, έλλειψης χρόνου. Σύμφωνα με τη ΣΑ, όλη η ανεπίσημη αλληλογραφία σε σχέση με την παρακολούθηση της υλοποίησης του ΣΑΑ που ήταν καθημερινή με ανταλλαγή μεγάλου όγκου εγγράφων, σταδιακά καταχωρίζεται στους φακέλους και θα ολοκληρωθεί με το κλείσιμο του ΣΑΑ.

3.6.4 Ένδειξη μη ικανοποιητικής διοικητικής επάρκειας Φορέων Υλοποίησης. Στο πλαίσιο του ελέγχου του δείγματός μας, εξετάσαμε, μεταξύ άλλων, τους λόγους για τους οποίους ζητήθηκαν τροποποιήσεις στα Μέτρα που περιλήφθηκαν στο ΣΑΑ. Όπως διαπιστώσαμε, στην περίπτωση του στόχου με αρ. 116 "Βελτίωση και επέκταση του Παγκύπριου δικτύου πράσινων σημείων (υπό-στόχος αρ. 116α) και δημιουργία δικτύου σημείων συλλογής και ανακύκλωσης (υπό-στόχος αρ. 116β)", ζητήθηκε και εγκρίθηκε η αφαίρεση του υπό-στόχου αρ. 116β, ώστε να μειωθεί η διοικητική

επιβάρυνση του ΦΥ. Σε αντικατάστασή του, περιλήφθηκε η έναρξη λειτουργίας μικρών πράσινων σημείων, στα οποία θα έχουν πρόσβαση οι πολίτες αγροτικών κοινοτήτων, για την διάθεση των αποβλήτων τους.

Επιπλέον, στη περίπτωση του ορόσημου με αρ. 271, "Μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικών ασφαλίσεων και αναδιάρθρωση των υπηρεσιών κοινωνικών ασφαλίσεων", σε ενημέρωση της ΣΑ από τον ΦΥ τον Ιούνιο του 2025, αναφέρεται ότι κρίθηκε αναγκαία η ενίσχυση της ομάδας υλοποίησης του έργου, ούτως ώστε το έργο να επανέλθει σε πορεία υλοποίησης εντός των χρονοδιαγραμμάτων του ΣΑΑ.

Συμπέρασμα:

- ◆ Παρά τις πρόνοιες του ΣΑΑ και τις απαιτήσεις της Ε.Επ. για τεκμηριωμένη αξιολόγηση της διοικητικής ικανότητας των αρμόδιων αρχών, διαπιστώθηκε ότι κατά τον σχεδιασμό του ΣΑΑ δεν χρησιμοποιήθηκε ενιαίο εργαλείο ή καθορισμένο πλαίσιο αξιολόγησης διοικητικής επάρκειας. Ως αποτέλεσμα, η τεκμηρίωση των αναγκών των ΦΥ ήταν αποσπασματική και ελλιπής.
- ◆ Η διαδικασία ενίσχυσης μέσω ΕΟΧ, αν και αξιοποιήθηκε, δεν τεκμηριώθηκε με συστηματικό τρόπο. Τα διαθέσιμα στοιχεία από το ΤΔΔΠ δεν επιτρέπουν την αποκόμιση πλήρους εικόνας για τις πραγματικές προσλήψεις στους ΦΥ, γεγονός που υποδηλώνει αδυναμία κεντρικού συντονισμού και παρακολούθησης. Επιπρόσθετα, παρά τις ενέργειες ενίσχυσης με μόνιμο και έκτακτο προσωπικό, υπάρχουν ενδείξεις ανεπάρκειας του αριθμού προσωπικού τόσο σε επίπεδο ΣΑ, όσο και σε επίπεδο ΦΥ. Στη περίπτωση των ΦΥ οι αδυναμίες αυτές, και η ανάγκη για εξειδικευμένη τεχνογνωσία επηρέασαν την πρόοδο υλοποίησης των Μέτρων.
- ◆ Συνολικά, τα ευρήματα καταδεικνύουν ότι δεν υπήρξε ένα συνεκτικό, ολοκληρωμένο και τεκμηριωμένο πλαίσιο αξιολόγησης και διασφάλισης της διοικητικής επάρκειας.

3.7 Θέμα: Τα κονδύλια που εισπράχθηκαν από τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, έχουν καταβληθεί στους τελικούς αποδέκτες και συνεπώς διοχετευτεί στην πραγματική οικονομία;

Στο πλαίσιο του ΜΑΑ, τα κράτη μέλη είναι οι δικαιούχοι των κονδυλίων. Ωστόσο, για να επιτευχθεί ο διττός στόχος του μηχανισμού, δηλαδή η ανάκαμψη από την πανδημία και η ενίσχυση της ανθεκτικότητας σε τυχόν μελλοντικές κρίσεις, είναι σημαντικό τα εν λόγω κονδύλια να φτάσουν στους τελικούς αποδέκτες τους.

Ως τελικός αποδέκτης, βάσει των οδηγιών της Ε.Επ., θεωρείται η τελευταία οντότητα (νομικό ή φυσικό πρόσωπο) που λαμβάνει κεφάλαια, πριν την ανάθεση σύμβασης. Δεν αφορά συνεπώς σε ανάδοχους ή υπεργολάβους αλλά στις Αναθέτουσες Αρχές, στην περίπτωση έργων δημοσίων συμβάσεων, ενώ στη περίπτωση των Σχεδίων Χορηγιών, αφορά στους δικαιούχους των Σχεδίων.

Λόγω του ότι δεν διενεργήσαμε έλεγχο στις πληρωμές προς τους τελικούς αποδέκτες, για να απαντήσουμε το πιο πάνω ερώτημα βασιστήκαμε στα στοιχεία που συγκεντρώνει η ΓΔΑ από τους ΦΥ σε σχέση με τις επιλέξιμες δαπάνες που υλοποιούνται στο πλαίσιο του ΣΑΑ, δύο φορές ετησίως, για σκοπούς ενημέρωσης του Υπουργείου Οικονομικών και της Eurostat. Στη συνέχεια, συγκρίναμε το ποσό των δαπανών αυτών με το συνολικό ποσό που εισπράχθηκε, μέχρι τις 8.8.2025, από την Ε.Επ., μετά την έγκριση του τέταρτου αιτήματος πληρωμής στις 31.7.2025. Οι δαπάνες αυτές αφορούν σε δημόσιες συμβάσεις που υπογράφηκαν μεταξύ ΦΥ και αναδόχων στο πλαίσιο υλοποίησης των Μέτρων υπό την ευθύνη τους, σε χορηγίες που παραχωρήθηκαν στο πλαίσιο Σχεδίων Χορηγιών ή συμφωνιών, σε δαπάνες για την αγορά κτηρίων κ.λπ. Με βάση τα στοιχεία αυτά, μέχρι τις 30.6.2025, οι πληρωμές προς τους τελικούς αποδέκτες ανήλθαν σε €474,83εκ. ή ποσοστό 84% της χρηματοδότησης που εκταμιεύθηκε (€567,7εκ., περιλαμβανομένης της προχρηματοδότησης για τη μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη). Το αντίστοιχο συνολικό επιλέξιμο ποσό που έχει περιληφθεί στο ΣΑΑ είναι €1,17δισ. Σημειώνεται ότι κάποιοι Φορείς Υλοποίησης εκτός κεντρικής Κυβέρνησης δεν απέστειλαν αιτήματα πληρωμής ακόμη για ορόσημα/στόχους που επιτεύχθηκαν και συνεπώς δεν έχουν γίνει ακόμη οι αντίστοιχες πληρωμές. Γίνεται σύσταση σε τακτά χρονικά διαστήματα για αποστολή των αιτημάτων τους.

Πληροφοριακά, αναφέρουμε ότι σύμφωνα με το άρθρο 25 (α) του τροποποιημένου Κανονισμού για τον ΜΑΑ (Κανονισμός (ΕΕ)2023/435 της 27^{ης} Φεβρουαρίου 2023), κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να επικαιροποιεί δύο φορές ετησίως και να δημοσιεύει δεδομένα για τους 100 τελικούς αποδέκτες που λαμβάνουν το μεγαλύτερο ποσό χρηματοδότησης για την εφαρμογή Μέτρων στο πλαίσιο του εθνικού τους ΣΑΑ. Με βάση δημοσιευμένο κατάλογο στην ιστοσελίδα της ΓΔΑ, ημερομηνίας 13.11.2025, που αφορά σε δεδομένα μέχρι τις 30.6.2025, συνολικό ποσό €270,1εκ. καταβλήθηκε σε Αναθέτουσες Αρχές ή σε δικαιούχους Σχεδίων Χορηγιών. Το ποσό αυτό συμπεριλαμβάνεται στο ποσό των €474,83εκ. που αναφέρουμε στην πιο πάνω παράγραφο.

Συμπέρασμα:

Με βάση τα στοιχεία που είχαμε στη διάθεση μας, μέχρι τις 30.6.2025, το 88% της χρηματοδότησης που εισπράχθηκε από τον ΜΑΑ έχει καταβληθεί στους τελικούς αποδέκτες.

4. Υποβολή πρότασης στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για πέμπτη τροποποίηση του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Μετά την ολοκλήρωση του ελέγχου μας, και συγκεκριμένα στις 5.11.2025, η Κύπρος υπέβαλε στην Ε.Επ. τροποποιημένο εθνικό ΣΑΑ, μετά την ανακοίνωση της Επιτροπής τον Ιούνιο του 2025 που σύστηνε στα κράτη μέλη τροποποιήσεις στη βάση αντικειμενικών δυσκολιών, αλλά με μεγαλύτερη ευελιξία ως προς την ερμηνεία αυτών. Στις 20.11.2025, η Ε.Επ. πρότεινε στο Συμβούλιο την έγκριση της πέμπτης τροποποίησης, με βάση την οποία το ποσό της μη επιστρεπτέας χρηματοδοτικής στήριξης ύψους €1,02εκ. παρέμεινε το ίδιο. Η προτεινόμενη τροποποίηση εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 17.12.2025 και αφορά σε 121 Μέτρα ως ακολούθως:

- i. Αφαίρεση οκτώ Μέτρων, λόγω σοβαρών καθυστερήσεων που καθιστούσαν την υλοποίησή τους ανέφικτη εντός της περιόδου ισχύος του ΜΑΑ:

CY-C[C2.3]-I[I1]:	Αντικατάσταση αγωγού μεταφοράς Χοιροκοιτίας-Αμμοχώστου
CY-C[C2.1]-I[I11]:	Τερματισμός ενεργειακής απομόνωσης — Έργο κοινού ενδιαφέροντος «EuroAsia Interconnector»
CY-C[C2.1]-I[I4]:	Ενθάρρυνση της μείωσης των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (CO ₂) στις επιχειρήσεις
CY-[C3.1]-I[I1]:	Κατασκευή συλλογικής υποδομής θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας (λιμενικές και χερσαίες εγκαταστάσεις) στην παράκτια περιοχή Πεντάκωμο
CY-[C3.4]-I[I2]:	Ψηφιοποίηση της νομοθετικής διαδικασίας
CY-[C3.4]-I[I6]:	Αναγέννηση και αναζωογόνηση της εντός των τειχών Λευκωσίας
CY-[C3.4]-I[I9]:	Σχέδιο χορηγιών για την πιστοποίηση κατά ISO 37001 (καταπολέμηση της δωροδοκίας) του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα
CY-[C6.1]-I[I2]:	Ενθάρρυνση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της εξοικονόμησης ενέργειας από τις τοπικές/ευρύτερες δημόσιες αρχές

- ii. Προσθήκη τριών νέων Μέτρων που αφορούν σε μεταρρυθμίσεις:

CY-C[C3.3]-R[R7]:	Νόμος για τον Έλεγχο Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (FDI)
CY-C[C3.3]-R[R8]:	Νόμος για την Παροχή Υπηρεσιών Συλλογικής Χρηματοδότησης για Επιχειρήσεις
CY-C[C3.5]-R[R11]:	Θέσπιση νομικού πλαισίου για τη δημιουργία εθνικής μονάδας εφαρμογής κυρώσεων

- iii. Τροποποίηση 110 υφιστάμενων Μέτρων.

Οι λόγοι για τους οποίους ζητήθηκε τροποποίηση περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων τους ακόλουθους:

- ♦ Αύξηση στο κόστος υλοποίησης του Μέτρου λόγω πληθωρισμού
- ♦ Μη προβλεπόμενες καθυστερήσεις
- ♦ Μη προβλεπόμενες νομικές προκλήσεις

- ◆ Τεχνικά προβλήματα
- ◆ Εφαρμογή καλύτερων εναλλακτικών για μείωση του διοικητικού φόρτου και απλοποίηση, χωρίς να επηρεάζεται ο σκοπός των Μέτρων
- ◆ Αύξηση της ζήτησης σε ορισμένα σχέδια χορηγιών
- ◆ Απλοποίηση οροσήμων/στόχων με βάση κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής.

Καθώς η Κύπρος ζήτησε την αφαίρεση των πιο πάνω αναφερόμενων οκτώ Μέτρων, εκ των οποίων τα έξι περιλαμβάνονταν στη δανειακή διευκόλυνση, χωρίς να ζητήσει την αντικατάστασή τους με άλλα, ή αναβάθμιση υφιστάμενων, η Επιτροπή εισηγήθηκε ότι δεν θα πρέπει πλέον να διατίθεται καμία στήριξη μέσω δανείου προς την Κύπρο και οποιαδήποτε προχρηματοδότηση δανείου που έχει ήδη εκταμιευθεί (€26,04εκ.) θα πρέπει να συμψηφιστεί σύμφωνα με τους σχετικούς κανονισμούς και όρους της δανειακής σύμβασης.

Η τροποποίηση των Μέτρων συνδέεται με την μείωση των οροσήμων και στόχων από 271 σε 222.

Γενικό συμπέρασμα:

Το αρχικό εθνικό ΣΑΑ, όπως υποβλήθηκε τον Μάιο του 2021 ήταν υπεραισιόδοξο, αφού περιλάμβανε δυσανάλογα μεγάλο αριθμό οροσήμων και στόχων σε σχέση με το μέγεθος της Κύπρου και το ποσό που της κατανεμήθηκε. Η περιγραφή των οροσήμων και στόχων ήταν πολύ λεπτομερής και αρκετοί από τους στόχους πολύ συγκεκριμένοι, γεγονός που δημιούργησε δυσκολίες στην υλοποίηση, την παρακολούθηση της υλοποίησής τους και τον συντονισμό από την ΣΑ, η οποία αντιμετώπισε και θέματα στελέχωσης. Συνεκτιμώντας το γεγονός ότι αρκετά έργα περιλήφθηκαν στο ΣΑΑ ενώ δεν ήταν ώριμα και το γεγονός ότι δεν έγινε ορθή εκτίμηση των κινδύνων μη έγκαιρης υλοποίησης, με αποτέλεσμα να καθοριστούν μη ρεαλιστικά χρονοδιαγράμματα, καθώς και την ελλιπή διοικητική επάρκεια ορισμένων ΦΥ, κατέστη αναγκαία η κατ' επανάληψη τροποποίηση του Σχεδίου. Παρά τις πέντε τροποποιήσεις, δεν έχει εξαλειφθεί πλήρως ο κίνδυνος μη πλήρους απορρόφησης του ποσού που κατανεμήθηκε στην Κύπρο, σε περίπτωση μη υλοποίησης όλων των οροσήμων και στόχων μέχρι τη λήξη του ΜΑΑ στις 31.8.2026.

Καταληκτικά, θεωρούμε ότι, στη βάση των πιο πάνω, κατά τη διαδικασία υποβολής και επιλογής επενδυτικών δημόσιων έργων προς ένταξη στο ΣΑΑ, δεν διενεργήθηκε ορθή και εμπειριστατωμένη αξιολόγησή τους η οποία να διασφαλίζει, στον βαθμό του εφικτού, την ομαλή και επιτυχή υλοποίηση του ΣΑΑ.

Γενική Σύσταση:

Σε περίπτωση υιοθέτησης του ίδιου μοντέλου χρηματοδότησης από την ΕΕ, για άλλα προγράμματα χρηματοδοτικής στήριξης προς τα κράτη μέλη, συνίσταται η εφαρμογή βελτιωμένων διαδικασιών

σχεδιασμού και διαχείρισης, λαμβάνοντας υπόψη τα διδάγματα από την υλοποίηση του τρέχοντος ΣΑΑ. Συγκεκριμένα, προτείνεται:

- ◆ Προτεραιοποίηση των έργων στη βάση τυποποιημένης και τεκμηριωμένης μεθοδολογίας, με στόχο τη μέγιστη δυνατή κάλυψη των αναγκών της κοινωνίας και της οικονομίας.
- ◆ Θέσπιση ρεαλιστικών οροσήμων και στόχων, προσαρμοσμένων στο μέγεθος και στις δυνατότητες της χώρας, ώστε να διασφαλίζεται η εφικτή υλοποίησή τους εντός των προβλεπόμενων χρονοδιαγραμμάτων.
- ◆ Ένταξη μόνο ώριμων έργων, με σαφή εκτίμηση κινδύνων και απαιτούμενων πόρων, για αποφυγή καθυστερήσεων και επαναλαμβανόμενων τροποποιήσεων. Για όλα τα Μέτρα να καταρτίζεται, επικαιροποιείται και τηρείται τεκμηριωμένη ανάλυση κινδύνων, η οποία να καλύπτει τεχνικούς, διοικητικούς και χρονικούς κινδύνους και να συνδέεται με συγκεκριμένα διορθωτικά μέτρα. Αυτό θα βοηθήσει στον έγκαιρο εντοπισμό αποκλίσεων και θα ενισχύσει τη δυνατότητα λήψης διορθωτικών ενεργειών.
- ◆ Ενίσχυση του προσωπικού τόσο σε αριθμό, όσο και σε τεχνικές γνώσεις και ικανότητες, όπου κρίνεται αναγκαίο, καθώς και των μηχανισμών παρακολούθησης και επίλυσης προβλημάτων.

Η υιοθέτηση των παραπάνω μέτρων θα αυξήσει την αποτελεσματικότητα των νέων προγραμμάτων και θα μειώσει τον κίνδυνο μη πλήρους απορρόφησης των διατιθέμενων πόρων.

5. Παραρτήματα

Παράρτημα Ι: Θεσμικό πλαίσιο αρμοδιοτήτων Γενικού Ελεγκτή

Ευθύνη Ελεγκτικής Υπηρεσίας και διαφύλαξη της ανεξαρτησίας της

Οι Ειδικές Εκθέσεις της Ελεγκτικής Υπηρεσίας παρουσιάζουν τα αποτελέσματα των ελέγχων που αυτή διενεργεί επί των πολιτικών (policies) και προγραμμάτων της Κυπριακής Δημοκρατίας ή άλλων ελεγχόμενων οργανισμών ή επί θεμάτων που αφορούν στον Προϋπολογισμό τους ή συγκεκριμένους τομείς αυτού, ή τα αποτελέσματα ελέγχων ιδιωτών ελεγκτών στους οποίους η Ελεγκτική Υπηρεσία έχει αναθέσει τον έλεγχο λογαριασμών οποιουδήποτε ελεγχόμενου υπ' αυτής οργανισμού, δυνάμει του περί της Καταθέσεως Στοιχείων και Πληροφοριών στο Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας Νόμου (Ν.113(Ι)/2002). Η Ελεγκτική Υπηρεσία επιλέγει και σχεδιάζει τις εν λόγω ελεγκτικές δραστηριότητες κατά τρόπον ώστε αυτές να αποφέρουν τον μέγιστο αντίκτυπο, λαμβανομένων υπόψη των κινδύνων για τις επιδόσεις ή για τη συμμόρφωση, του επιπέδου των σχετικών εσόδων ή δαπανών, των επικείμενων εξελίξεων και του δημόσιου συμφέροντος.

Η εκ μέρους της Ελεγκτικής Υπηρεσίας παράθεση ευρημάτων ελέγχου γίνεται στη βάση όσων στοιχείων έχουν τεθεί ενώπιόν της.

Εκτός αν τούτο δηλωθεί ρητά, η μη παράθεση ευρημάτων επί ορισμένων πτυχών ή θεμάτων που αφορούν στο αντικείμενο του ελέγχου, δεν συνιστά διαβεβαίωση, ούτε και υποδηλοί ότι αυτά είναι απαλλαγμένα αδυναμιών ή σφαλμάτων ή αποκλίσεων από το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο, αφού ο εξωτερικός ελεγκτής δεν αναμένεται ότι μπορεί να εντοπίζει κάθε αδυναμία ή σφάλμα ή απόκλιση από το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο.

Οι συστάσεις της Ελεγκτικής Υπηρεσίας αποτελούν εισηγήσεις για τον τρόπο χειρισμού των παρατηρήσεων και ευρημάτων του ελέγχου. Σε καμία περίπτωση δεν δύνανται να εκληφθεί ότι οι συστάσεις αυτές επηρεάζουν την ανεξαρτησία της Υπηρεσίας, ως εξωτερικού ελεγκτή ή ότι συνεπάγονται συμμετοχή της Υπηρεσίας στη λήψη οποιασδήποτε σχετικής απόφασης από τη διοίκηση της ελεγχόμενης οντότητας, η οποία εξακολουθεί να φέρει αποκλειστικά την ευθύνη για την ορθή και νόμιμη λήψη απόφασης, ως προς τον τρόπο χειρισμού των ευρημάτων ελέγχου και συστάσεων.

Ουδμία πρόνοια στην παρούσα Έκθεση σημαίνει ή θα πρέπει να εκληφθεί, ότι με αυτή διατυπώνεται κατηγορία εναντίον οποιουδήποτε προσώπου για εκ προθέσεως κατάχρηση εξουσίας ή για τη διάπραξη ποινικών ή άλλων αδικημάτων. Αυτά, αν υπάρχουν, θα πρέπει να διερευνηθούν από τις αρμόδιες αρχές, μόνο δε τα αρμόδια δικαστήρια μπορούν να κρίνουν κάποιο πρόσωπο ως ένοχο οποιουδήποτε αδικήματος. Τονίζεται, επίσης, ότι οι συστάσεις και τα ευρήματα της

Ελεγκτικής Υπηρεσίας αφορούν στους ελεγχόμενους φορείς και οποιαδήποτε αναφορά σε άλλα φυσικά ή νομικά πρόσωπα ουδόλως εξυπακούει ότι αυτά έχουν προβεί κατ' ανάγκη σε οτιδήποτε μεμπτό, αφού κάτι τέτοιο εκφεύγει του πεδίου ελέγχου της παρούσας Έκθεσης.

Αρμοδιότητες Γενικού Ελεγκτή

Ο έλεγχος διενεργήθηκε στο πλαίσιο των συνταγματικών αρμοδιοτήτων του Γενικού Ελεγκτή της Δημοκρατίας και των προνοιών του περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και του Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου (Ν.20(Ι)/2014).

Το άρθρο 116 του Συντάγματος της Δημοκρατίας ορίζει ότι ο Γενικός Ελεγκτής, βοηθούμενος από τον Βοηθό Γενικό Ελεγκτή, ελέγχει εν ονόματι της Δημοκρατίας όλες τις εισπράξεις και πληρωμές και όλους τους λογαριασμούς χρηματικών διαθεσίμων και άλλου ενεργητικού ή άλλων υποχρεώσεων που αναλαμβάνει η Δημοκρατία ή που δημιουργούνται για λογαριασμό της. Για τον σκοπό αυτό, ο Γενικός Ελεγκτής έχει δικαίωμα να επιθεωρεί και να ελέγχει όλα τα σχετικά βιβλία, αρχεία και καταστάσεις, καθώς και τους χώρους όπου φυλάγεται το πιο πάνω ενεργητικό. Επίσης, ο Γενικός Ελεγκτής, βοηθούμενος από τον Βοηθό Γενικό Ελεγκτή, ασκεί κάθε άλλη εξουσία ή εκτελεί οποιαδήποτε άλλα καθήκοντα ή υποχρεώσεις που καθορίζονται ή του αναθέτονται διά Νόμου.

Σύμφωνα με το άρθρο 81 του περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και του Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου (Ν.20(Ι)/2014), ο Γενικός Ελεγκτής διεξάγει τον εξωτερικό έλεγχο των λογαριασμών της Δημοκρατίας.

Σύμφωνα με τον περί της Λογιστικής και Δημοσιονομικής Διαχείρισης και Χρηματοοικονομικού Ελέγχου της Δημοκρατίας Νόμο (Ν.38(Ι)/2014), ο ελέγχων λειτουργός κάθε Κονδυλίου οφείλει να διασφαλίσει την ορθότητα και νομιμότητα των εισπράξεων και πληρωμών και την αποτελεσματικότητα, αποδοτικότητα και οικονομία της υλοποίησης του οικείου Προϋπολογισμού, στη βάση των αρχών της χρηστής χρηματοοικονομικής διαχείρισης (άρθρα 7(1) και 8).

Για τον σκοπό αυτό, η Ελεγκτική Υπηρεσία προχωρεί σε οικονομικούς και διαχειριστικούς ελέγχους, όπως και ελέγχους συμμόρφωσης Υπουργείων, Τμημάτων και Υπηρεσιών της Δημόσιας Υπηρεσίας και του ευρύτερου δημόσιου τομέα.

Ο περί της Καταθέσεως Στοιχείων και Πληροφοριών στον Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας Νόμος (Ν.113(Ι)/2002) παρέχει σαφείς εξουσίες στον Γενικό Ελεγκτή, να ζητά στοιχεία σε οποιαδήποτε μορφή, περιλαμβανομένης και της ηλεκτρονικής μορφής, επεξηγήσεις και πληροφορίες, γραπτές ή προφορικές, που κατά την κρίση του μπορούν να τον υποβοηθήσουν στην εκτέλεση του έργου του.

Παράρτημα II: Μεθοδολογία

Πρότυπα ελέγχου

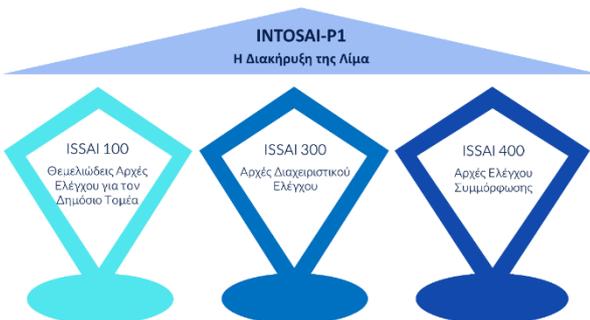
Σύμφωνα με το άρθρο 81(2) του περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και του Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου (Ν.20(Ι)/2014), ο Γενικός Ελεγκτής διεξάγει τον εξωτερικό έλεγχο στη βάση διεθνών αναγνωρισμένων προτύπων ελέγχου που ο ίδιος αποφασίζει.

Όπως ρητά αναφέρεται στις Ελεγκτικές Οδηγίες που έχουν εκδοθεί από τον Γενικό Ελεγκτή, οι έλεγχοι της Ελεγκτικής Υπηρεσίας διεξάγονται σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ανώτατων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων (ISSAI) που εκδίδει ο Διεθνής Οργανισμός Ανώτατων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων (INTOSAI), ο οποίος είναι ένας αυτόνομος, ανεξάρτητος, μη-πολιτικοποιημένος Οργανισμός, με ειδικό συμβουλευτικό καθεστώς προς το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο (ECOSOC) του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

Τα Πρότυπα ISSAI διαχωρίζουν τους ελέγχους που διενεργούνται από τα Ανώτατα Ελεγκτικά Ιδρύματα σε τρεις κατηγορίες, τους οικονομικούς ελέγχους, τους ελέγχους συμμόρφωσης και τους διαχειριστικούς ελέγχους. Για τους ελέγχους αυτούς υπάρχει αριθμός ελεγκτικών προτύπων που είναι κοινά και αριθμός ελεγκτικών προτύπων που αφορούν ειδικά στην κάθε κατηγορία ελέγχου.

Η διενέργεια του παρόντος ελέγχου διέπεται κυρίως από τις διατάξεις των πιο κάτω Προτύπων:

Το θεμελιώδες Πρότυπο INTOSAI-P1 ουσιαστικά καταγράφει αυτούσια τη Διακήρυξη, η οποία υιοθετήθηκε το 1977 από το Παγκόσμιο Συνέδριο του INTOSAI στη Λίμα του Περού (Διακήρυξη της Λίμα). Όπως στο ίδιο το Πρότυπο καταγράφεται, το έγγραφο αυτό θεωρείται η “Magna Carta” στην άσκηση εξωτερικού ελέγχου των κυβερνήσεων, καθώς έθεσε τα θεμέλια του δημόσιου ελέγχου. Η Διακήρυξη θέτει τα βασικά σημεία ελέγχου και τις βασικές αρχές για τα Ανώτατα Ελεγκτικά Ιδρύματα που είναι αναγκαίες, ώστε να επιτευχθούν ανεξάρτητα και αντικειμενικά αποτελέσματα. Οι αρχές που εγκυβιβάστηκαν στη Διακήρυξη της Λίμα

αναγνωρίστηκαν από τις Αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ με αρ. 66/209 (ημερ. 22.12.2011) και 69/228 (ημερ. 19.12.2014). Το Πρότυπο INTOSAI-P1, όπως και το Πρότυπο INTOSAI-P10 (Διακήρυξη του Μεξικού), αποτελούν μέρος του κοινοτικού κεκτημένου.

Το Πρότυπο ISSAI 100 παρουσιάζει τον ορισμό του ελέγχου του δημόσιου τομέα και παρέχει τις βασικές έννοιες, στοιχεία και αρχές (τόσο τις γενικές αρχές που σχετίζονται με τον έλεγχο όσο και τις αρχές που σχετίζονται με τις διάφορες φάσεις της διαδικασίας ελέγχου) που ισχύουν για όλους τους ελέγχους του δημόσιου τομέα.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Προτύπου ISSAI 300, οι διαχειριστικοί έλεγχοι των Ανώτατων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων περιλαμβάνουν την εξέταση προγραμμάτων, πράξεων, συστημάτων και διαδικασιών διαχείρισης, προκειμένου να εκτιμηθεί κατά πόσον οι πόροι που διατίθενται χρησιμοποιούνται κατά τρόπο οικονομικό, αποδοτικό και αποτελεσματικό. Η αρχή της οικονομίας εξετάζει την ελαχιστοποίηση του κόστους των πόρων, η αρχή της αποδοτικότητας εξετάζει την επίτευξη του μεγαλύτερου δυνατού αποτελέσματος από τους διαθέσιμους πόρους και η αρχή της αποτελεσματικότητας εξετάζει την επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου. Οι έλεγχοι αυτοί, που εξετάζουν και την τήρηση των αρχών της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων και στο πλαίσιο τους αξιολογούνται διάφορες πτυχές της διαδικασίας, συμπεριλαμβανομένων των εισροών (τα οικονομικά, ανθρώπινα, υλικά, οργανωτικά ή κανονιστικά μέσα που είναι αναγκαία για την υλοποίηση), των υλοποιήσεων (τα παραδοτέα), των αποτελεσμάτων (οι επιδράσεις στους άμεσους παραλήπτες ή αποδέκτες) και του αντίκτυπου (μακροπρόθεσμες αλλαγές στην κοινωνία).

Το Πρότυπο ISSAI 400 ορίζει τον έλεγχο συμμόρφωσης ως μια ανεξάρτητη εκτίμηση του κατά πόσο ένα δεδομένο θέμα είναι σύμφωνο με τις αρχές που έχουν οριστεί ως κριτήρια ελέγχου. Οι έλεγχοι αυτοί αποσκοπούν στην αξιολόγηση του κατά πόσο οι ενέργειες του ελεγχόμενου φορέα συνάδουν με τις αρχές ή κανόνες που τον διέπουν. Οι αρχές και κανόνες αυτοί μπορεί να αφορούν στη συμμόρφωση με διατάξεις των σχετικών Νόμων, Κανονισμών ή συμφωνιών ή με τις γενικές αρχές χρηστής χρηματοοικονομικής διαχείρισης και συμπεριφοράς δημοσίων αξιωματούχων. Σύμφωνα με το Πρότυπο, αν ο έλεγχος συμμόρφωσης διενεργείται ως μέρος διαχειριστικού ελέγχου, τότε η συμμόρφωση με τις καθορισμένες αρχές και κανόνες θεωρείται μία από τις παραμέτρους της οικονομίας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας, εφόσον η μη συμμόρφωση μπορεί να επιφέρει (ή να αιτιολογήσει) τη μη επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων.

Ελεγκτική προσέγγιση

Ο παρών έλεγχος βασίστηκε σε στοιχεία που υποβλήθηκαν από τη ΣΑ, σε επισκόπηση εγγράφων και πληροφοριών, χρήση βάσεων δεδομένων, έλεγχο εξαγωγής καταστάσεων από το ΠΣΠ, επισκόπηση των αξιολογήσεων που διενήργησε η Ε.Επ. επί των αιτημάτων καταβολής των δόσεων και στη διενέργεια συναντήσεων με τη Διεύθυνση και το προσωπικό της ΓΔΑ.

Ο έλεγχος καλύπτει την περίοδο από την έγκριση του ΣΑΑ τον Ιούλιο του 2021 μέχρι τον Ιούνιο του 2025.

Διευκρινίζουμε ότι, για σκοπούς δημοσίευσης της παρούσας Ειδικής Έκθεσης, έχουν απαλειφθεί όλες οι αναφορές που αφορούν σε προσωπικά δεδομένα. Κατ' αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται η συμμόρφωση με τον Ευρωπαϊκό Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, χωρίς ωστόσο να περιορίζεται ουσιαστικά η κοινοποίηση των ευρημάτων και διαπιστώσεων της Υπηρεσίας μας που επιβάλλουν τα εφαρμοστέα διεθνή πρότυπα.

Κριτήρια ελέγχου

Για σκοπούς του παρόντος διαχειριστικού ελέγχου/ ως κριτήρια ελέγχου χρησιμοποιήθηκαν τα ακόλουθα:

- α. Κατευθυντήριες οδηγίες της Ε.Επ. προς τα κράτη μέλη για τα εθνικά ΣΑΑ
- β. Κανονισμός σύστασης του ΜΑΑ (ΕΕ)2021/241
- γ. Αλληλογραφία με Ε.Επ
- δ. Το αρχικό και τα τροποποιημένα ΣΑΑ
- ε. Αποφάσεις του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- στ. Επιχειρησιακές Ρυθμίσεις
- ζ. Αποφάσεις Υπουργικού Συμβουλίου
- η. Πρακτικά της Επιτροπής Παρακολούθησης

Παράρτημα III: Αυτούσια απαντητική επιστολή από Ελεγχόμενο Φορέα

Απάντηση προς Ελεγκτική Υπηρεσία

Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΜΑΑ) υιοθετήθηκε στις 12 Φεβρουαρίου 2021 για αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας του COVID και ανάκαμψη των οικονομιών της Ένωσης. Η Κύπρος, όπως και τα υπόλοιπα Κράτη Μέλη (ΚΜ), ετοίμασε σε πολύ στενά χρονικά περιθώρια και πρωτόγνωρες συνθήκες, την Πρόταση για το εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΣΑΑ), η υλοποίηση του οποίου πρέπει να ολοκληρωθεί μέχρι τον Αύγουστο του 2026. Η πρόταση για το εθνικό ΣΑΑ υποβλήθηκε τον Μάιο του 2021 και μετά από θετική αξιολόγηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εγκρίθηκε από το Συμβούλιο Υπουργών της Ε.Ε. (ECOFIN) τον Ιούλιο του 2021. Τα εθνικά ΣΑΑ έπρεπε να σχεδιαστούν άμεσα και να αρχίσει έγκαιρα η εφαρμογή τους για αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας και ανάκαμψη των οικονομιών των ΚΜ.

Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 προβλέπει την ευελιξία και δυνατότητα για τροποποιήσεις των Μέτρων των εθνικών ΣΑΑ σε περιπτώσεις αντικειμενικών δυσκολιών, ώστε ο έκτακτος αυτός Μηχανισμός να ολοκληρωθεί με επιτυχία. Όπου κρίθηκε αναγκαίο, η Κύπρος προχώρησε σε τροποποιήσεις για διασφάλιση της επιτυχούς ολοκλήρωσης του Σχεδίου και είσπραξη του συνόλου της χορηγίας ύψους €1.020,22εκ..

Μέχρι τέλος του 2025 στάλθηκαν αιτήματα πληρωμής για επτά (7) από τις συνολικά εννέα (9) δόσεις χορηγίας για ποσό €673,26 («gross»). Οι τελευταίες δύο (2) δόσεις για το υπόλοιπο ποσό ύψους €346,96εκ («gross») θα αποσταλούν μέσα στο 2026 και αφορούν σε Μέτρα που είτε ήδη ολοκληρώθηκαν είτε είναι σε εξέλιξη. Μέχρι σήμερα έχει εισπραχθεί από τον ΜΑΑ συνολικό ποσό ύψους €567,81εκ. («net» ποσό δόσεων συν προκαταβολές οι οποίες αποσβένονται/συμψηφίζονται στην συνέχεια με τις πληρωμές των δόσεων).

Διαδικασία Διαβούλευσης για Σχεδιασμό του ΣΑΑ και Επιλογή Μέτρων

Είναι γεγονός ότι όλες οι διαβουλεύσεις για Σχεδιασμό του ΣΑΑ πραγματοποιήθηκαν εν απουσία εθνικού πλαισίου διαβούλευσης, καθότι το πλαίσιο αυτό υιοθετήθηκε τον Ιανουάριο του 2024 (4/1/2024). Εντούτοις, λήφθηκαν τα απαιτούμενα μέτρα για διασφάλιση της διαφάνειας και συμμετοχής των εταίρων στη διαδικασία ετοιμασίας του ΣΑΑ και στην συνέχεια θετικής αξιολόγησής του από την Επιτροπή.

Σχετικό με τη διαβούλευση είναι το Κεφάλαιο 5 που περιλαμβάνεται στην πρόταση ΣΑΑ που υπέβαλε η Κύπρος. Πιο συγκεκριμένα, για τη διαμόρφωση των Μέτρων ΣΑΑ (επενδυτικά έργα και μεταρρυθμίσεις), και επιμέρους Παρεμβάσεων τους πραγματοποιήθηκαν στοχευμένες τεχνικές συναντήσεις και ανταλλαγή εγγράφων με όλους τους ενδιαφερόμενους Φορείς Υλοποίησης, καθώς επίσης με κοινωνικούς / οικονομικούς εταίρους και τα κοινοβουλευτικά κόμματα. Ο Υπουργός Οικονομικών εν μέσω πανδημίας ξεκίνησε νωρίς μέσα στο 2020 γύρο συζητήσεων με όλους τους αρχηγούς των πολιτικών κομμάτων, καθώς επίσης και διάλογο με τους κοινωνικούς και οικονομικούς εταίρους. Έγινε διαβούλευση με οργανώσεις όπως, Ομοσπονδία Εργοδοτών & Βιομηχάνων (ΟΕΒ), Κυπριακό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο (ΚΕΒΕ), Παγκύπρια Εργατική Ομοσπονδία (ΠΕΟ), Δημοκρατική Εργατική Ομοσπονδία Κύπρου (ΔΕΟΚ), Συνομοσπονδία Εργατών Κύπρου (ΣΕΚ), Συμβούλιο Νεολαίας Κύπρου, Επιστημονικό και Τεχνικό Επιμελητήριο Κύπρου, Ομοσπονδία

Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου κ.ά. (σχετικός κατάλογος περιλαμβάνεται στο Κεφ.5 του ΣΑΑ). Η διαβούλευση με όλες τις Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης έγινε μέσω του Υπουργείου Εσωτερικών. Η διαβούλευση με τα κοινοβουλευτικά πολιτικά κόμματα θεσμοθετήθηκε και η συνεργασία συνεχίζει και κατά την εφαρμογή του Σχεδίου μέσω της τεχνοκρατικής Επιτροπής των κομμάτων που συστάθηκε με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου.

Το ΣΑΑ Κύπρου με την ένταξη και του νέου Κεφαλαίου για το RePowerEU το 2023 (1^η τροποποίηση) και τις δύο (2) «διευρυμένες» τροποποιήσεις που ακολούθησαν, περιλαμβάνει τώρα 128 μεταρρυθμιστικά και επενδυτικά Μέτρα (αρχικά το 2021 ήταν 133), που ολοκληρώνονται με την επίτευξη 222 οροσήμων και στόχων (αρχικά το 2021 ήταν 271). Οι στόχοι και ορόσημα κατανέμονται τώρα σε εννέα (9) δόσεις χορηγίας (αρχικά ήταν 10).

Η επιλογή των επιμέρους Μέτρων του Σχεδίου έγινε λαμβάνοντας υπόψιν, τα κριτήρια αξιολόγησης, τις προϋποθέσεις που τέθηκαν, τις ανά χώρα συστάσεις της Επιτροπής και τους χρονικούς περιορισμούς που υπάρχουν. Πιο συγκεκριμένα, το Άρθρο 19 του Κανονισμού για τον ΜΑΑ, καθορίζει έντεκα κριτήρια αξιολόγησης που εξετάζουν την αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα, την συνάφεια και την συνοχή του Σχεδίου. Σε ότι αφορά στις προϋποθέσεις σημειώνονται, η συμμόρφωση με οριζόντιες απαιτήσεις, όπως το «Do No Significant Harm» (DNSH) και οι κανόνες κρατικών ενισχύσεων. Με βάση τον Κανονισμό, τα Μέτρα που επιλέγηκαν έπρεπε επίσης να αντιμετωπίζουν τις κύριες προκλήσεις που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εντοπίζει στις οικονομίες των κρατών-μελών, όπως αυτές αναδεικνύονται μέσα από τις Εκθέσεις Χώρας και τις Ανά Χώρα Συστάσεις οι οποίες εκδίδονται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, καθώς επίσης να συνεισφέρουν στην πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση, στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της μακροχρόνιας ανάπτυξης των κρατών-μελών, στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας καθώς και στη δημιουργία, γενικότερα, συνθηκών κοινωνικής και εδαφικής συνοχής. Τέλος, σε ότι αφορά τον αντίκτυπο του Σχεδίου στην οικονομία, διενεργήθηκε μελέτη από το Πανεπιστήμιο Κύπρου η οποία αξιολογήθηκε θετικά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Σε σχέση με τους χρονικούς περιορισμούς, σημειώνεται ο βασικός που αφορά την ολοκλήρωση όλων των Μέτρων μέχρι την 31^η Αυγούστου 2026. Παράλληλα, εξετάστηκε η συμπληρωματικότητα αλλά και ο σαφής διαχωρισμός (delineation) των έργων του ΣΑΑ, από τα έργα που συγχρηματοδοτούνται μέσω των Προγραμμάτων Πολιτικής Συνοχής (ΘΑΛΕΙΑ). Σε ότι αφορά στα επενδυτικά Μέτρα που περιλαμβάνουν παρεμβάσεις με δημόσιες επενδύσεις, η επιλογή των έργων έγινε και με βάση τη θεσμοθετημένη διαδικασία σχεδιασμού, αξιολόγησης και επιλογής έργων δημόσιων επενδύσεων, όπως προβλέπεται από τον Νόμο 20(Ι)/2014 περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και του Δημοσιονομικού Πλαισίου.

Συνεπώς, τα Μέτρα έπρεπε να πληρούν σωρεία κριτηρίων και προϋποθέσεων, ενώ υπήρχαν περιορισμοί και συστάσεις που έπρεπε να ληφθούν υπόψιν. Για το λόγο αυτό, σε ότι αφορά στα επενδυτικά μέτρα, έγινε προσπάθεια εντοπισμού των πιο ώριμων έργων που πληρούσαν τις προϋποθέσεις αυτές, λαμβάνοντας υπόψη στο δυνατό βαθμό κινδύνους στην υλοποίηση, ενώ τα Μέτρα για τα οποία είχαν εντοπιστεί προκλήσεις στην υλοποίησή τους, είχαν συγκαταλεγεί στην συμφωνία για το δάνειο.

Σύστημα Παρακολούθησης και Ελέγχου ΣΑΑ

Το Σύστημα Παρακολούθησης και Ελέγχου (ΣΠΕ), σχεδιάστηκε, αξιολογήθηκε και εγκρίθηκε από την Επιτροπή στο πλαίσιο έγκρισης της Πρότασής μας για το ΣΑΑ Κύπρου τον Ιούλιο του 2021. Ακολούθησε εξειδίκευση και αναθεώρηση των επιμέρους διαδικασιών παρακολούθησης και ελέγχου, περιλαμβανομένων αυτών που προέκυψαν με την ανάπτυξη του Πληροφοριακού Συστήματος Παρακολούθησης (ΠΣΠ), όπως και με βάση νεότερες κατευθυντήριες γραμμές από την Επιτροπή. Οι διαδικασίες εξειδικεύτηκαν και αναθεωρήθηκαν μέσω εγκυκλίων που ετοιμάστηκαν από την Συντονιστική Αρχή, οι οποίες τύγχαναν έγκρισης ανάλογα από το Υπουργικό Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Σε ότι αφορά στην αξιοπιστία του συστήματος, σημειώνεται ότι αυτό έχει επανειλημμένως τεθεί σε αξιολόγηση και έλεγχο με θετικά αποτελέσματα από την Επιτροπή, τόσο μέσω του οροσήμου #232: «Σύστημα αποθετηρίου για λογιστικούς και άλλους ελέγχους: πληροφορίες για την παρακολούθηση της υλοποίησης του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας», όσο και του οροσήμου #278: «Σαφής οριοθέτηση μεταξύ των καθηκόντων ελέγχου και υλοποίησης». Συγκεκριμένα, σε σχέση με το μέρος του ΠΣΠ που αφορά στο αποθετήριο σημειώνεται ότι αυτό αναπτύχθηκε με βάση την απαίτηση του Κανονισμού (Άρθρο 22, παράγραφος 2.δ.), που αφορά στην υποχρέωση συλλογής και εξασφάλισης πρόσβασης στις κατηγορίες δεδομένων σχετικά με: το όνομα του τελικού αποδέκτη των κονδυλίων, το όνομα του αναδόχου και υπερβολάβου και στοιχεία των πραγματικών δικαιούχων, καθώς και τήρηση καταλόγου των μέτρων που υλοποιούνται με το συνολικό ποσό της δημόσιας χρηματοδότησης, με αναφορά του ποσού των κονδυλίων που πληρώθηκαν από τον μηχανισμό και από άλλα ταμεία της Ένωσης. Ωστόσο, η ενότητα του ΠΣΠ που αφορά στην παρακολούθηση της προόδου των οροσήμων/στόχων των Μέτρων και Παρεμβάσεων του, μέσω δελτίων παρακολούθησης παρέμβασης (ΔεΠαΠ), δε δημιουργήθηκε στη βάση του Κανονισμού καθώς δεν υπάρχει σχετική πρόνοια/υποχρέωση στον Κανονισμό. Η Ενότητα αναπτύχθηκε κατά κύριο λόγο για συλλογή στοιχείων από την Συντονιστική Αρχή τα οποία θα διευκόλυναν και την ετοιμασία των εξαμηνιαίων εκθέσεων που υποβάλλονται στην Επιτροπή μέσω του Συστήματος της Επιτροπής FENIX. Δεδομένης όμως της ανάγκης για πιο άμεση πληροφόρηση σε σχέση με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Φορείς Υλοποίησης, κρίθηκε στην πορεία αναγκαίο η συλλογή της πληροφόρησης αυτής να γίνεται και με άλλους πιο άμεσους τρόπους, όπως με ανταλλαγή επιστολών, τηλεφωνική και ηλεκτρονική επικοινωνία, συναντήσεις με τους αρμόδιους και εμπλεκόμενους φορείς, με στόχο την έγκαιρη και αποτελεσματική διαχείριση και επίλυση προβλημάτων. Συνεπώς, η παρακολούθηση γινόταν και μέσω συμπλήρωσης άλλων εγγράφων εργασίας πχ υπό μορφή «excel», τα οποία αξιοποιούνταν και για την ετοιμασία των εξαμηνιαίων εκθέσεων παρακολούθησης προς την Επιτροπή. **Επομένως, η αξιοπιστία του συστήματος σε ότι αφορά σε συλλογή και τήρηση δεδομένων που απαιτεί ο κανονισμός έχει διασφαλιστεί,** ενώ η παρακολούθηση της προόδου των στόχων και οροσήμων ενισχύθηκε και με άλλους τρόπους και εργαλεία.

Σε σχέση με τις καθυστερήσεις στην καταχώρηση στοιχείων παρακολούθησης στο ΠΣΠ μέσω των ΔεΠαΠ, σημειώνεται ότι αυτές προέκυψαν κυρίως από τις αναβαθμίσεις στο σύστημα

λόγω νέων κατευθυντήριων γραμμών από την Επιτροπή¹, αλλά και την ανάγκη επικέντρωσης των Φορέων Υλοποίησης στην υλοποίηση και ολοκλήρωση των δράσεων του ΣΑΑ, παρά σε διοικητικής φύσεως εργασία, η οποία επιτυγχανόταν μέσω άλλων μορφών πιο άμεσης επικοινωνίας, όπως περιγράφεται πιο πάνω. Εντούτοις, γίνεται συνεχής προσπάθεια από την Συντονιστική Αρχή, για ολοκλήρωση και της εργασίας αυτής που αφορά την καταχώρηση δεδομένων παρακολούθησης στο ΠΣΠ, μέσω σύστασης ειδικής μονάδας η οποία παρέχει τεχνική βοήθεια προς τους Φορείς Υλοποίησης και εκπαιδεύσεις. Σε ότι αφορά την σύγκληση της Επιτροπής Παρακολούθησης, σημειώνεται ότι ενώ αρχικά υπήρχε σκοπιμότητα για σύγκλησή της σε τακτά χρονικά διαστήματα, στην συνέχεια αποφασίστηκε η ενημέρωση και συζήτηση για την πρόοδο του ΣΑΑ να γίνεται στο Υπουργικό Συμβούλιο σε τακτά χρονικά διαστήματα για να λαμβάνονται και άμεσα διορθωτικά μέτρα όπου αυτό κριθεί αναγκαίο.

Επίσης, σε ότι αφορά στην σύνδεση με άλλα συστήματα, σημειώνεται ότι ο σχεδιασμός και ανάπτυξη του ΠΣΠ έγινε σε συνεργασία με το Γενικό Λογιστήριο για σύνδεση με το λογιστικό σύστημα, όπως επίσης πραγματοποιήθηκε αριθμός συναντήσεων με το Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής και το γραφείο της Εφόρου Εταιρειών και Διανοητικής Ιδιοκτησίας για να εξεταστεί η σύνδεση με το μητρώο των πραγματικών δικαιούχων. Αυτό όμως δεν έγινε κατορθωτό, καθώς το μητρώο ήταν ήδη υπό ανάπτυξη, ενώ το λογιστικό σύστημα ERP δεν υλοποιήθηκε.

Σχετικά σημειώνεται επίσης ότι, μέσα στα πλαίσια ελέγχου που διενεργήθηκε, από την Επιτροπή, επισημαίνονται σε έκθεσή της ημερομηνίας 14/11/2025 ως ορθές πρακτικές στην Κύπρο, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

- «η δομημένη καθοδήγηση και υποστήριξη μέσω της ανάπτυξης ολοκληρωμένων διαδικαστικών κατευθυντήριων γραμμών και δομημένων υποδειγμάτων υποβολής εκθέσεων, τα οποία διασφαλίζουν ότι οι φορείς υλοποίησης λαμβάνουν σαφείς οδηγίες σχετικά με τη διαχείριση δεδομένων, την υποβολή εκθέσεων και τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις του ΣΑΑ» και
- «η τακτική συνεργασία και επικοινωνία, η οποία χάρη στην συνεχή αλληλεπίδραση μεταξύ της Συντονιστικής Αρχής, του Γενικού Λογιστηρίου και των Φορέων Υλοποίησης, είναι δυνατή η αποτελεσματική επίλυση ζητημάτων και η συνεπής παρακολούθηση των απαιτήσεων υποβολής εκθέσεων, σημειώνοντας παράλληλα ότι αυτή η προορατική δέσμευση έχει ενισχύσει τον συντονισμό και την ευθυγράμμιση με τα πρότυπα υποβολής εκθέσεων του ΜΑΑ».

Συμπερασματικά, η διατύπωση της ΕΥ στην έκθεση ότι «δεν διασφαλίστηκε στην πράξη, η διαθεσιμότητα πλήρων, αξιόπιστων και έγκαιρων πληροφοριών, όπως απαιτείται για την αποτελεσματική διαχείριση και την άμεση λήψη διορθωτικών ενεργειών σε περιπτώσεις καθυστέρησης, γεγονός που περιορίζει ουσιαδώς τη δυνατότητα άσκησης αποτελεσματικής εποπτείας από τη ΣΑ», δεν ευσταθεί καθότι, **καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησης του Σχεδίου, η παρακολούθηση του Σχεδίου σε συνεργασία με την Επιτροπή ήταν στενή και επέτρεψε**

¹ “Guidance on the common indicators of the Recovery and Resilience Facility 2024 ημερομηνίας 17/05/2024 που περιλαμβάνει τις οδηγίες για την ετοιμασία των αναφορών για τους Κοινούς Δείκτες του ΜΑΑ και «Updated Guidance on recovery and resilience plans 2024» ημερομηνίας 23/07/2024 που περιλαμβάνει τις οδηγίες για συλλογή στοιχείων των 100 τελικών αποδεκτών με την υψηλότερη χρηματοδότηση από τον ΜΑΑ.

τον άμεσο εντοπισμό και αποτελεσματική διαχείριση των προβλημάτων, μέσω και τροποποιήσεων του Σχεδίου, όπως έχουν πράξει και τα άλλα Κράτη Μέλη και υποβολή αιτημάτων πληρωμής σύμφωνα με τον εκάστοτε εν ισχύ προγραμματισμό.

Χρονοδιάγραμμα Υποβολής Αιτημάτων Πληρωμής

Μέχρι τον Δεκέμβριο του 2025, η Συντονιστική Αρχή υπέβαλε αιτήματα πληρωμής για εκταμίευση επτά (7) από τις εννέα (9) δόσεις χορηγίας για συνολικό ποσό ύψους €673,26εκ. «gross» (66% της συνολικής χρηματοδοτικής στήριξης). Απομένουν δύο (2) δόσεις χορηγίας για ποσό ύψους €346,96εκ. «gross», οι οποίες θα υποβληθούν μέσα στο 2026, όπως προέβλεπε και το αρχικό χρονοδιάγραμμα.

Σημειώνεται σχετικά ότι, ο κανονισμός για τον ΜΑΑ προβλέπει για υποβολή αιτημάτων πληρωμής μέχρι δύο (2) φορές τον χρόνο και τα ΚΜ δύναται, αν το επιθυμούν, να αποστείλουν πέραν της μίας δόσης σε ένα αίτημα. **Η μη υποβολή αιτήματος πληρωμής σύμφωνα με το ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα που συμφωνείται με την Επιτροπή είτε αρχικά, είτε στην συνέχεια όπως αυτό αναθεωρείται με τις τροποποιήσεις, δεν συνεπάγεται απώλεια πόρων.** Καταληκτική ημερομηνία υποβολής αιτήματος πληρωμής είναι η 30^η Σεπτεμβρίου 2026 και θα μπορούσε δυνητικά ένα ΚΜ να υποβάλει σε ένα αίτημα πληρωμής όλες τις δόσεις χωρίς την απώλεια πόρων. Είναι γεγονός ότι τα ενδιάμεσα χρονοδιαγράμματα υποβολής αιτημάτων πληρωμής, η χρηματοδοτική βαρύτητα κάθε οροσήμου/στόχου, όπως και κατ' επέκταση τα ποσά της κάθε δόσης έχουν διαφοροποιηθεί από τα αρχικά του 2021, τόσο το 2023 με την ενσωμάτωση του νέου κεφαλαίου RePowerEU και τις νέες κατανομές για την Κύπρο, όσο και με τις τροποποιήσεις που ακολούθησαν και αφορούσαν στην κατάργηση αριθμού ενδιάμεσων στόχων και οροσέμων για σκοπούς απλοποίησης, αλλά και σύμπτυξη δόσεων.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι τα ορόσημα και στόχοι των δύο (2) τελευταίων δόσεων που θα σταλούν σε αιτήματα πληρωμής το 2026 ανέρχονται τώρα σε 85, εκ των οποίων τα 24 έχουν ήδη ολοκληρωθεί (Ιανουάριος 2026), ενώ τα υπόλοιπα βρίσκονται σε εξέλιξη/προς ολοκλήρωση. Επομένως, εκ των πραγμάτων δεν υπάρχει κίνδυνος απώλειας πόρων λόγω των χρονικών ενδιάμεσων μετατοπίσεων των οροσέμων σε επόμενες δόσεις, ούτε λόγω χρονικής μετατόπισης υποβολής των ενδιάμεσων δόσεων, οι οποίες σε κάθε περίπτωση έχουν ήδη αποσταλεί στην πλειοψηφία τους μέχρι τέλος 2025 και απομένουν, ως ο αρχικός σχεδιασμός, μόνο δύο δόσεις για το 2026.

Σε ότι αφορά στη δανειακή σύμβαση, λόγω των δυσκολιών που σχετίστηκαν ειδικά με το έργο που αφορούσε το EuroAsia Interconnector, το οποίο συνδέθηκε με 3 ορόσημα που είχαν συμπεριληφθεί τόσο στην 1η όσο και στη 3η και 4η δόση δανείου (σύνολο 4 δόσεις δανείου για €200εκ εκ των οποίων τα €100εκ αφορούσαν το εν λόγω έργο), δεν είχε γίνει κατορθωτή η διαβίβαση αιτήματος πληρωμής για το δάνειο.

Τροποποιήσεις ΣΑΑ – Χρονοπρογραμματισμός και επίτευξη ορόσημων/στόχων ΣΑΑ

Σύμφωνα με το Άρθρο 21 του Κανονισμού του ΜΑΑ, κάθε κράτος μέλος δύναται, λόγω αντικειμενικών περιστάσεων, να υποβάλει στην Επιτροπή αιτιολογημένο αίτημα υποβολής πρότασης τροποποίησης. Με βάση το Άρθρο 21, η Κύπρος προώθησε 3 «διευρυμένες»

τροποποιήσεις, καθώς και δύο «στοχευμένες» μικρής εμβέλειας (για τροποποίηση πολύ συγκριμένων στόχων και οροσήμων του ΣΑΑ). Η πρώτη τροποποίηση έγινε το 2023 και αφορούσε κατά κύριο λόγο την ένταξη του νέου Κεφαλαίου REPower EU και προσαρμογή στην τελική κατανομή για την Κύπρο. Η δεύτερη διευρυμένη τροποποίηση έγινε αρχές του 2025 για αντιμετώπιση των δυσκολιών και προκλήσεων που στο μεταξύ προέκυψαν στην υλοποίηση. Η 3^η και τελευταία διευρυμένη τροποποίηση έγινε τέλος του 2025 σε ανταπόκριση της Ανακοίνωσης της Επιτροπής του Ιουνίου του 2025, για απλοποίηση των εθνικών σχεδίων των ΚΜ και αφαίρεση των έργων που δεν ολοκληρώνονται μέχρι 31^η Αυγούστου. Ως αποτέλεσμα των τροποποιήσεων, για την Κύπρο μειώθηκαν οι στόχοι και ορόσημα από 271 αρχικά σε 222, με κατάργηση κατά κύριο λόγο ενδιάμεσων στόχων, χωρίς να περιορίζεται η «φιλοδοξία» του Σχεδίου. **Σημειώνεται ότι, υπάρχουν κράτη μέλη (ΚΜ) που έχουν διενεργήσει μέχρι και επτά (7) τροποποιήσεις, ενώ κατά μέσο όρο έχουν πραγματοποιηθεί τέσσερις (4) τροποποιήσεις ανά ΚΜ (Ιανουάριος 2026).**

Η Συντονιστική Αρχή μέσω των τροποποιήσεων έχει επίσης μεριμνήσει να αφαιρεθούν και αντικατασταθούν έργα και σχέδια σε κίνδυνο μη ολοκλήρωσης μέχρι την 31η Αυγούστου 2026 και να μεταφερθούν τα «πετυχημένα» Μέτρα του δανείου στην χορηγία, ώστε να διασφαλιστεί η πλήρης απορρόφηση της χορηγίας. Επίσης, αναφέρεται ότι ο μεγάλος αριθμός των τροποποιήσεων των Μέτρων αφορούσε κατά κύριο λόγο σε διαφοροποίηση του λεκτικού των στόχων και οροσήμων για σκοπούς απλοποίησης και σύμπτυξη και χρονική μετατόπιση οροσήμων και στόχων. **Καταληκτικά, επισημαίνεται ότι η ευελιξία που ο κανονισμός παρέχει από το 2021 στα Κράτη Μέλη να τροποποιούν τα Σχέδια τους, στόχο έχει τη διευκόλυνση της εφαρμογής των εθνικών Σχεδίων ώστε να ολοκληρωθούν με επιτυχία μέχρι τον Αύγουστο του 2026.**

Διασφάλιση Διοικητικής επάρκειας Συντονιστικής Αρχής και Φορέων Υλοποίησης, για διευκόλυνση της αποτελεσματικής υλοποίησης του Σχεδίου

Η διοικητική επάρκεια, η οποία θα πρέπει να κρίνεται εκ του αποτελέσματος, αφορά σε συνδυασμό παραμέτρων, όπως απαραίτητων ικανοτήτων και εμπειριών για αποτελεσματική διαχείριση των πόρων, απαιτούμενη οργανωτική δομή, αποτελεσματικά συστήματα και εργαλεία, όπως και σωστή διακυβέρνηση (νομικές και διαδικαστικές ρυθμίσεις). Σε ότι αφορά τη διακυβέρνηση, τη δομή, την εξασφάλιση εμπειρου και ικανού προσωπικού έγιναν προσπάθειες και αυτά εξασφαλίστηκαν, με αποτέλεσμα τόσο η Συντονιστική Αρχή όσο και οι Φορείς Υλοποίησης να καταφέρουν εν τέλει να έχουμε τα σημερινά αποτελέσματα και πρόοδο στην υλοποίηση του ΣΑΑ.

Είναι γεγονός ωστόσο ότι, η Συντονιστική Αρχή και οι Φορείς Υλοποίησης αντιμετώπισαν προβλήματα στελέχωσης, καθώς δεν ήταν δυνατό να εκτιμηθεί ο όγκος της εργασίας κατά τον σχεδιασμό του ΣΑΑ, το οποίο ήταν ένας εντελώς νέος Μηχανισμός. Οι νέες διαδικασίες που εισήγαγε η Επιτροπή εν μέσω της υλοποίησης με νεότερες οδηγίες της προς τα κράτη μέλη, επέφεραν πρόσθετο διοικητικό φόρτο και όγκο εργασίας και κατ' επέκταση ανάγκη για περαιτέρω ενίσχυση. Για παράδειγμα σημειώνονται οι κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής: "Guidance on the common indicators of the Recovery and Resilience Facility 2024 ημερομηνίας 17/05/2024 που περιλαμβάνει τις οδηγίες για την ετοιμασία των αναφορών για τους Κοινούς Δείκτες του ΜΑΑ και «Updated Guidance on recovery and resilience plans

2024» ημερομηνίας 23/07/2024 που περιλαμβάνει τις οδηγίες για το θέμα ετοιμασίας αναφοράς με τα στοιχεία των 100 τελικών αποδεκτών με την υψηλότερη χρηματοδότηση από τον ΜΑΑ. Η ενίσχυση με προσωπικό καθυστέρησε λόγω και των απαιτούμενων διαδικασιών εξασφάλισής του. Εντούτοις, το προσωπικό ανταποκρίθηκε επαρκώς και αποτελεσματικά στην πρόκληση, επικεντρώθηκε στην υλοποίηση και επίτευξη των στόχων με επακόλουθο να μειώνεται η καθαρά διοικητική εργασία στο ελάχιστο απαιτούμενο. Για παράδειγμα η αρχειοθέτηση λεπτομερών στοιχείων που συλλέγονται από τους λειτουργούς της ΣΑ για σκοπούς παρακολούθησης, τα οποία δεν καταχωρούνται στην ολότητά τους στους διοικητικούς φακέλους καθώς δεν απαιτείται η φύλαξή τους, δεν αποτελούσε/αποτελεί προτεραιότητα. Συνεπώς, η εργασία αυτή διεκπεραιώνεται σταδιακά και θα ολοκληρωθεί με το κλείσιμο του ΣΑΑ.

Παράρτημα IV: Δείγμα ελέγχου

Συνιστώσα	Αναφορά Μέτρου	Ονομασία Μέτρου	Τύπος χρηματοδότησης	Τύπος Μέτρου	Αρχικός Προϋπολογισμός ΣΑΑ €	Φορέας Υλοποίησης
Κλιματική ουδετερότητα, ενεργειακή απόδοση και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	CY-C[C2.1]-I[1]	Προώθηση επενδύσεων ενεργειακής απόδοσης σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις, δήμους, κοινότητες και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα	Μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη	Επένδυση	40,000,000	Ίδρυμα Έρευνας Και Καινοτομίας
Κλιματική ουδετερότητα, ενεργειακή απόδοση και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	CY-C[C2.1]-I[17]	Μαζική εγκατάσταση και λειτουργία έξυπνης υποδομής μέτρησης (υποδομής μέτρησης προηγμένης τεχνολογίας) από τον διαχειριστή συστήματος διανομής (ΔΣΔ)	Μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη	Επένδυση	35,000,000	Διαχειριστής Συστήματος Διανομής
Κλιματική ουδετερότητα, ενεργειακή απόδοση και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	CY-C[C2.1]-I[19]	Προστασία δασών από πυρκαγιές	Μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη	Επένδυση	18,700,000	Τμήμα Δασών
Βιώσιμες μεταφορές	CY-C[C2.2]-I[13]	Προώθηση της ευρείας χρήσης των ηλεκτρικών οχημάτων	Μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη	Επένδυση	48,810,000	Τμήμα Ηλεκτρομηχανολογικών Υπηρεσιών

Συνιστώσα	Αναφορά Μέτρου	Ονομασία Μέτρου	Τύπος χρηματοδότησης	Τύπος Μέτρου	Αρχικός Προϋπολογισμός ΣΑΑ €	Φορέας Υλοποίησης
Ανθεκτικός και ανταγωνιστικός πρωτογενής τομέας	CY-C[C3.1]-I[1]	Κατασκευή συλλογικής υποδομής θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας (λιμενικές και χερσαίες εγκαταστάσεις) στην παράκτια περιοχή Πεντάκωμο	Μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη	Επένδυση	25,000,000	Τμήμα Δημοσίων Έργων
Ενισχυμένη έρευνα και καινοτομία	CY-C[C3.2]-I[2]	Προγράμματα και καθεστώτα χρηματοδότησης της καινοτομίας για την ενίσχυση της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των νεοφυών επιχειρήσεων, των καινοτόμων επιχειρήσεων και των ΜΜΕ	Μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη	Επένδυση	52,000,000	Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας
Μεταρρύθμιση τοπικής αυτοδιοίκησης και χωροταξικού σχεδιασμού	CY-C[C3.4]-I[5]	Έξυπνες πόλεις	Μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη	Επένδυση	35,000,000	Υφυπουργείο Έρευνας Καινοτομίας & Ψηφιακής Πολιτικής
Αναβάθμιση υποδομής για συνδεσιμότητα	CY-C[C4.1]-I[1]	Επέκταση δικτύων πολύ υψηλής χωρητικότητας σε υποεξυπηρετούμενες περιοχές	Μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη	Επένδυση	35,000,000	Τμήμα Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών

Συνιστώσα	Αναφορά Μέτρου	Ονομασία Μέτρου	Τύπος χρηματοδότησης	Τύπος Μέτρου	Αρχικός Προϋπολογισμός ΣΑΑ €	Φορέας Υλοποίησης
Εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος, αναβάθμιση των δεξιοτήτων και επανεκπαίδευση	CY-C[C5.1]-I[I1]	Κατασκευή μίας πρότυπης τεχνικής σχολής	Μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη	Επένδυση	28,827,650	Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας
REPowerEU	CY-C[C6.1]-I[I1]	Κλιμακούμενο μέτρο: Προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και μεμονωμένων μέτρων ενεργειακής απόδοσης σε κατοικίες και αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας, μεταξύ άλλων σε νοικοκυριά με ευάλωτους καταναλωτές ηλεκτρικής ενέργειας	Μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη	Επένδυση	53,430,000	Ταμείο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) και Εξοικονόμησης Ενέργειας (ΕΞ.Ε)
Ανθεκτικό και αποτελεσματικό σύστημα υγείας και ενίσχυση της πολιτικής προστασίας	CY-C[C1.1]-I[I5]	Βελτίωση, εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση των δημόσιων νοσηλευτηρίων της Κύπρου	Δάνειο	Επένδυση	46,460,000	Οργανισμός Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας (ΟΚΥΠΥ)
Ανθεκτικό και αποτελεσματικό σύστημα υγείας και ενίσχυση της πολιτικής προστασίας	CY-C[C1.1]-R[R3]	Σταδιακή μεταστροφή του πλαισίου παροχής υγειονομικής περίθαλψης και επιστροφής εξόδων προς μοντέλα με βάση την αξία	Δάνειο	Μεταρρύθμιση	280,000	Οργανισμός Ασφάλισης Υγείας (ΟΑΥ)

Συνιστώσα	Αναφορά Μέτρου	Ονομασία Μέτρου	Τύπος χρηματοδότησης	Τύπος Μέτρου	Αρχικός Προϋπολογισμός ΣΑΑ €	Φορέας Υλοποίησης
Κλιματική ουδετερότητα, ενεργειακή απόδοση και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	CY-C[C2.1]-I[I11]	Τερματισμός ενεργειακής απομόνωσης — Έργο κοινού ενδιαφέροντος «EuroAsia Interconnector»	Δάνειο	Επένδυση	100,000,000	Great Sea Interconnector
Καινοτόμος και ανταγωνιστικός δευτερογενής τομέας	CY-C[C3.1]-I[I11]	Βελτίωση και επέκταση του παγκύπριου Δικτύου Πράσινων Σημείων	Δάνειο	Επένδυση	10,000,000	Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων
Υποστήριξη της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων	CY-C[C3.3]-I[I1]	Ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα για το Τμήμα Εφόρου Εταιρειών και Διανοητικής Ιδιοκτησίας.	Δάνειο	Επένδυση	6,580,000	Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής (ΤΥΠ)
Εκσυγχρονισμός του δημόσιου τομέα	CY-C[C3.4]-I[I9]	Σχέδιο χορηγιών για την πιστοποίηση κατά ISO 37001 (καταπολέμηση της δωροδοκίας) του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα	Δάνειο	Επένδυση	2,000,000	Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης
Αγορά εργασίας, κοινωνική προστασία και ένταξη	CY-C[C5.2]-R[R1]	Μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικών ασφαλίσεων και αναδιάρθρωση των υπηρεσιών κοινωνικών ασφαλίσεων	Δάνειο	Μεταρρύθμιση	10,000,000	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Συνιστώσα	Αναφορά Μέτρου	Ονομασία Μέτρου	Τύπος χρηματοδότησης	Τύπος Μέτρου	Αρχικός Προϋπολογισμός ΣΑΑ €	Φορέας Υλοποίησης
Κλιματική ουδετερότητα, ενεργειακή απόδοση και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	CY-C[C2.1]-R[R1]	Πράσινη φορολογία	Μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη	Μεταρρύθμιση	-	Υπουργείο οικονομικών
Βιώσιμες μεταφορές	CY-C[C2.2]-I[I1]	Υλοποίηση μέτρων των Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) και μέτρων ενίσχυσης της προσβασιμότητας	Δάνειο*	Επένδυση	31,500,000	Τμήμα Δημοσίων Έργων
Έξυπνη και βιώσιμη διαχείριση των υδάτων	CY-C[C2.3]-I[I1]	Αντικατάσταση αγωγού μεταφοράς Χοιροκοιτίας-Αμμοχώστου	Δάνειο*	Επένδυση	11,760,000	Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων

* Αρχικά εντάχθηκαν στη μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη. Στη συνέχεια μεταφέρθηκαν στη δανειακή διευκόλυνση.

Παράρτημα V: Σύστημα Παρακολούθησης - Παρατηρήσεις

Αναφορά Μέτρου	Ονομασία Μέτρου	Μη επικύρωση προγραμματισμού Μέτρου	Μη ικανοποιητική αναφορά κινδύνων/ ενεργειών	Μη έκδοση Δήλωσης Δέσμευσης Υποχρεώσεων ή καθυστέρηση	Μη συστηματική υποβολή ΔεΠαΠ/ επικύρωση παρακολούθησης Μέτρου	Ελλιπής πληροφόρηση για την πρόοδο υλοποίησης
CY-C[C2.1]-I[I1]	Πρωώθηση επενδύσεων ενεργειακής απόδοσης σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις, δήμους, κοινότητες και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα			√	√	√
CY-C[C2.1]-I[I7]	Μαζική εγκατάσταση και λειτουργία έξυπνης υποδομής μέτρησης (υποδομής μέτρησης προηγμένης τεχνολογίας) από τον διαχειριστή συστήματος διανομής (ΔΣΔ)		√	√	√	
CY-C[C2.1]-I[I9]	Προστασία δασών από πυρκαγιές				√	√
CY-C[C2.2]-I[I3.1]	Πρωώθηση της ευρείας χρήσης των ηλεκτρικών οχημάτων		√	√	√	√
CY-C[C3.1]-I[I1]	Κατασκευή συλλογικής υποδομής θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας (λιμενικές και χερσαίες εγκαταστάσεις) στην παράκτια περιοχή Πεντάκωμο	√	√	√	√	√
CY-C[C3.2]-I[I2]	Προγράμματα και καθεστώτα χρηματοδότησης της καινοτομίας για την ενίσχυση της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των νεοφυών επιχειρήσεων, των καινοτόμων επιχειρήσεων και των ΜΜΕ	√			√	√

Αναφορά Μέτρου	Ονομασία Μέτρου	Μη επικύρωση προγραμματισμού Μέτρου	Μη ικανοποιητική αναφορά κινδύνων/ ενεργειών	Μη έκδοση Δήλωσης Δέσμευσης Υποχρεώσεων ή καθυστέρηση	Μη συστηματική υποβολή ΔεΠαΠ/ επικύρωση παρακολούθησης Μέτρου	Ελλιπής πληροφόρηση για την πρόοδο υλοποίησης
CY-C[C3.4]-I[I5]	Έξυπνες πόλεις	✓	✓		✓	✓
CY-C[C4.1]-I[I1]	Επέκταση δικτύων πολύ υψηλής χωρητικότητας σε υποεξυπηρετούμενες περιοχές				✓	✓
CY-C[C5.1]-I[I1]	Κατασκευή μίας πρότυπης τεχνικής σχολής	✓		✓	✓	✓
CY-C[C6.1]-I[I1]	Κλιμακούμενο μέτρο: Προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και μεμονωμένων μέτρων ενεργειακής απόδοσης σε κατοικίες και αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας, μεταξύ άλλων σε νοικοκυριά με ευάλωτους καταναλωτές ηλεκτρικής ενέργειας	✓	✓	✓	✓	✓
CY-C[C1.1]-I[I5]	Βελτίωση, εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση των δημόσιων νοσηλευτηρίων της Κύπρου		✓	✓	✓	
CY-C[C1.1]-R[R3]	Σταδιακή μεταστροφή του πλαισίου παροχής υγειονομικής περίθαλψης και επιστροφής εξόδων προς μοντέλα με βάση την αξία	✓		✓	✓	✓
CY-C[C2.1]-I[I11]	Τερματισμός ενεργειακής απομόνωσης — Έργο κοινού ενδιαφέροντος «EuroAsia Interconnector»	✓	✓	✓	✓	✓
CY-C[C3.1]-I[I11]	Βελτίωση και επέκταση του παγκύπριου Δικτύου Πράσινων Σημείων				✓	

Αναφορά Μέτρου	Ονομασία Μέτρου	Μη επικύρωση προγραμματισμού Μέτρου	Μη ικανοποιητική αναφορά κινδύνων/ ενεργειών	Μη έκδοση Δήλωσης Δέσμευσης Υποχρεώσεων ή καθυστέρηση	Μη συστηματική υποβολή ΔεΠαΠ/ επικύρωση παρακολούθησης Μέτρου	Ελλιπής πληροφόρηση για την πρόοδο υλοποίησης
CY-C[C3.3]-I[I1]	Ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα για το Τμήμα Εφόρου Εταιρειών και Διανοητικής Ιδιοκτησίας.			✓	✓	✓
CY-C[C3.4]-I[I9]	Σχέδιο χορηγιών για την πιστοποίηση κατά ISO 37001 (καταπολέμηση της δωροδοκίας) του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα	✓	✓	✓	✓	✓
CY-C[C5.2]-R[R1]	Μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικών ασφαλίσεων και αναδιάρθρωση των υπηρεσιών κοινωνικών ασφαλίσεων			✓	✓	
CY-C[C2.1]-R[R1]	Πράσινη φορολογία	✓	✓	✓	✓	✓
CY-C[C2.2]-I[I1]	Υλοποίηση μέτρων των Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) και μέτρων ενίσχυσης της προσβασιμότητας	✓		✓	✓	✓
CY-C[C2.3]-I[I1]	Αντικατάσταση αγωγού μεταφοράς Χοιροκοιτίας- Αμμοχώστου		✓	✓	✓	✓

Παράρτημα VI: Λόγοι καθυστέρησης στην υλοποίηση των οροσήμεων και στόχων

Αναφορά Μέτρου	Ονομασία Μέτρου	Μη επαρκής τεχνική προετοιμασία	Μη ρεαλιστικά χρονοδιαγράμματα	Προβλήματα προσφοράς / αναθεωρήσεων	Αυξημένος χρόνος παράδοσης εξοπλισμού	Μειωμένο ενδιαφέρον δικαιούχων	Καθυστέρηση σε άδειες / πιστοποιητικά / μελέτες	Οικονομικοί λόγοι	Έλλειψη διοικητικής επάρκειας	Πολιτικοί λόγοι	Άλλοι λόγοι
CY-[C2.1]-I[I1]	Προώθηση επενδύσεων ενεργειακής απόδοσης σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις, δήμους, κοινότητες και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα					✓	✓				
CY-[C2.1]-I[I7]	Μαζική εγκατάσταση και λειτουργία έξυπνης υποδομής μέτρησης από τον διαχειριστή συστήματος διανομής (ΔΣΔ)			✓						✓	✓
CY-[C2.1]-I[I9]	Προστασία δασών από πυρκαγιές			✓							
CY-[C2.1]-R[R1]	Πράσινη φορολογία							✓			
CY-[C2.2]-I[I3]	Προώθηση της ευρείας χρήσης των ηλεκτρικών οχημάτων		✓			✓					
CY-[C3.1]-I[I1]	Κατασκευή συλλογικής υποδομής θαλάσσιας υδατοκαλιέργειας στην παράκτια περιοχή Πεντάκωμο	✓	✓	✓			✓				
CY-[C3.2]-I[I2]	Προγράμματα και καθεστώτα χρηματοδότησης της καινοτομίας για την ενίσχυση της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των νεοφυών επιχειρήσεων, των καινοτόμων επιχειρήσεων και των ΜΜΕ		✓			✓					
CY-[C3.4]-I[I5]	Έξυπνες πόλεις		✓	✓					✓		
CY-[C5.1]-I[I1]	Κατασκευή μίας πρότυπης τεχνικής σχολής		✓				✓	✓			
CY-[C1.1]-I[I5]	Βελτίωση, εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση των δημόσιων νοσηλευτηρίων της Κύπρου							✓			
CY-[C2.1]-I[I11]	Τερματισμός ενεργειακής απομόνωσης — Έργο κοινού ενδιαφέροντος «EuroAsia Interconnector»							✓			
CY-[C3.1]-I[I11]	Βελτίωση και επέκταση του παγκύπριου δικτύου Πράσινων Σημείων και δημιουργία δικτύου σημείων συλλογής και ανακύκλωσης			✓	✓			✓			✓
CY-[C3.3]-I[I1]	Ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα για το Τμήμα Εφόρου Εταιρειών και Διανοητικής Ιδιοκτησίας			✓	✓						
CY-[C5.2]-R[R1]	Μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικών ασφαλίσεων και αναδιάρθρωση των υπηρεσιών κοινωνικών ασφαλίσεων								✓		✓
CY-[C2.2]-I[I1]	Υλοποίηση μέτρων των Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) και μέτρων ενίσχυσης της προσβασιμότητας			✓		✓					
CY-[C2.3]-I[I1]	Αντικατάσταση αγωγού μεταφοράς Χοιροκοιτίας— Αμμοχώστου						✓				✓